

RENDVÉDELMI SZERVEK ÉS ALAPFELADATOK II. KÖTET Rendészeti ismeretek

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

**RENDVÉDELMI SZERVEK ÉS ALAPFELADATOK:
RENDÉSZETI ISMERETEK II.**

A kiadvány a KÖFOP-2.1.5-VEKOP-16-2016-00001 azonosító számú „A versenyképes közszolgálat személyzeti utánpótlásának stratégiai támogatása” elnevezésű projekt keretén belül készült. A Rendészeti ügyintéző, a Rendészeti őr, a Közszolgálati ügykezelő valamint a Közszolgálati ügyintéző szakképesítések szakképzési kerettantervéhez illeszkedő tansegédlet.

Szerző: *dr. Kalmárné dr. Pölöskei Anett c. r. alezredes*

Szakmai lektor: *dr. Lóczy Zsolt c. r. ezredes*
Pedagógiai nyelvi lektor: *dr. Tanács Eszter bv. ezredes*

ISBN 978-963-9208-93-3

2018

TARTALOMJEGYZÉK

I. ÁLTALÁNOS ISMERETEK

1. ÁLTALÁNOS SZOLGÁLATI ISMERETEK.....	6
2. EGÉSZSÉGI, PSZICHIKAI ÉS FIZIKAI ALKALMASSÁG VIZSGÁLATÁRA VONATKOZÓ RENDELKEZÉSEK.....	12
2.1. A szolgálati viszony létesítésének feltételei	12
3. RENDFOKOZATOK, ELŐMENETELI RENDSZER.....	16
3.1. Előmenetel a beosztásban	17
3.2. Előmenetel a rendfokozatban	18
3.3. Soron történő előléptetés	18
3.4. Soron kívüli előléptetés	19
3.5. Az előléptetés egyéb esetei.....	19
4. JOGOSULTSÁGOK ÉS ELVÁRÁSOK	209
5. ALAKI ÉS ÖLTÖZKÖDÉSI SZABÁLYOK	23
5.1. Az egyenruha	23
5.2. Szolgálati igazolvány és jelvény	23
5.3. A rendőrségi öltözetek típusai:.....	24
6. AZ EGYEDI UTASÍTÁS ADÁSÁNAK ÉS VÉGREHAJTÁSÁNAK RENDJE.....	25
6.1. A jelentkezések rendje:.....	26
6.2. Tiszteletadás:	27
6.3. A rendőrtől elvárt magatartás	27
7. A HIERARCHIA JELENTŐSÉGE ÉS SZEREPE A RENDVÉDELMI SZERVEKNÉL.....	30
7.1. A fegyverek tárolásával és kiadásával kapcsolatos feladatok ellátásának szabálya	30
8. A RENDŐRI INTÉZKEDÉS.....	32
8.1. Az intézkedési kötelezettség.....	32
8.2. Az arányosság követelménye	34
8.3. A szolgálati fellépés módja.....	34
8.4. A rendőri intézkedés akadályai elhárításának közös szabályai	34
9. A RENDŐRI INTÉZKEDÉSEK FAJTÁI, CSOPORTOSÍTÁSUK	37
9.1. A rendőri intézkedések.....	37
9.1.1. A leggyakoribb rendőri intézkedések:	38
10. A KÉNYSZERÍTŐ ESZKÖZÖK	43
10.1. A kényszerítő eszközök alkalmazásának követelményei	43

11. A RENDŐRSÉG SZOLGÁLATI ÁGAI, SZOLGÁLATAI, SZAKSZOLGÁLATAI	51
11.1. A szolgálati formák.....	51
II. HATÁRRENDÉSZET	
1. A HATÁRŐRSÉG TÖRTÉNETE	54
1.1. A gyepűelvű őrzés	54
1.2. A határőrvidék kialakulása	55
1.3. Az országhatár kialakulása	55
1.4. A vasfüggöny tündöklése és bukása	56
2. AZ ÁLLAMHATÁRRAL ÖSSZEFÜGGŐ TEVÉKENYSÉGEK MEGOSZLÁSA A RENDÉSZETI SZERVEK KÖZÖTT	57
3. HATÁRRENDÉSZET ELHELYEZKEDÉSE A RENDŐRSÉG SZERVEZETI FELÉPÍTÉSÉBEN.....	58
3.1. A schengeni végrehajtási egyezmény	59
3.2. A határőrizeti tevékenység rendszere a schengeni övezetben:	60
4. A MAI MODERN HATÁRRENDÉSZET TERÜLETEI	61
4.1. A határrendészetet befolyásoló tényezők.....	61
4.2. Határőrizet („zöldhatár”).....	63
4.3. Határforgalom ellenőrzés (kijelölt határátkelőhelyeken)	64
4.4. Idegenrendészeti intézkedések	67
5. A MENEKÜLTÜGYI ELJÁRÁS	70
5.1. A letelepedés.....	71
5.2. Egyéb tartózkodás.....	71
5.3. Külföldiekkel szemben alkalmazható intézkedések:.....	73
5.4. A rendőrségi törvényben nevesített idegenrendészethez kapcsolódó intézkedés:	74
5.5. A schengeni információs rendszer (sis)	76
III. KÖZLEKEDÉSRENDÉSZETI ISMERETEK	
1. A KÖZLEKEDÉS FOGALMA SZŰKEBB ÉS TÁGABB ÉRTELEMBEN	80
2. A KÖZLEKEDÉS ÁGAZATAI.....	83
2.1. Közúti közlekedés.....	83
2.2. Légi közlekedés.....	83
2.3. Vasúti közlekedés	84
2.4. Vízi közlekedés.....	84
3. ALAPVETŐ KÖZÚTI KÖZLEKEDÉSI FOGALMAK, JOGSZABÁLYI ELŐÍRÁSOK	84
3.1. Baleset	85

4. AZ ÚTTAL ÉS JÁRMŰVEKKEL KAPCSOLATOS FOGALMAK	87
4.1. A közúti közlekedésben résztvevők alapvető jogai és kötelezettségei, a közlekedésben résztvevőkre vonatkozó általános rendelkezések.....	88
4.2. A járművel kapcsolatos alapvető szabályok.....	90
4.3. A rendőrség alapvető közlekedésrendészeti feladatainak jogszabályi rendelkezései	92
4.4. A kresz hatálya, a bizalmi elv lényege	94
4.5. Útburkolati jelek és jelző táblák.....	95
4.6. Kerékpárosokra vonatkozó rendelkezések.....	99

I. ÁLTALÁNOS ISMERETEK

1. ÁLTALÁNOS SZOLGÁLATI ISMERETEK

1.1. A szolgálati viszony tartalma

A Rendőrség hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyát, a munkavégzésük körülményeit, a polgári foglalkozást űző honfitársaiktól eltérő jogait és kötelezettségeit a 2015. évi XLII. törvény a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról (a továbbiakban Hszt.) egzaktan (azaz pontosan, egyértelműen meghatározva) szabályozza. Azt, hogy a rendőr szolgálati jogviszonyáról hogyan gondolkodik a jogalkotó (tehát az Országgyűlés, amely a törvényt megszavazta), érdemes a törvény preambulumával (ünnepélyes bevezetőjével, előszavával) kezdeni:

Hszt.

*Magyarország a rendvédelmi feladatokat ellátó szervektől alkotmányos kötelezettségeik teljesítését, Magyarország függetlenségének, törvényes rendje fenntartásának, a lakosság és az ország anyagi javai védelmének a jogszabályok keretei között hatékony és a köz érdekének megfelelő ellátását várja el. E kötelezettségek teljesítése a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományától **magas szintű szakmai ismereteket** követel meg, valamint **megköveteli a törvények és más jogszabályok feltétlen tiszteletét, a kötelezettségek pártatlan és etikus teljesítését, a hivatással járó kötelezettségek vállalását, a Magyarország iránti tántoríthatatlan hűséget és bátor helytállást.** A hivatásos szolgálati jogviszony különleges közszolgálati jogviszony. Az Országgyűlés az Államreform Program célkitűzéseire figyelemmel, ezen különleges közszolgálati jogviszonyban foglalkoztatottak életpályamodelljének bevezetése érdekében – elismerve a hivatásos szolgálattal járó áldozatvállalás nagyságát és az azzal arányban álló erkölcsi és anyagi megbecsülés indokoltságát, egyben biztosítva a más közszolgálati életpályák közötti átjárhatóságot – a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának hivatásos szolgálati jogviszonyáról a következő törvényt alkotja:*

Jól látható, hogy a törvény alkotója a rendőröktől az átlagosnál több áldozatvállalást, a jogaiknak az átlagpolgárokhoz képest történő nagyobb korlátozás elviselését, nagyobb felelősséget, példamutatást vár el, amelyért cserébe szintén az átlagostól eltérő életpályamodellt kínál. Az életpálya a rendőr egzisztenciájának (anyagi biztonságának, előrejutási lehetőségének, szakmai karrierjének) kifejezése a felszerelésétől kezdve a nyugállományba vonulásáig, sőt, esetenként még azon túl is.

Amikor egy rendőr hivatásos állományú lesz (felszerel), akkor teszi le az ünnepélyes esküt, amellyel tulajdonképpen kifejezi mindazt az elhivatottságot, a felelősségvállalást és áldozatot, amely az egész munkája során el fogja kísérni. Bár az eskütétel tulajdonképpen nem jogi felelősségvállalás, mégis nagyon fontos szerepe van egy rendőr életében:

„Ezt egy 2009-ben született Alkotmánybírósági határozat is kimondta: a „közfeladat ellátására irányuló tisztségek betöltése előtti ünnepélyes nyilatkozatok az államhoz való hűség és az alkotmányos rend tiszteletben tartásának követelményét juttatják érvényre”. Természetesen ahogy mindenkinek, a rendőröknek vagy a katonáknak is be kell tartania minden állampolgári kötelezettséget, az Alkotmánybíróság szerint azonban tőlük ennél többet várnak:

„a lojalitás nem jogi kötelezettség, hanem a jog által nem szabályozható *erkölcsi viszony* [...] A közhivatal ellátásával járó kötelezettségek, feladatok teljesítéséhez az állampolgár személyes, belső többlet-elkötelezettségére is szükség van” - írja Szabó Máté, a Társaság a Szabadságjogokért jogásza.

Ez egészen odáig terjed, hogy akár az életüket is kockára kell tenni a feladatuk teljesítése érdekében. Törvényben egy ilyen kitétel elég durva lenne, egy eskübe vagy fogadalomba viszont pont belefér.”
(közszolga.hu – Eskük és fogadalmak)

A hivatásos állományba kinevezett személy esküt tesz, amelynek szövege a következő:

„Én(NÉV)..... becsületemre és lelkiismeretemre fogadom, hogy Magyarországhoz és annak Alaptörvényéhez hű leszek; jogszabályait megtartom és másokkal is megtartatom, szolgálati kötelezettségemet, ha kell, életem kockáztatásával is teljesítem; előjáróim parancsainak engedelmeskedem, alárendeltjeimről legjobb tudásom szerint gondoskodom; hivatásomat a magyar nemzet javára gyakorolom.
(Az eskütevő meggyőződése szerint:) Isten engem úgy segítjen!”

A Hszt. hatálya rendelkezik arról, hogy mely szervek hivatásos állományára kell a rendelkezéseket alkalmazni:

A törvény hatálya

- a) az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv (ORFK),
- b) a belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv (NVSZ),
- c) a terrorizmust elhárító szerv (TEK) [az a)–c) pontban felsorolt szervek a továbbiakban együtt: rendőrség],
- d) a hivatásos katasztrófavédelmi szerv,
- e) a büntetés-végrehajtási szervezet,
- f) az Országgyűlési Őrség,
- g) a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok, valamint
- h) a Nemzeti Adó- és Vámhivatal állományára terjed ki.

A SZOLGÁLATI VISZONYRA VONATKOZÓ ALAPELVEK

A szolgálati viszonyra vonatkozó alapelvek határozzák meg a közszolgálati jogviszony kereteit. Kötik mind a hivatásost, mind a rendvédelmi szervet. Amely az egyik oldalon kötelezettség, az a másik oldalon jogosultság, és fordítva. Ha meg akarjuk érteni ennek a sajátos hivatásnak a jellemzőit, akkor ezen kötelezettségek és jogosultságok rendszerét kell áttekintenünk.

Együttműködési kötelezettség

A szolgálati viszony alanyai a jogok gyakorlása és a kötelezettségek teljesítése során a **jóhiszeműség és a tisztesség elvének megfelelően** kötelesek eljárni és kölcsönösen együttműködni. Kötelesek egymást tájékoztatni minden olyan tényről, adatról, körülményről vagy változásról, amely a szolgálati viszony létesítése, valamint az e törvényben meghatározott jogok gyakorlása és a kötelezettségek teljesítése szempontjából lényeges.

Ilyen adat lehet például a családi állapot megváltozása, lakhely változtatása (másik városba költözés), de akár az egészségügyi állapotban beállott olyan változás is, amely a szolgálatra befolyással van (pl. krónikus betegség).

A joggal való visszaélés tilalma

A szolgálati viszonnal kapcsolatos jogokat és kötelezettségeket a rendeltetésüknek megfelelően kell gyakorolni és teljesíteni. **Tilos a joggal való visszaélés.**

A törvény alkalmazásában joggal való visszaélés különösen, ha az mások jogos érdekeinek csorbítására, érdekérvényesítési lehetőségeinek korlátozására, zaklatására, véleménynyilvánításának elfojtására irányul vagy ehhez vezet.

Ha a joggal való visszaélés a szolgálati viszonyra vonatkozó szabály által megkívánt jognyilatkozat megtagadásában áll, és ez a magatartás a szolgálati érdeket vagy a másik fél különös méltánylást érdemlő érdekét sérti, a bíróság a jognyilatkozatot ítéletével pótolhatja, feltéve, hogy az érdeksérelem másképpen nem hárítható el. A joggal való visszaélés hátrányos következményeit orvosolni kell.

Amikor valamely fél él a törvény adta jogával, akkor annak a szándéka kell, hogy vezesse, hogy e sajátos közszolgálati jogviszony kereteivel élni tudjon. Nem lehet a jogot például bosszúra, megkülönböztetésre, fegyelmezésre használni, az a törvény szellemével teljesen ellentétes.

Az egyenlő bánásmód követelménye

A szolgálati viszonyban kapcsolatban az egyenlő bánásmód követelményét meg kell tartani.

A rendvédelmi szerv megkülönböztetés nélkül biztosítja a hivatásos állomány tagjának az e törvény szerinti, kizárólag a szakmai képességek, képzettségek, a gyakorlat és a teljesítmény, továbbá a szolgálatban eltöltött idő alapján meghatározott előmeneteli lehetőséget.

Nem lehet különbséget tenni nem, vallás, bőrszín, vagy például politikai állásfoglalás miatt, rokonság, ismeretség alapján sem az állomány tagjai között.

A SZOLGÁLATI VISZONY SAJÁTOS JELLEGE

A szolgálati viszony jellege

A szolgálati viszony az állam nevében eljáró rendvédelmi szerv és a hivatásos állomány tagja között létrejött különleges közszolgálati jogviszony, amelyben mindkét felet a sajátos szolgálati körülményeknek megfelelő, a szolgálati viszonyra vonatkozó szabályban és más jogszabályban meghatározott kötelezettségek terhelik és jogosultságok illetik meg.

A hivatásos állomány tagja a szolgálati viszonyból fakadó kötelmeit – a rendvédelmi szerv rendeltetés szerinti feladatainak megvalósítása érdekében – önkéntes vállalás alapján, élethivatásként, szigorú függelmi rendben, akár életének és testi épségének kockáztatásával és egyes alapjogai korlátozásának elfogadásával teljesíti.

A rendvédelmi szerv a hivatásos állomány tagjának a kötelmeihez igazodó, azok teljesítéséhez szükséges feltételeket, az e törvényben megállapított díjazást, juttatásokat és kedvezményeket biztosítja.

Milyen jogai korlátozhatóak a rendvédelmi szerv hivatásos állományú tagjának?

Az alapvető jogok korlátozása

A hivatásos állomány tagja alapvető jogainak a szolgálati viszonytal kapcsolatos korlátozása nem okozhat az elérni kívánt törvényes érdekek nyilvánvalóan aránytalan hátrányt. Több lehetséges és alkalmas korlátozás közül azt kell választani, amely az eredmény biztosítása mellett a korlátozással érintettre a legkisebb sérelemmel jár.

Ebből egyértelmű, hogy a jogok korlátozása nem automatikus, vannak olyanok, amelyek a törvény erejénél fogva korlátozás alá esnek, míg másokat a szolgálati érdekek összhangban, de nagyon fontos(!), hogy azzal arányosan korlátoznak.

1. A szabad mozgás és a tartózkodási hely szabad megválasztása

A szolgálati hely kijelölésének lehetősége:

A hivatásos állomány tagjának szolgálati helyét a fegyveres szerv szervezeti egységei területi elhelyezkedésének és a fegyveres szerv feladataiból fakadó szakmai igényeknek megfelelően, a hivatásos állomány tagja méltányos érdekeinek figyelembevételével kell meghatározni. A hivatásos állomány tagja e törvényben meghatározott esetekben és feltételek szerint a szolgálati helyéről áthelyezhető, illetve más szolgálati helyre vezényelhető.

Az elérhetőség biztosítása:

A hivatásos állomány tagja a szolgálati, szolgálatteljesítési helyét a szervezeti egység munkarendjében megállapított esetekben és módon hagyhatja el, és ennek megfelelően köteles bejelenteni a szolgálatteljesítési időn kívüli elérhetőségét. A hivatásos állomány tagja köteles a külföldre utazását a szolgálati elöljárónak (vezetőnek) bejelenteni. A hivatásos állomány tagja a tartózkodási helyéről - szabadsága ideje alatt is - a szolgálati, szolgálatteljesítési helyére visszarendelhető. Nem rendelhető vissza a hivatásos állomány tagja, ha a visszarendelés számára a szolgálati feladat végrehajtásával arányban nem álló jog- vagy érdeksérelmet okozna. A visszarendelés folytán felmerült költséget a hivatásos állomány tagja részére meg kell téríteni.

2. A véleménynyilvánítás szabadsága

A hivatásos állomány tagja a részére kiadott parancsot, intézkedést nem bírálhatja, azokról a jog- és érdekérvényesítő tevékenysége körén kívül véleményt nem mondhat, a szolgálati rendet és a fegyelmet sértő nyilatkozatot nem tehet, a sajtónyilvánosság igénybevételével hivatalos eljárásban magánvéleményt nem nyilváníthat. A szolgálati rendet és a fegyelmet veszélyeztető sajtóterméket a hivatásos állomány tagja nem állíthat elő, és nem terjeszthet, ilyen tartalmú plakátot, hirdetményt vagy emblémát nem függeszthet ki.

A katonai hierarchiánál és a parancsok, utasítások teljesítésének kötelezettségénél részletesebben is lesz szó róla, azonban a szolgálati rendre és a fegyelemre – azon keresztül pedig az egész szervezet működésére – komoly hátránnyal járna, ha a kapott intézkedések, parancsok minden szintű fórumon bírálásra kerülnének. Mint majd látjuk, a katonai hierarchiának, a rendvédelmi szerveknek hatalmas előnye, hogy „békeidőben” és minősített időszakokban (pl. rendkívüli állapot, szükségállapot idején) ugyanolyan hatásfokkal képesek működni. Ez nem kis részben a parancsuralmi hierarchiának köszönhető.

3. Gyülekezési jog

A szolgálati helyen a gyülekezési jog alapján nyilvános rendezvény csak az állományilletékes parancsnok engedélyével tartható.

Nem engedélyezhető rendezvény a szolgálati helyen, ha az

- a) politikai célt szolgál,*
- b) a szolgálati feladat, a szolgálati rend és fegyelem ellen irányul, vagy azt bírálja,*
- c) a fegyveres szerv iránti közbizalom megingatására alkalmas,*
- d) a fegyveres szerv feladataival ellentétes célra irányul.*

A helyszínen szolgálatot ellátók kivételével a hivatásos állomány tagja egyenruháját

a) a választási eljárásról szóló törvény hatálya alá tartozó gyűlésen nem viselheti,

b) egyéb politikai rendezvényen, illetve a gyülekezési jog hatálya alá tartozó nyilvános rendezvényen csak a fegyveres szervet képviselő személyként, az állományilletékes parancsnok engedélyével viselheti.

A gyülekezés (pl. tüntetés, villámcsődület, „flashmob”) a politikai, társadalmi vélemények kifejezésének nagyon hatásos, demokratikus és látványos módja. Éppen ezért kell szigorúan szabályozni a szolgálati helyen, vagy szolgálati öltözetben történő megtartását. Az átlagostól eltérő véleménynyilvánítási módok (kiabálás, skandálás, felfokozott hangulat) önmagukban is alkalmasak a rendvédelmi szervbe vetett közbizalom meg-ingatásába, nem beszélve a sajátos politikai célok és szándékok megjelenéséről, sokszínűségéről (gyüle-kezni ugyanis az állatkínzók ellen ugyanúgy lehet, mint a kerékpárosok vagy a környezetvédelem mellett, a variációk száma szinte kifogyhatatlan).

4. Egyesülési jog

A hivatásos állomány tagjai érdekképviselői szerveket az egyesülési jog alapján - e törvényben meghatározott keretek között - hozhatnak létre, illetve csatlakozhatnak azokhoz. Az érdekképviselői szervezetek jogosultak szövetségeket létesíteni, illetve ilyenekhez csatlakozni, ideértve a nemzetközi szövetségeket is.

Az érdekképviselői szervek e törvény keretei között szabadon működhetnek és gyakorolhatják jogosítványukat. Sztrájkot azonban nem szervezhetnek, és tevékenységükkel - ide értve a fegyveres szerv működéséhez szükséges közbizalom fenntartásának veszélyeztetését is -, nem akadályozhatják meg a fegyveres szerv jogszerű és rendelte-tésszerű működését, a hivatásos állomány tagjának a parancsok és intézkedések végrehajtására vonatkozó köte-lezettsége teljesítését.

Ilyen érdekképviselői szerv például a szakszervezet, amelynek szabadon lehet tagja bármely hivatásos állo-mányba tartozó személy.

A hivatásos állomány tagja nem csatlakozhat olyan szervezethez, amelynek tevékenysége a fegyveres szerv felada-taival ellentétes.

A hivatásos állomány tagja köteles a hivatásával össze nem függő civil szervezettel fennálló, illetőleg az újonnan létesülő tagsági viszonyát előzetesen az állományilletékes parancsnoknak szóban vagy írásban bejelenteni. Az ál-lományilletékes parancsnok a tagsági viszony fenntartását vagy létesítését írásban megtilthatja, ha az a hivatással vagy a szolgálati beosztással nem egyeztethető össze, illetőleg a szolgálat érdekeit sérti vagy veszélyezteti.

5. Az anyanyelv használata

A rendvédelmi szerveknél a szolgálati érintkezés nyelve a magyar. E korlátozáson túl a hivatásos állomány tagja anyanyelvét szabadon használhatja.

6. Választójog

A hivatásos állomány tagja haladéktalanul köteles az állományilletékes parancsnoknak bejelenteni az országgyűlési képviselői, az európai parlamenti, a főpolgármesteri, polgármesteri, a helyi és nemzetiségi önkormányzati képviselői választáson jelöltként történt nyilvántartásba vételét, a jelöltségtől való visszalépését, a tisztségbe történt megválasztását, illetve annak elmaradását.

A hivatásos állomány tagja számára lehetővé kell tenni, hogy az országgyűlési, az európai parlamenti, helyi és nemzetiségi önkormányzati választáson, továbbá népszavazáson szavazhasson.

7. A munka és foglalkozás szabad megválasztása

A hivatásos állomány tagja beosztásában a polgári szakképesítését a szolgálat ellátására vonatkozó szabályoknak megfelelően gyakorolhatja, más kereső foglalkozást a törvénynek az összeférhetetlenségről szóló passzusa figyelembevételével folytathat.

8. A művelődéshez való jog, a tudományos és művészeti élet, a tanulás és a tanítás szabadsága

A hivatásos állomány tagja a tudományos kutatás és művészeti alkotás szabadságához, továbbá a tanulás, valamint a tanítás szabadságához való jogát a szolgálati kötelezettségek teljesítésére vonatkozó szabályok korlátai között gyakorolhatja.

9. A tulajdonjog gyakorlásának korlátozása

Az országos parancsnok, az országos főigazgató vagy az állományilletékes parancsnok munkabiztonsági okból vagy a szolgálatellátás rendjének fenntartása és ellenőrizhetősége érdekében megtilthatja, hogy a hivatásos állomány tagja a szolgálatban a miniszteri rendeletben meghatározott egyes vagyontárgyakat, magáncélú telekommunikációs eszközöket, valamint meghatározott összeget meghaladó készpénzt vagy – a bankkártya kivételével – készpénzt helyettesítő eszközt magánál tartson, továbbá korlátozhatja a magáncélú telekommunikációs eszközöknek a szolgálatellátás során történő használatát.

A korlátozás fő célja nem titokoltan a korrupció visszaszorítása, illetve a szolgálati rend és fegyelem fenntartása. Általában a korlátozás csak olyan mértékű, amely a szolgálatellátáshoz nem nélkülözhetetlen dolgokra terjed ki. Nagy értékű ékszer, óra, jelentős mennyiségű készpénz nehezen indokolható a szolgálatellátás során.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK

Mondjatok olyan polgári foglalkozást, amelyet végezhet a rendőr a szabadidejében.

Keressetek az interneten rendőri érdekvédelmi szervezetet (szakszervezetet)

Mi a különbség az élet feláldozása és az élet kockáztatása között? Melyikre köteles egy rendőr?

2. EGÉSZSÉGI, PSZICHIKAI ÉS FIZIKAI ALKALMASSÁG VIZSGÁLATÁRA VONATKOZÓ RENDELKEZÉSEK

2.1. A szolgálati viszony létesítésének feltételei

Szolgálati viszony azzal az

- önként jelentkező,
- cselekvőképés,
- állandó belföldi lakóhellyel rendelkező
- magyar állampolgárral létesíthető,

- a) aki a **tizennyolcadik életévét betöltötte**, és életkora – az e törvényben meghatározott kivételekkel – a hivatásos szolgálat rá irányadó felső korhatáránál legalább tíz évvel kevesebb,
- b) aki rendelkezik a tervezett szolgálati beosztás besorolási osztálya szerint meghatározott **iskolai végzettséggel** és szolgálati viszonyra vonatkozó szabályban a szolgálati viszony létesítésének feltételeként meghatározott **szakképzettséggel**,
- c) aki a hivatásos szolgálatra és a tervezett szolgálati beosztására egészségi, pszichikai és fizikai szempontból alkalmas,
- d) **akinek életvitele nem kifogásolható**, és aki hozzájárul annak a szolgálati viszony létesítését megelőző, valamint a szolgálati viszony fennállása alatti ellenőrzéséhez, továbbá tudomásul veszi, hogy a szolgálati viszony fennállása alatt a hozzájárulás visszavonása szolgálati viszonya törvény erejénél fogva történő megszűnését eredményezi,
- e) aki elfogadja egyes alapvető jogainak e törvény szerinti korlátozását,
- f) aki tudomásul veszi, hogy szolgálati viszonyának fennállása alatt szolgálata törvényes ellátását tudta és beleegyezése nélkül – a törvényben meghatározott esetekben és módon – a belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv a Rendőrségről szóló törvény szerinti megbízhatósági vizsgálattal ellenőrizheti,
- g) aki tudomásul veszi és elfogadja a hivatásos szolgálattal járó, szolgálati viszonyra vonatkozó szabályokban meghatározott kötelezettségeket és elvárásokat, valamint
- h) akinél **nem állnak fenn** a szolgálati viszony létesítését **kizáró körülmények**.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK

Melyek azok a feltételek, amelyek a jelentkező szándékától, akaratától függenek, és melyek azok, amelyek nem befolyásolhatóak a jelentkező által (tehát szubjektív és objektív feltételek)?

EGÉSZSÉGI, PSZICHIKAI ÉS FIZIKAI ALKALMASSÁG

A hivatásos állomány tagjának meg kell felelnie a miniszter által meghatározott, a beosztásának és életkorának megfelelő egészségi, pszichikai és fizikai alkalmassági követelményeknek.

A meghatározott alkalmassági feltételeket az érintettek tudomására kell hozni, és az alkalmasságot rendszeresen ellenőrizni kell.

A hivatásos állomány tagja kizárólag olyan vizsgálatra kötelezhető, amelyet az alkalmassági követelményeknek való megfelelés megállapítása érdekében jogszabály előír, és amelyet a vizsgálatot végző orvos, illetve pszichológus szakmailag indokoltnak tart.

Ha a hivatásos állomány tagja az előírt követelményeknek nem felel meg, határidő kitűzésével az ellenőrzést meg kell ismételni.

Ha a hivatásos állomány tagja a megismételt ellenőrzésen sem felelt meg a követelményeknek szolgálati viszonya megszűnik.

ORVOSI VIZSGÁLATOK**MINTA**

Minősítés, kód

Ideggyógyászat Pszichiátria				
Sebészet Mozgásszervek Urológia				
Fül-orr-gégészeti Audiológia				
Szemészet				
Bőrgyógyászat				
Nőgyógyászat				
Keringési rendszer		P		
EKG				
Légzőrendszer		RR		
Hasi szervek		Ts.		
		TTI		
Fogazat		H/CS		
Egyéb		Tm.		
Labor	Röntgen			
	Légzésfunkció			

H/CS: has, csípő körfogat cm-ben

TTI: Testtömeg-index

P. H.

Fizikai alkalmassági követelmények:**AZ EGYES MOZGÁSFORMÁK VÉGREHAJTÁSÁNAK LEÍRÁSA**

1. gyakorlat	Mellső fekvőtámaszban karhajlítás-nyújtás
pálya	tornaterem vagy sportpálya
kiinduló helyzet	mellső fekvőtámasz a talajon (karok vállszélességben, nyújtottan, előrenéző ujjakkal a talajon, törzs egyenes, térd nyújtott, lábak összezárva, fej mérsékelten emelt, előrenéző tekintettel)
1. ütem	mindkét kar hajlítása úgy, hogy a mellkas a talajt érje (a könyököket kissé kifelé vigyük, ne szorítsuk a törzshöz, a láb és a törzs egyvonalban, csípőnket ne engedjük le, de ne is emeljük, fejünkkel előre nézünk)
2. ütem	mindkét kar nyújtása (minta kiinduló helyzetnél)
feladat	30 másodpercen keresztül folyamatos végrehajtás
értékelés	csak az előírt testhelyzetekben végrehajtott gyakorlatok darabszáma érvényes
eszközfelhasználás	stopperóra

2. gyakorlat	Hajlított karú függés
pálya	tornaterem vagy sportpálya
kiinduló helyzet	hajlított karú függés (karok vállszélességben, alsó vagy felső madárfogással, áll a rúd vagy a nyújtó felett, melyre nem támaszkodhat)
feladat	a kiinduló helyzet megtartása mért időre
értékelés	mért idő a függés megkezdése és a végrehajtó szemmagasságának a nyújtó vagy rúd alá süllyedéséig eltelt idő másodpercben
eszközfelhasználás	bordásfalra erősített függeszkedő állvány vagy nyújtó, zsámoly, laticeles szőnyeg, stopperóra, síkpor

3. gyakorlat	Fekve-nyomás
pálya	tornaterem vagy sportpálya
kiinduló helyzet	hanyattfekvés, súlyzóród tartása mellső rézsútos középtartásban (kb, vállszélességben, vagy kicsit szélesebben)
1. ütem	páros karhajlítás, súlyzó rúd leengedése mellig
2. ütem	karok nyújtása (kiinduló helyzetbe)
feladat	a férfiaknak 60 kg-os (rúd, tárcsákkal) a nőknek 25 kg-os (rúd, tárcsákkal) hanyattfekvő helyzetből (fekvő padon) történő kinyomása
értékelés	csak az előírt testhelyzetekben végrehajtott gyakorlatok darabszáma érvényes
eszközfelhasználás	fekvőpad, erőgép vagy súlyzóród előírt súlyú kiegészítőkkal, súlyzótartó állvány
megjegyzés	A baleset megelőzése érdekében a gyakorlatot kétfős asszisztencia segítségével kell végrehajtani, valamint ügyelni kell arra, hogy a rúd leengedése során az ne zuhanjon a mellkasra.

4. gyakorlat	4 x 10 méteres ingafutás
pálya	tornaterem vagy sportpálya
kiinduló helyzet	a 4 x 10 m-es táv időre való megtétele úgy, hogy a futó az egymástól 10 m-re lévő két vonal közt fut. Fordulónként lábbal érinteni kell az elől lévő vonalat
értékelés	a rajt-cél vonalon való másodszori áthaladás zárja az időmérést, másodperc-tized-másodperc méréssel
eszközfelhasználás	jelzett és kimért sík pálya, stopperóra, rajtszámok, síp
megjegyzés	Elesést követően ismételhető a gyakorlat.

5. gyakorlat	Helyből távolugrás
helyszín	tornaterem vagy sportpálya
kiinduló helyzet	az ugróvonal mögött álló helyzet
feladat	helyből karlendítéssel, páros lábról történő elrugaskodással elugrás a legnagyobb távolságra
értékelés	az ugróvonalától mért legközelebbi talajszintet érintő távolság
eszközfelhasználás	ugrógödör vagy jelzett pálya, talajegyengető szerszám, mérőszalag
megjegyzés	Elesést követően ismételhető a gyakorlat.

6. gyakorlat	Hanyattfekvésből felülés
pálya	tornaterem vagy sportpálya
kiinduló helyzet	hanyattfekvés hajlított lábbal (kb. derékszögben), lábfej rögzítve (segédeszközzel, társ segítségével), tarkóra tartás, vagy mell előtt keresztben felkarra fogás
1. ütem	felülés, egy könyök érinti a térdet
2. ütem	ereszkedés kiinduló helyzetbe
feladat	1 percen keresztül folyamatos végrehajtás
értékelés	csak az előírt testhelyzetekben végrehajtott gyakorlatok darabszáma érvényes
eszközfelhasználás	bordásfal szőnyeggel, vagy ülőpad, stopperóra

7. gyakorlat	2000 m-es síkfutás
pálya	sportpálya vagy sík területen, kimért, ellenőrizhetően belátható pálya
kiinduló helyzet	a rajtvonal mögött álló rajthelyzet
feladat	2000 méter távolság megtétele időre
értékelés	a célvonalon való áthaladás zárja az időmérést (perc, másodpercméréssel)
eszközfelhasználás	futópálya vagy kijelölt sík terep, minimum 60 memóriás stopperóra, rajtszámok, síp A fizikai (erőnléti) alkalmassági követelmények eredmény pontérték táblázata

Kötelező:**2000 méteres futás****Választható gyakorlatok:**

fekvőtámasz, felülés, ingafutás, hajlított karú függés, fekvő-nyomás, helyből távolugrás

I. korcsoport (29 éves korig)

Pont	Fekvőtámaszban karhajlítás-nyújtás 30 mp alatt		Hajlított karú függés időre mp		Fekve-nyomás		4 × 10 m-es ingafutás mp		Helyből távolugrás cm		Hanyatt fekvésből felülés 60 mp alatt		2000 m-es futás (perc)	
	Férfi	Nő	Férfi	Nő	Férfi	Nő	Férfi	Nő	Férfi	Nő	Férfi	Nő	Férfi	Nő
25	35	20	73	45	25	25	8.8	9.4	250	220	55	45	7;35	10;00
24	34	19	70	44	24	24	8.9	9.5	245	218	54	44	7;40	10;06
23	33	18	67	43	23	23	9.0	9.6	242	216	53	43	7;45	10;12
22	32	17	64	42	22	22	9.1	9.7	240	214	52	42	7;50	10;18
21	31	16	61	41	21	21	9.2	9.8	238	212	51	41	7;55	10;21
20	30	15	58	40	20	20	9.3	9.9	236	210	50	40	8;00	10;30
19	29	14	55	39	19	19	9.4	10.0	234	208	49	39	8;15	10;40
18	28	13	52	38	18	18	9.5	10.1	232	206	48	38	8;30	10;50
17	27	12	49	37	17	17	9.6	10.2	230	204	47	36	8;45	11;00
16	26	11	46	36	16	16	9.7	10.3	228	202	46	34	9;00	11;10
15	25	10	43	35	15	15	9.8	10.4	226	200	45	32	9;15	11;20
14	24	9	41	34	14	14	9.9	10.5	224	198	44	30	9;30	11;30
13	23	8	39	32	13	13	10.0	10.6	222	196	43	28	9;45	11;40
12	22	7	37	30	12	12	10.1	10.7	220	194	42	26	10;00	11;50
11	21	6	35	28	11	11	10.2	10.8	218	192	40	24	10;15	12;00
10	20		33	26	10	10	10.3	10.9	216	190	38	22	10;30	12;15
9	19	5	30	24	9	9	10.4	11.0	214	188	36	20	10;45	12;30
8	18		27	22	8	8	10.5	11.1	212	186	34	18	11;00	12;45
7	17		24	20	7	7	10.6	11.2	210	184	32	16	11;20	13;00
6	16	4	21	18	6	6	10.7	11.3	208	182	30	14	11;40	13;30
5	15		18	15	5	5	10.8	11.4	206	180	29	12	12;00	14;00
4	14		16	13	4	4	10.9	11.5	204	178	28	10	12;20	14;30
3	13	3	14	11	3	3	11.0	11.6	202	176	27	9	12;40	15;00
2	12	2	12	9	2	2	11.1	11.7	200	174	26	8	13;00	15;30
1	11	1	10	8	1	1	11.2	11.8	198	172	25	7	13;30	16;00

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK**Miért szükséges a pszichológiai vizsgálat az állományba vétel előtt?****Vajon miért csak magyar állampolgár lehet hivatásos állományú? (Preambulum – tántoríthatatlan hűség)****3. RENDFOKOZATOK, ELŐMENETELI RENDSZER**

A fegyveres erőknél és a fegyveres testületeknél, rendvédelmi szerveknél (rendőrség, büntetés-végrehajtási szervezet, Nemzeti Adó- és Vámhivatal hivatásosai, katasztrófavédelem) alkalmazott, törvény által szabályozott – a szolgálati beosztással egységben –, a szolgálati rendben elfoglalt helyet kifejező besorolási rendszer.

A rendfokozat kifejezi az állomány tagjának állománycsoportba tartozását, részben alá-fölérendeltségi viszonyát, ami – az elfoglalt beosztástól függően – meghatározott jogokkal és kötelezettségekkel jár együtt

A Rendőrségnél alkalmazott legalacsonyabb rendfokozat az őrmester, a rendészeti szakközépiskolát végzett tiszthelyettesek ebben a rendfokozatban kezdik meg szolgálatukat. A rendőrtisztek képzése 2012. január 1-je óta a Nemzeti Közszerológati Egyetemen folyik (régi neve Rendőrtiszti Főiskola), mivel ennek egyik karává vált a Rendőrtiszti Főiskola. Az innen kikerülő rendőrök hadnagyi rendfokozatot kapnak, kiváló eredmény esetén főhadnagyt. Az állomány tagját az első tiszthelyettesi, az első tiszti és tábornoki rendfokozatba kinevezik, a többi rendfokozatba előléptetik.

Az állomány tagja szolgálati beosztásához és feladatainak végrehajtásához az előírásoknak megfelelő rendfokozati jelzéssel ellátott egyenruhával rendelkezik. Az egyenruhát az előírásoknak megfelelő módon kell viselni. A rendfokozat kifejezi az ahhoz kapcsolódó beosztási szintet, az állománycsoportba tartozást, a függelmi viszonyt, ami meghatározott jogokkal és kötelezettségekkel jár együtt. A rendfokozati jelzést az egyenruhán kell viselni.

Az állomány tagja rendfokozatát neve feltüntetésé után használja. A név és a rendfokozat között a szervezeti egységre és a képzettségére utaló jelző használható szóban és írásban.

Jelzések:

- Váll-lap
- Tépfőzárás rendfokozatjelzés (gyakorló egyenruhán, karon vagy mellrészen viselésre)
- Vállszalagra varrott jelzés (tiszteseknél)
- Paroli
- Sapkajelzés
- Kar rendfokozati-jelzés (posztóköpenyen)

A mai értelemben vett katonai rendfokozatok kialakulása és a ranglétra megjelenése a 17-18. században, a tömeghadseregek megjelenésének időszakára tehető, bár rendszeresítésük hosszú évek alatt alakult ki. A magyar rendfokozati megnevezésekben elsősorban a német, ill. a francia hatás érződik.

A 18. századi haderőben a legkisebb bajtársi közösség a táborozáshoz és a főzéshez szükséges felszereléssel közfőzőn rendelkező háromfős, általában egy öreg katonából és két újoncból álló pajtáság volt. Három pajtáság együtt alkotott egy tizedalját. Általában hat-tíz tizedaljból szerveztek egy századot, ahogyan akkor nevezték: kompániát. A kompánia volt az ezreden belüli gazdálkodási alapegység a gyalogságnál és a lovasságnál is. Harcászati alapkötélnek viszont már a két vagy több századból szervezett gyalogzászlóaljat és lovasságot tekintették. Ennek példájára gyakrabban vontak össze két vagy több ezredet, egy-egy jelentősebb hadjárat cél megvalósítását megelőzően, az így létesített nagyobb kötelék korabeli elnevezése brigádia (mai kifejezéssel: dandár) volt. Több brigádiából szerveztek azután egy-egy hadosztályt vagy tábornokot anélkül, hogy a ma ismeretes magasabb-egység fogalmat még használták volna.

3.1. Előmenetel a beosztásban

Szolgálati érdekből magasabb betölthető szolgálati beosztásba lehet kinevezni a hivatásos állomány tagját, ha a beosztáshoz előírt iskolai végzettséggel (szakképesítéssel) rendelkezik, egészségügyi elbírálás alapján a beosztás betöltésére alkalmas minősítése van, a fizikai alkalmassági követelményeknek megfelel és a korábbi beosztásaiban nyújtott elméleti és gyakorlati teljesítmények alapján a magasabb beosztás betöltésére alkalmas, pályázat útján betölthető beosztás esetén a pályázaton sikeresen részt vett.

A hivatásos állomány tagjainak magasabb beosztásba történő kinevezésével biztosítani kell a fegyveres szerveknél a parancsnoki (vezetői) váltások tervszerűségét, valamint - a rendkívül indokolt eseteket kivéve - a vezetési szintek szerinti fokozatos előrehaladást.

A hivatásos állomány tagjának a hivatásos pályán belátható, tervszerű előmeneteli lehetőséget kell biztosítani a magasabb szolgálati beosztás, besorolás és rendfokozat eléréséhez, illetve az azokhoz szükséges feltételek megszerzéséhez. Az állomány tagjai előmeneteléhez szükséges iskolai végzettségi, szakképesítési feltételek megszerzéséhez, oktatási intézményi beiskolázáshoz a pályázati rendszerben esélyegyenlőséget kell biztosítani.

Az előmenetel feltételei:

- magasabb beosztáshoz, besoroláshoz, illetve rendfokozathoz meghatározott iskolai végzettség (szakképesítés);
- magasabb beosztás ellátásához szükséges gyakorlati tapasztalat, illetőleg vezetői készség;
- egészségi, pszichikai és fizikai alkalmasság;
- minimálisan „alkalmas” értékelésű minősítés;
- pályázat útján betölthető beosztás esetén a pályázat benyújtása.

3.2. Előmenetel a rendfokozatban

A rendfokozatban való előmenetel a magasabb rendfokozatba történő előléptetéssel és kinevezéssel való-
sul meg. A hivatásos állomány tagja előléptethető

- a) soron,
- b) soron kívül,
- c) egyéb okból. – nyugállomány, hősi halott

3.3. Soron történő előléptetés

A soron következő rendfokozatba elő kell léptetni a hivatásos állomány tagját, ha megfelel az alábbi együttes feltételeknek:

- a) a beosztásához előírt iskolai végzettséggel és szakképesítéssel rendelkezik, továbbá az előírt egyéb képzési követelményeket teljesítette;
- b) az előléptetését a beosztásához rendszeresített rendfokozat lehetővé teszi;
- c) a rendfokozatára megállapított várakozási ideje letelt.
A várakozási időt a rendfokozatba kinevezésről, illetve az előléptetésről szóló okmányban meghatározott naptól kell számítani.

Nem léptethető elő a hivatásos állomány tagja

- a) a rendfokozatot érintő fegyelmi büntetés, vagy bírósági ítélet végrehajtásának tartama alatt,

- b) ha ellene büntető, vagy fegyelmi eljárás van folyamatban,
- c) a részére meghatározott képzettség megszerzéséig, illetve képzési követelmény teljesítéséig.

3.4. Soron kívüli előléptetés

A hivatásos állomány tagja soron kívül eggyel magasabb rendfokozatba előléptethető, ha ezt a beosztásához rendszeresített rendfokozat lehetővé teszi, a magasabb rendfokozathoz szükséges iskolai végzettséggel (szakképesítéssel) és kiemelkedő minősítéssel rendelkezik, és a meglévő rendfokozatában eltöltendő várakozási időnek legalább a fele eltelt.

A miniszter az előbb meghatározott feltételek nélkül is soron kívül eggyel magasabb rendfokozatba előléptetheti a hivatásos állomány tagját, ha a szolgálat teljesítésében kimagasló helytállást tanúsított.

A hivatásos állomány tagját a soron következő rendfokozatba elő lehet léptetni

- a) állományilletékes parancsnoki (vezetői) beosztásba kinevezésekor, ha a viselt rendfokozata alacsonyabb a beosztáshoz rendszeresített rendfokozatnál;
- b) magasabb beosztásba kinevezésekor, ha a viselt rendfokozata a rendszeresített rendfokozatnál legalább kettővel alacsonyabb.

3.5. Az előléptetés egyéb esetei

A nyugállományba vonulással egyidejűleg eggyel magasabb rendfokozatba lehet előléptetni a hivatásos állomány tagját, ha a nyugállományba helyezésére a hivatásos szolgálat felső korhatárának elérésével, illetőleg 20 évi szolgálat után szolgálati kötelemekkel összefüggő rokkantság miatt került sor, és szolgálati feladatait kiemelkedő eredményességgel látta el.

Eggyel magasabb rendfokozatba kell előléptetni, kinevezni a hősi halottá nyilvánított tisztet, főtisztet és tábornokot. A hősi halottá nyilvánított, tisztnél alacsonyabb rendfokozatú személyt hadnagyi rendfokozatba kell kinevezni.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

Mi az egyenruha szerepe a rendvédelmi szervnél?

Mi a különbség a beosztás és a rendfokozat között?

Mi az összefüggés a beosztás és a rendfokozat között?

Rendfokozatok (rendőrség):

4. JOGOSULTSÁGOK ÉS ELVÁRÁSOK

A szolgálati viszony keretében a munkáltatói jogkört gyakorló elöljáró köteles

- a hivatásos állomány tagjának feladatait munkaköri leírásban rögzíteni, őt a szolgálati viszonyra vonatkozó szabályok és az egyéb jogszabályok szerint foglalkoztatni, részére az egészséges és biztonságos szolgálatteljesítés feltételeit biztosítani, annak követelményeiről őt tájékoztatni,
- a szolgálati feladatok ellátását úgy megszervezni, hogy a hivatásos állomány tagja a szolgálati viszonyból eredő jogait gyakorolni, kötelezettségeit teljesíteni tudja,
- a feladatok elvégzéséhez szükséges tájékoztatást és irányítást megadni, a szolgálatteljesítéshez szükséges ismeretek megszerzését biztosítani.

Ha a munkáltatói jogkör gyakorlása során a munkáltatói intézkedés a hivatásos állomány tagja jogainak korlátozásával jár, a munkáltatói jogkör gyakorlójának a több lehetséges és alkalmas korlátozás közül azt kell választania, amely az eredmény biztosítása mellett a hivatásos állomány érintett tagjára a legkisebb sérelemmel jár.

A hivatásos állomány tagja a szolgálat ellátásával összefüggésben köteles

- az előírt helyen és időben, szolgálatképes állapotban megjelenni, ezt az állapotot a szolgálat teljes ideje alatt fenntartani és feladatát teljesíteni, valamint e célból rendelkezésre állni,
- a szolgálati feladatait a törvényes előírásoknak, a parancsoknak és intézkedéseknek megfelelően – szükség esetén a veszély vállalásával –, az elvárható szakértelemmel és gondossággal, pártatlanul és igazságosan végrehajtani,
- a munkatársaival együttműködni, munkáját úgy végezni és általában olyan magatartást tanúsítani, hogy az – kivéve, ha ez a feladat végrehajtásával elkerülhetetlenül együtt jár – más egészségét, testi épségét ne veszélyeztesse, anyagi károsodását ne idézze elő,

- d) a számára meghatározott iskolai rendszerű vagy iskolai rendszeren kívüli oktatásban, képzésben részt venni, és az előírt vizsgákat letenni,
- e) az egészségi, pszichikai és fizikai alkalmassági követelményeknek eleget tenni, és az ezek ellenőrzése érdekében szükséges, a miniszter által meghatározott felméréseknek, szűréseknek és vizsgálatoknak magát alávetni, egészségének megóvása, valamint gyógyulása érdekében az előírt orvosi utasításokat betartani,
- f) a jogszabályban foglalt esetben magát kötelező védőoltásnak – az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.) 58. § (1)–(3) bekezdésében foglalt korlátozásokkal – alávetni,
- g) a rábízott, a szolgálat ellátásához biztosított eszközt, felszerelést megóvni, rendeltetésszerűen használni,
- h) a szolgálatképes állapot megállapítása érdekében a befolyásoltság kiszűrése céljából az alkohol, a kábítószer vagy pszichotróp anyag fogyasztásának ellenőrzését célzó, műtétnek nem minősülő vizsgálatnak magát alávetni a miniszteri rendeletben meghatározott szabályok szerint,
- i) munkatársaival az emberi méltóság és a függelmi viszonyok tiszteletben tartásával érintkezni.

A hivatásos állomány tagja köteles a szolgálaton kívül is a hivatásos állomány tagjához és szolgálati beosztásához méltó magatartást tanúsítani.

A hivatásos állomány tagja a szolgálati feladathoz kapcsolódó nyilvános szereplésért tiszteletdíjat nem fogadhat el.

A miniszter rendeletben határozza meg azokat a fertőző betegségeket, amelyek esetében a szolgálati beosztáshoz vagy egyes szolgálati feladatokhoz kapcsolódóan – így különösen a külföldi szolgálat végrehajtása során – a hivatásos állomány tagjának vagy egyes csoportjainak egészségét és biztonságát veszélyeztető biológiai kóroki tényező kockázatának elkerülése érdekében kötelező védőoltás elrendelésének van helye.

A rendvédelmi szerv a hivatásos állomány tagjának szolgálatteljesítését az e törvényben meghatározott feltételekkel, az erre szolgáló technikai eszköz igénybevételeével is ellenőrizheti (a továbbiakban: technikai ellenőrzés). Technikai ellenőrzésre képrögzítő, hangrögzítő, valamint kép- és hangrögzítő eszköz, továbbá a tartózkodási hely megállapítására és nyomon követésére alkalmas technikai berendezés alkalmazható.

A technikai ellenőrzés és az annak során alkalmazott eszközök, módszerek nem járhatnak az emberi méltóság megsértésével. Nem alkalmazható elektronikus megfigyelőrendszer olyan helyen, ahol a megfigyelés

az emberi méltóságot sértheti. A rendvédelmi szerv köteles gondoskodni arról, hogy a technikai eszközzel végzett ellenőrzés során rögzített adathoz illetéktelen személy ne férjen hozzá.

A rendvédelmi szerv technikai ellenőrzést kizárólag a szolgálatteljesítés ideje alatt, a szolgálatteljesítésre vonatkozó szabályok betartásának ellenőrzése céljából végezhet. Technikai ellenőrzéssel a hivatásos állomány tagjának magánélete nem ellenőrizhető. A rendvédelmi szerv előzetesen írásban tájékoztatja a hivatásos állomány tagját annak a technikai eszköznek az alkalmazásáról, amely az ellenőrzésére szolgál.

Mentesül a hivatásos állomány tagja a szolgálatteljesítési kötelezettsége alól

- a) az állampolgári kötelezettségének teljesítése alatt,
- b) közeli hozzátartozója halálakor, esetenként két munkanapra,
- c) a kötelező orvosi vizsgálat, valamint a várandóssággal összefüggő orvosi vizsgálat teljes időtartamára,
- d) a véradás miatt távol töltött teljes – a szolgálati helyen kívül szervezett véradás esetén legalább négy óra – időtartamra,
- e) az emberi reprodukcióra irányuló különleges eljárással összefüggő vizsgálat időtartamára,
- f) tanúzási kötelezettség teljesítése esetén a megjelenéshez és a kötelezettség teljesítéséhez szükséges időtartamra,
- g) ha elháríthatatlan ok miatt nem tud a szolgálatteljesítési helyén megjelenni,
- h) a szolgálati viszonyra vonatkozó szabály vagy az állományilletékes parancsnok engedélye alapján.

(2) A szolgálatteljesítési kötelezettség alóli (1) bekezdés szerinti mentesülés esetében a hivatásos állomány tagja a távollét idejére távolléti díjra jogosult.

Mit kaphat, miben részesülhet a hivatásos állományú „munkavállaló”?

Ezek a következők:

- Illetmény (amely beosztási, rendfokozati illetményből, illetmény kiegészítésből, valamint illetménypótlékból állhat)
- Külön juttatás
- Jubileumi jutalom (25, 30 és 40 év után)
- Napidíj, távolléti díj
- Költségtérítések (például áthelyezés, költözés, vezénylés esetén)
- Kedvezmények és támogatások (család, utazás, üdülés)
- Természetbeli ellátás
- Alap és pótszabadság
- Érdemek, elismerések
- Kiszámítható előmeneteli (karrier) rendszer (életpálya)
- Szociális és kegyeleti gondoskodás

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

Milyen esetben lehet az akár írásba foglalt parancsot megtagadni?

Milyen természetbeli ellátást ismersz, amelyet kaphat a hivatásos állományú?

5. Alaki és öltözködési szabályok

5.1. Az egyenruha

A hivatásos állomány tagja szolgálati feladatait az öltözködési szabályzatban előírtaknak megfelelően, a rendvédelmi szervnél rendszeresített egyenruhában vagy polgári ruhában látja el.

Az egyenruha viselése a rajta elhelyezett szolgálati jelvénnel együtt igazolja a rendvédelmi szerv hivatásos állományába tartozást.

A rendszeresített egyenruházati termékeket, rendfokozati jelzéseket és azok viselésének rendjét a miniszter állapítja meg.

Az egyenruha viselésére a rendvédelmi szerv hivatásos állományának tagjai, valamint az e törvényben meghatározott feltételekkel a rendvédelmi szerv hivatásos állományából nyugállományba helyezett szolgálati nyugdíjas jogosult.

Az állománytáblázat tartalmazza a szolgálati beosztás ellátásához rendelt szolgálati öltözet típusát.

5.2. Szolgálati igazolvány és jelvény

A hivatásos állomány tagját el kell látni a rendvédelmi szervhez tartozást és a szolgálati jogosultságokat igazoló szolgálati igazolvánnyal és szolgálati jelvénnel. A szolgálati igazolvány a rendvédelmi szerv hivatásos állományába tartozáson túl – a miniszter által meghatározottak szerint – igazolhatja a hivatásos állomány tagjának

a) fegyverviselési jogosultságát, valamint

b) intézkedési jogosultságát.

EREDETI SZOLGÁLATI JELVÉNY

POLICE FELIRATOS JELVÉNYMÁSOLAT

A szolgálati igazolvány tartalmazza a hivatásos állomány tagjának arcképét, nevét, rendfokozatát, társadalombiztosítási azonosító jelét és aláírását, a rendvédelmi szerv megjelölését, továbbá az igazolvány azonosítószámát. A polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állománya esetében a szolgálati igazolvány a hivatásos állomány tagjának társadalombiztosítási azonosító jelét nem tartalmazza. A miniszter a szolgálati igazolvány egyéb adattartalmáról is rendelkezhet.

A szolgálati jelvény a rendvédelmi szervnél rendszeresített, azonosító számmal ellátott jelvény, amely a hivatásos állomány tagjának szolgálati, hatósági intézkedésre való jogosultságát igazolja az egyenruhán viselve vagy a szolgálati igazolvánnyal együttesen felmutatva.

5.3. A rendőrségi öltözetek típusai:

Egyenruházat: a Rendőrség hivatásos állományának a Rendőrséget irányító miniszter által rendszeresített, egységesen megállapított formájú és színű öltözete, melynek célja az egyenruhát viselő más szervek, valamint a különböző országok rendőrségeinek egymástól való megkülönböztetése, illetve a Rendőrséghez tartozás könnyű felismerhetősége.

Viselési alkalom szerinti öltözetek típusai

- a) szolgálati öltözet: a hivatásos állomány napi szolgálati tevékenysége során - ha más öltözet nincs elrendelve - viselt ruházat,
- b) gyakorló öltözet: a hivatásos állomány gyakorló feladatok ellátásakor, valamint meghatározott alkalmakkor viselt ruházata,
- c) speciális szolgálati öltözet: a hivatásos egyen- és polgári ruhás állomány speciális szolgálati feladatainak ellátásához szükséges - a szolgálati öltözettől eltérő - feladatorientált ruházata, amely lehet:
 - ca) motoros,
 - cb) vízirendészeti,
 - cc) lovas,
 - cd) kutyavezetői,
 - ce) bevetési,
 - cf) bűnügyi technikai,
- d) társasági (ünnepi) öltözet: a hivatásos állomány alkalmi ruházata nemzeti ünnepeken, kiemelkedő állami, rendőrségi, társadalmi ünnepeken, rendezvényeken, illetve jelentős családi események alkalmával, valamint elrendelés alapján más alkalmak esetén,
- e) díszöltözet: a Rendőrség zenekarának ruházata állami, katonai, rendőri és társadalmi rendezvények vagy elrendelés alapján más alkalom esetén, továbbá a díszőrség öltözete jelentős családi eseményeken.

Formaruházat: a Rendőrségen belül valamely egységnek vagy adott beosztásban feladatot ellátóknak az országos rendőrfőkapitány által meghatározott alkalomra vagy csak alkalmilag hordott egyforma ruhája.

Munkaruházat: a Rendőrség hivatásos állományú tagjainak - a Rendőrség hivatásos állománya munka-, védőruházati, illetve egyéni védőeszköz normájáról szóló ORFK utasítás (a továbbiakban: ellátási norma) alapján - a munkáltató által kiadott, meghatározott kihordási időre szóló ruházati és felszerelési cikkeinek összessége, amit nagyfokú szennyeződéssel vagy a ruházat jelentős mértékű kopásával járó munkakörökben viselnek.

Védőruházat: a Rendőrség hivatásos állományú tagjainak - az ellátási norma alapján - a munkáltató által természetben kiadott ruházati és felszerelési cikkek összessége, amelynek célja a testi épséget, egészséget károsító körülmények elleni védelem biztosítása, illetve közegészségügyi vagy szolgálati érdekből egyéni védőfelszerelésekről történő gondoskodás.

Megengedett ruházat:

- a) napszemüveg (fekete-, arany- vagy ezüstsínnű kerettel);
- b) gyógycipő (fekete, díszítő elemektől mentes, a rendszeresített félcipőéhez hasonló fazonú).

Ruházati normatípusok

A hivatásos állomány tagjait:

- a) egyenruhás,
- b) vegyes ruhás,
- c) polgári ruhás normatípusokba kell besorolni,

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

A rendőrt az igazolványa és jelvénye nem csak igazolja, hanem azonosítja is.

Mi a két fogalom között a különbség?

6. AZ EGYEDI UTASÍTÁS ADÁSÁNAK ÉS VÉGREHAJTÁSÁNAK RENDJE

A hivatásos állomány tagja szolgálatteljesítése során köteles végrehajtani a szolgálati előljáró parancsát, a felettes rendelkezését, kivéve, ha azzal bűncselekményt követne el.

A hivatásos állomány tagja a jogszabálysértő parancs, rendelkezés végrehajtását nem tagadhatja meg (bűncselekmény kivételével). Ha azonban annak jogellenessége felismerhető számára, arra haladéktalanul köteles a szolgálati előljáró figyelmét felhívni. Ha a szolgálati előljáró a parancsát, a felettes a rendelkezését

ennek ellenére fenntartja, azt kérelemre írásba kell foglalnia. A jogszabálysértő parancs, rendelkezés végrehajtásáért kizárólag az azt kiadó felel.

Az utasításokat a szolgálati út betartásával kell kiadni, ugyanígy kell előterjeszteni a kérelmeket is. A szolgálati út a szolgálati érintkezésnek, az ügyek intézésének az a módja, amikor az ügy a közvetlen parancsnok és a közbeeső szolgálati előljárók útján jut ahhoz, akinek abban döntési, utasítási, parancsadási, intézkedési joga vagy kötelessége van.

A felsőbb szintű rendőri szerv, valamint a szolgálati előljáró a szolgálati út betartását mellőzheti, ha a szolgálati út betartása miatt a szolgálati érdek sérelmet szenvedne. Az alárendelt a szolgálati út mellőzésével kapott utasítást jelenti közvetlen szolgálati előljárójának.

A rendőr az utasítás tudomásulvételét „Értettem!” szóval jelenti. Indokolt esetben a szolgálati előljáró köteles meggyőződni arról, hogy az alárendelt pontosan megértette az utasítást. A távbeszélőn adott utasítás jogosultságáról kétség esetén visszahívással kell meggyőződni.

Ha az utasítás végrehajtását elháríthatatlan akadály lehetetlenné teszi, ezt a körülményt az utasítást adó szolgálati előljáró felé haladéktalanul jelenteni kell. Ha a rendőr kapcsolata megszakad a szolgálati előljárójával, utasítás hiányában köteles a jogszabályok és más rendelkezések előírásai szerint önállóan eljárni.

Az utasítást az alárendelt ellentmondás nélkül, kellő időben és a legjobb tudása szerint hajtja végre. Ha a parancs teljesítését másik szolgálati előljáró parancsa akadályozná, az alárendelt az előzőleg kapott utasítást köteles jelenteni. Ha a szolgálati előljáró ennek ellenére utasítást ad parancsa végrehajtására, azt teljesíteni kell. Az utóbbi utasítás teljesítését követően az első utasítás végrehajtását meg kell kezdeni, valamint folytatni kell.

Az első utasítás teljesítésének elmulasztásáért, késedelmes teljesítéséért az új utasítást adó szolgálati előljáró felelős. Az, aki az újabb parancsot adta, értesíti erről az előző utasítást adó szolgálati előljárót. Az utasítás végrehajtását mindkét szolgálati előljárónak jelenteni kell. A fontosabb utasításokat a szolgálati előljáró írásban adja ki, és gondoskodik az érintett beosztottak előtt történő kihirdetésükről.

6.1. A jelentkezések rendje:

Az előljárónál a rendőri szerv vezetője és annak beosztottai jelentkezni kötelesek. Jelentkezés alkalmával az alárendelt jelentse vezetéknévét, rendfokozatát és röviden azt, amit előljárója tudomására akar hozni.

Ünnepi rendezvény, szemle vagy parancsnoki értekezlet kivételével a jelentkezéskor, a jelentéstételkor nem kell nevet, rendfokozatot, beosztást jelenteni, ha az előljáró ismeri azt, aki jelent.

A rendészeti szerv vezetője - az előljáróin kívül - jelentkezni köteles, az egységhez érkező köztársasági elnök-nél, az Országgyűlés elnökénél és a miniszterelnöknél, valamint a rendészetért felelős miniszternél. Az előre bejelentett ellenőrzés alkalmával az ellenőrzött szerv vezetője szolgálati öltözetben köteles jelentkezni. Felsőbb szintű szervtől ellenőrzés céljából érkezett beosztottnál az ellenőrzött szerv vezetője köteles jelentkezni, ha az érkező nála magasabb vagy vele azonos rendfokozatú. A felsőbb szintű szervtől érkező beosztott köteles jelentkezni, ha alacsonyabb rendfokozatú, mint az ellenőrzés alá vont szerv vezetője.

Ha az ellenőrzést végző nem előljáró, akkor csak az ellenőrzött szerv vezetője útján intézkedhet. Ez alól kivételt képez, ha a késedelem a szolgálatra hátránnyal jár. Az ellenőrzött szerv vezetője köteles az ellenőrzést végző felhívására az észlelt törvénysértés megszüntetésére intézkedni, véleménykülönbség esetén, soron kívül a közös előljáró döntését kell kérni.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

Ha két rendőr közösen lát el szolgálatot, akkor mi alapján dől el, hogy melyikük a parancsnok?

6.2. Tiszteletadás:

A rendészeti szervek egyenruhát viselő tagjai, a csapatok és egységek a Rendőrség illetve a Büntetés-végrehajtás alaki szabályzata előírásainak megfelelően teljesítsenek tiszteletadást. A rendészeti szervek egyenruhát viselő tagjai találkozáskor egymásnak tiszteletadást teljesítenek. Alárendeltek és alacsonyabb rendfokozatúak előre tisztelegnek. Az egyenlő rendfokozatúak kölcsönösen tisztelegnek egymásnak.

A rendészeti szervek egyenruhát viselő tagjainak a fentiekén kívül tiszteletadást kell teljesíteniük:

- a) a Himnusz, a Szózat és az Európai Unió himnusza elhangzása alatt, továbbá rendezvényeken más államok himnuszána elhangzásakor,
- b) a Magyar Köztársaság állami zászlajának,
- c) síremlékek, emlékművek előtt, ha ott díszőrség áll,
- d) a Magyar Honvédség, a rendvédelmi szervek csapatzászlói előtt,
- e) a Magyar Honvédség, a rendvédelmi szervek egységei által kísért temetési menetnek.

A kötelező tiszteletadás szabályai - a helyzetnek megfelelően - nyilvános helyeken, közlekedési eszközökön is érvényesek.

Amennyiben az előljáró (feljebbvaló) a rendészeti szerv hivatásos állományú tagját megdicséri, akkor annak „Hazámat szolgálom” szavakkal kell válaszolnia.

Nem kell tiszteletadást teljesíteni:

- a) rendőri intézkedés közben,
- b) forgalomirányításakor,
- c) kísérő őri feladat ellátása közben,
- d) személybiztosítás, lakásbiztosítás, programhely-biztosítás és útvonal biztosítás közben,
- e) járművezetés közben,
- f) az alaki szabályzatban meghatározott egyéb esetekben.

6.3. A rendőrtől elvárt magatartás

szolgálatban:

- jogszabályok betartása,
- tisztelet tudás, segítőkészség
- magabiztos, nyugodt intézkedés
- alakias fellépés, jó megjelenés
- alkoholmentes állapot szolgálatban
- intézkedés közben nem dohányzás
- kulturált beszédmodor és hangneme

szolgálaton kívül:

- részvétel környezete közösségi életében
- szakmai tekintély felmutatása
- példás magánélet, jó hírnév
- törvénytisztelő baráti kör

A Rendőri Hivatás Etikai Kódexe

Célja, hogy erkölcsi iránymutatásul szolgáljon, mind a szolgálatban, mind a szolgálaton kívül tanúsítandó magatartások tekintetében, morális alapot biztosítson a felmerülő szakmai döntésekhez, egyben megfelelő védelmet nyújtson mindazok számára, akik normakövető módon járnak el, továbbá zsinórmértékül szolgáljon a kifogásolható, a hivatáshoz nem méltó magatartások felismeréséhez.

1. A köz szolgálatáról és a testülethez tartozásról

A rendőr szolgálatát a törvényekben kifejeződő társadalmi akaratnak megfelelően, a köz érdekében, a társadalom által biztosított lehetőségek között látja el. Önként vállalt hivatásával szemben különleges társadalmi elvárások érvényesülnek, melyekre szolgálati viszonyának fennállása alatt mindvégig figyelemmel kell lennie. Hivatását az előírások és a vezetők utasításainak betartásával, az esküjében foglaltak szerint gyakorolja, tudása legjavát nyújtja. Cselekedeteivel erősíti a testület belső egységét és a szervezet jó hírnevét.

2. A tisztességről

A rendőr becsületes, fegyelmezett, kötelességtudó, visszautasít minden olyan tartalmú nyílt vagy burkolt kérést, amely az előírásoktól való eltérésre irányul. Elutasítja a korrupciót, annak valamennyi formája ellen fellép. Elutasít minden olyan ajándékot, előnyt vagy szívességet, ami alkalmas lehet elfogulatlanságának kétségbevonására. Rendőri mivoltát, a tudomására jutott információkat jogtalan előny szerzésére, hátrány okozására nem használja, annak még a látszatát is elkerüli.

3. Az erőszakról

A rendőr erőszakot kivételesen, kizárólag a törvényes cél elérése érdekében, jogszerű formában és szükséges mértékben alkalmaz, törekszik a következmények mérséklésére. Kerüli a hatalmaskodást és az önkényes erőszak minden formáját.

4. A hátrányos megkülönböztetés tilalmáról

A rendőr elismeri és védi az emberi méltóságot, tiszteletben tartja az emberi és a személyiségi jogokat. Elfogulatlanul jár el nemre, korra, állampolgárságra, etnikai hovatartozásra, vallási és politikai meggyőződésre, társadalmi és vagyoni helyzetre tekintet nélkül.

5. Az emberségről és a segítségnyújtásról

A rendőr a ráruházott hatalom alkalmazása során megfontolt és mértéktartó, intézkedéseit előítéletektől és indulatoktól mentesen hajtja végre, kerüli a szükségtelen konfliktusok kialakítását. Nem alkalmaz kínzást, könyörtelen, embertelen vagy megalázó bánásmódot és ezt mástól sem tűri el. Empátiával fordul embertársai felé, védelmet és segítséget nyújt a rászorulóknak.

6. A bajtársiasságról

A rendőr együttműködik munkatársaival, velük kulturáltan, a kölcsönös tisztelet és megbecsülés szellemében érintkezik. Önzetlen támogatást nyújt, a problémák megoldását elősegítő légkör kialakítására törekszik. Tudását, gyakorlati tapasztalatait megosztja munkatársaival. Áldozatkészen védi társai életét, testi épségét, óvja jó hírnevüket. Követi a jó példával előjárókat, elítéli az erkölcstelen magatartást tanúsítókat.

7. A felelősségről

A rendőr szolgálati feladatai végrehajtásáért, döntéseiért jogi, erkölcsi és anyagi értelemben is felelősséggel tartozik. Döntési, cselekvési kötelezettségét mindenkor késedelem nélkül, aktívan vállalja, a felelősséget másra alaptalanul nem hárítja át. Hibás döntései következményeit lehetőségei szerint orvosolja. Tudatában van annak, hogy saját személyén keresztül az egész testület megítéléséért is felelős.

8. A munka minőségéről

A rendőr jól ismeri a tevékenységét szabályozó előírásokat, munkáját lelkiismeretesen, magas színvonalon, törvényesen, szakszerűen, hatékonyan végzi. Bővíti szakmai ismereteit, fejleszti képességeit. Az elkövetett hibák elemzésével mindent megtesz azért, hogy azok ne ismétlődjenek meg.

9. Az információról

A rendőr betartja a titok- és adatvédelmi rendelkezéseket, szolgálatban és a magánéletben egyaránt. Kerül minden olyan megnyilvánulást, ami a szervezetről, annak tevékenységéről, feladatairól, valamint tagjairól félreérthető, félrevezető vagy szükségtelen információk nyilvánosságra jutását teszi lehetővé.

10. A megjelenésről

A rendőr megjelenésével is emeli a testület társadalmi megbecsültségét, tiszteletet és bizalmat ébreszt. Egyenruhája és polgári öltözéke tiszta, rendezett. Munkahelyén kerüli a szélsőséges, kihívó, alkalomhoz nem illő viseletet, rendben és tisztán tartja környezetét.

11. A vezetőkről

A vezető tiszteletben tartja beosztottjai emberi méltóságát, gondoskodik róluk, megbecsüléssel és részrehajlás nélkül irányítja őket. Személyes példamutatásával is ösztönzi munkatársait, igényli és meghallgatja véleményüket, tanácsaival és iránymutatásaival segíti a munkavégzést. Betartja és betartatja a törvényeket, magas szintű követelményeket támaszt.

12. A szolgálaton kívüli magatartásról

A rendőr magánéletében is példamutató, nem sérti a közérkölc és a jó ízlés szabályait. Lehetőségei szerint kiegyensúlyozott magánélet megteremtésére törekszik. Szabadidejében nem folytat olyan tevékenységet, amely hivatásával összeegyeztethetetlen. Úgy alakítja kapcsolatrendszerét, hogy ne kerüljön szolgálati jogosultságaival és kötelezettségeivel ellentétes függőségi helyzetbe.

13. A közbizalomról

A Rendőrség működéséhez a közbizalom elengedhetetlenül szükséges, ezért különösen károsnak tekinthetők azok a szolgálaton kívüli cselekmények, amelyek azt veszélyeztetik. A közbizalom súlyos veszélyeztetésére alkalmas magatartásnak tekinthető különösen: ha a rendőr szándékos vagy súlyos következménnyel járó gondatlan bűncselekményt követ el; ha tulajdon elleni szabálysértést követ el; ha felettese felhívása ellenére olyan szerencsejátékot folytat, amely miatt súlyos anyagi függősége alakult ki; ha botrányos életvezetése vagy italozó életmódja miatt személyes tekintélyét környezetében elvesztette; ha kábítószer fogyaszt; ha bűnöző életmódot folytató személlyel nem szolgálati célú, elvtelen kapcsolatot tart fenn; ha nyilvánvalóan jogellenes szervezet rendezvényein rendszeresen megjelenik vagy annak tevékenységében részt vesz.

Mint látjuk, az Etikai Kódex felsorolja mindazokat a kötelezettségeket, amelyet a törvények és egyéb jogszabályok előírnak a rendőrnek. Tulajdonképpen itt összegezve mindaz megtalálható, amely a rendőri, közszolgálati viszonyt meghatározza, és egyben megkülönbözteti más polgári foglalkozásoktól.

7. A HIERARCHIA JELENTŐSÉGE ÉS SZEREPE

A RENDVÉDELMI SZERVEKNÉL

A **hierarchia** jelentése a fölé- és alárendeltségek rendszere, amiben az emberek vagy dolgok valamilyen szempont (pl. fontosság, képesség, pozíció) alapján vannak elrendezve, kategorizálva.

A rendvédelmi szerveknél az ún. katonai hierarchia található meg, amely a szigorú alá- fölérendeltségen, a parancsok, utasítások – bizonyos korlátozások mellett ugyan – szinte feltétlen végrehajtásán alapul. A katonai hierarchia nagyfokú egyértelműséget és biztonságot nyújt a végrehajtó állománynak, és az utasítást kiadó parancsnoknak egyaránt. A hierarchián belüli felelősségi rendszerek, mind a parancs kiadója, mind a végrehajtója felé, a szigorúbb felelősségre vonásban is megmutatkozik. Az ún. katonai bűncselekményeket csak katona jogállású (hivatásos személyek) követhetik el.

Amíg például egy raktár éjjeliőrének elalvása legfeljebb munkajogi következményekkel járhat, addig az őrségben elszundikáló rendőr vagy katona bűncselekményt követ el, és katonai bíróság előtt kell felelnie.

7.1. A fegyverek tárolásával és kiadásával kapcsolatos feladatok ellátásának szabálya

Tekintettel arra, hogy a rendőrség az egyik fegyveres rendvédelmi szerv, amelynek tagjai a feladat ellátásuk során különböző lőfegyvereket, pirotechnikai eszközöket és kényszerítő eszközöket alkalmazhatnak, így nagyon fontos pontosan szabályozni, hogy ezeket milyen módon tárolhatják, tarthatják maguknál és hogyan kezelhetik a rendőrök.

A szolgálati lőfegyverek tárolását a 32/2012 (VII.19) BM utasítás és a rendőrség szolgálati szabályzata szabályozza, ezek alapján és ezek felhatalmazása révén került sor a 13/2013 (IV.11) ORFK utasítás megalkotására, amely a részletes szabályokat tartalmazza.

Az utasítás hatálya:

A Rendőrség

1. fegyverviselésre jogosult állományára
2. a rendőrségnél rendszeresített lőfegyverekre, lőszerekre,
3. robbanóanyagokra, pirotechnikai eszközökre
4. raktárakra, fegyverszobákra, fegyvertároló helyekre vonatkozik.

Az utasítás három fajta tárolási módot ismer:

1. csoportos tárolás (amely a szolgálati helyen fegyverszobában, vagy a szolgálati helyen kívül ideiglenes fegyvertároló helyen történik)

A fegyverszoba biztonsági követelményeit az utasítás szigorúan meghatározza. Ezek a teljesség igénye nélkül az alábbiak:

A fegyverszobának csak egy bejáratú ajtaja lehet, mely nem nyílhat az utcára, a rendjével kapcsolatos rendkívüli eseményt azonnal jelenteni kell, a fegyverszobában dohányozni és nyílt lángot használni szigorúan tilos,

a fegyverszobán csak engedéllyel rendelkező személyek tartózkodhatnak és a takarításra is speciális szabályok vonatkoznak, speciális ráccsal, riasztóval kell ellátni. A lőszereket minden esetben lemezszekrényben kell tárolni külön a fegyverektől.

A szolgálati lőfegyverek, lőszerek nyilvántartása, kiadása visszavételezése:

A lőfegyverek nyilvántartása a gazdasági ellátó szerv feladata. Úgy kell nyilvántartani a fegyvert, hogy ne csak darabra, hanem egyedileg is azonosítható legyen. (gyártmány, gyártási szám, típus, kaliber) Ezt a készletnyilvántartást – amely már azt is tartalmazza, hogy mely fegyver van személyi felszerelésként és mely alegység készletként nyilvántartva – el kell helyezni a fegyverszobában is. Ez a készletnyilvántartás mindig naprakész. Minden rendőr úgynevezett fegyver helyettesítő kartont kap, amelyet az általa használt fegyver helyére betéve a fegyverszoba kezelője mindig látja, hogy az adott fegyvert kinek adta ki. (érdekesség, hogy a pisztolyok kartonja fehér, míg a géppisztolyoké kék színű, így biztos nem keverik össze őket) Mind a személyi felszerelésként kiadott, mind az alegység készletként rendszeresített lőfegyvert csak az arra jogosultnak adhatják ki. A jogosultsághoz szükség van a fegyverhelyettesítő kartonra és a szolgálati igazolványra egyaránt.

Fontos, hogy a szolgálati lőfegyvert főszabályként a rendőr csak szolgálatban hordhatja, csak rendkívüli esetekben és külön engedéllyel hordhatja a szabadidejében.

A fegyverszobában a lőfegyvereken és lőszereken kívül még úgynevezett szakanyagok elhelyezhetők, ilyenek az éjjelató eszközök, célzó készülékek, védőmellények stb.

A fegyverszobát a többi szolgálati helységtől eltérően sokkal gyakrabban és rendszeresebben kell ellenőrizni. Ezekre nagyon szigorú szabályok vonatkoznak.

2. egyéni tárolás rendőrségi objektumban (pl. a nyomozó irodájában)

3. egyéni tárolás rendőrségi objektumon kívül (pl. magán lakáson)

A személyi felszerelésként kiadott maroklőfegyver és a hozzá tartozó lőszerek egyéni tárolása mind rendőrségi objektumban, mind azon kívül az állományilletékes parancsnok írásbeli engedélye alapján)

Bizonyos esetekben lehetőség van a szolgálati lőfegyver egyéni tárolására. Fontos, hogy az egyéni tárolásra vonatkozó engedélyt, mindenki külön személyre szabottan kapja meg. Az engedély mindig írásos és abból egy példányt a fegyverszobában is el kell helyezni a már említett készletnyilvántartás nyomon követhetősé-

ge miatt. Ilyen esetben mind a rendőrségi objektumban, mind azon kívül biztosítani kell a fegyver és lőszer biztonságos, jogosulatlan személy számára hozzá nem férhető tárolását. A fegyvert és a lőszert egymástól mindig külön kell tárolni, a tárolás helye lehet pánccsaszekrény, lemezszekrény vagy falhoz, padlóhoz vagy fa szekrényhez rögzített lemezkazetta. A tárolás körülményeit az engedély kiadása előtt mindig ellenőrizni kell.

A lőfegyverek és lőszer tárolása fő szabályként a fegyverszobában kell történni, de a rendőrségen sok olyan munkakör és szolgálati feladat is adódik, amikor nincs lehetőség a rendőrségi objektumba bemenni a fegyverért. Képzelnék el, ha egy rendkívüli esemény vagy emberölés helyszínére a készenlétes nyomozók nem tudnának haladéktalanul sietni, hanem előtte sorba kellene állni a fegyverszoba előtt a fegyver kiadásra várakozva. Pl. az ilyen esetek indokolják az egyéni tárolás lehetőségét.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

Mit jelent valójában az a kifejezés, hogy „töltetlen fegyver nincs”?

Hogy néz ki a rendőr fegyverviselési engedélye, hol található, hogy mindig kéznél legyen?

8. A RENDŐRI INTÉZKEDÉS

8.1. Az intézkedési kötelezettség

A rendőr jogkörében eljárva köteles intézkedni vagy intézkedést kezdeményezni, ha a közbiztonságot, a közrendet vagy az államhatár rendjét sértő vagy veszélyeztető tény, körülményt vagy cselekményt észlel, illetve ilyet a tudomására hoznak. Ez a kötelezettség a rendőrt halaszthatatlan esetben szolgálaton kívül is terheli, feltéve, hogy az intézkedés szükségességének időpontjában intézkedésre alkalmas állapotban van.

A szakképzettséggel nem rendelkező rendőr kizárólag szakképzett rendőr irányításával intézkedhet. Ha a szakképzettséggel nem rendelkező rendőr a cselekményt önállóan észleli, illetve ilyen cselekményt hoznak

tudomására, köteles arról a legközelebbi rendőrt vagy az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv meghatározott szervét (főkapitányság, kapitányság, stb.) értesíteni a rendőri intézkedés kezdeményezése érdekében.

A rendőr köteles a törvény rendelkezésének megfelelően, részrehajlás nélkül intézkedni.

Ha a rendőrt az intézkedés megtételében tárgy akadályozza, azt eltávolíthatja, vagy az akadályt más módon elháríthatja, az ezzel okozott kárért a rendőrségnek az intézkedés alapjául szolgáló cselekményben vétlen károsultat kártalanítania kell. Itt nagyon fontos az arányosság kérdése. Az intézkedés céljával aránytalanul nagy kárt az intézkedés nem okozhat, ezt az intézkedő rendőrnek kell mérlegelnie (ld. arányosság követelménye).

A rendőr közreműködik a közbiztonságot fenyegető veszélyhelyzet elhárításában. Ez lehet természeti esemény (tűz, árvíz), de akár közlekedési baleset, fuldokló kimentése is. Ha a veszélyhelyzet elhárítása más szerv feladatkörébe tartozik, de beavatkozására csak késedelmesen van lehetőség, a rendőr haladéktalanul gondoskodik a veszély elhárításáért felelős hatóság vagy más szerv értesítéséről.

A rendőr meghatározott szolgálati feladat végrehajtása során észlelt vagy tudomására jutott kisebb súlyú jogsértő cselekmény esetén a meghatározott szolgálati feladatának teljesítését folytatja, azonban a szolgálati előjárónak történő jelentéssel vagy a rendőrség legközelebbi ügyeletének vagy tevékenység-irányítási központjának értesítésével köteles intézkedést kezdeményezni.

A rendőr nem köteles intézkedni, hanem helyette az eseményről jelentést tesz:

- a) Magyarország védett vezetői vagy kijelölt létesítményei tekintetében jelentkező személy- vagy objektumvédelmi szolgálati feladat végrehajtásának biztonságát vagy eredményességét,
- b) a terrorelhárítási feladatok végrehajtásának eredményességét,
- c) a rendőrség belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési tevékenységének eredményességét,
- d) a Védelmi Program biztonságos végrehajtását,
- e) a büntetőeljárásban résztvevők, valamint az eljárást folytató hatóság tagjai személyi védelme biztonságos végrehajtását, vagy
- f) a titkos információgyűjtés eredményességét

veszélyeztetné.

A szolgálaton kívüli intézkedési kötelezettség:

A rendőr szolgálaton kívül akkor intézkedik, ha

- a) szolgálatban lévő rendőr nincs jelen, és az értesítésével járó késedelem, az intézkedés elmaradása a bűnüldözés érdekeire, az élet- és vagyonbiztonságra másként el nem hárítható hátrányt jelentene, vagy
- b) a szolgálatban lévő rendőrnek kell segítséget nyújtani.

A rendőr intézkedése előtt felméri, hogy rendelkezésére állnak-e azok az eszközök, amelyekkel a megkezdett intézkedését eredményesen be tudja fejezni; ha nem, úgy az intézkedésének megkezdése előtt segítséget kér

8.2. Az arányosság követelménye

A rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával.

Több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.

A kiválasztás legfontosabb szempontja, hogy olyan intézkedést, kényszerítő eszközt kell választani, amely még szükséges, de már elégséges. A már szükségtelen intézkedés már aránytalannak tekinthető, míg a nem elégséges intézkedés a végrehajtását veszélyezteti. Több, egy időben szükséges intézkedés közül először a súlyosabb sérelemmel fenyegető helyzetnek megfelelő intézkedést kell foganatosítani

8.3. A szolgálati fellépés módja

Az intézkedést a rendőr a napszaknak megfelelő köszönéssel, az intézkedés alá vont nemének, életkorának megfelelő megszólítással, ha a rendőr egyenruhát visel, tisztelegéssel kezdi meg. A polgári ruhában intézkedő rendőr az intézkedés megkezdése előtt szolgálati igazolványát és azonosító jelvényét felmutatja.

A rendőri intézkedés eredményességének veszélyeztetésére figyelemmel a meghatározottak intézkedés megkezdését megelőző közlése akkor mellőzhető, ha az ott meghatározott információk előzetes közlése, valamint a szolgálati igazolvány és az azonosító jelvény felmutatása az intézkedés megtételét lehetetlenné teszi, vagy annak eredményességét aránytalan mértékben veszélyezteti.

Ha az intézkedés alá vont a rendőr felszólításának nem tesz eleget, az intézkedő rendőr „A törvény nevében!” felszólítással figyelmezteti, hogy szigorúbban lép fel.

A rendőri intézkedés során úgy kell eljárni, hogy a rendőr megelőzze megtámadását, lefegyverzését, továbbá akadályozza meg, hogy a figyelmét a szolgálati tevékenységtől elvonják vagy lekötöttségét jogellenes cselekmény elkövetésére használják fel.

A rendőri intézkedés eredményes befejezését szükség esetén segítség igénybevételével is biztosítani kell.

8.4. A rendőri intézkedés akadályai elhárításának közös szabályai

A rendőr az intézkedés eredményességét akadályozó tárgy eltávolítása során úgy jár el, hogy az eltávolítás a lehető legkisebb károkozással járjon, valamint a károkozás ne legyen aránytalan az elérni kívánt törvényes célhoz képest.

Ha az akadály eltávolítása különleges szakértelmet igényel, szükség esetén a rendőr közreműködőt vesz igénybe.

Ha az akadály keletkezése ismert személy jogellenes magatartásának következménye, a vétlen károsult részére a rendőrség által teljesített kártalanítás, és a közreműködő részére kifizetett díj visszatérítése iránti igényt az akadály előidézőjével szemben a rendőrség érvényesíti.

Az intézkedések és a kényszerítő eszközök alkalmazásának közös elvei és szabályai

A rendőrség a feladatának ellátása során a testi épséghez, a személyes szabadsághoz, a magánlakás, a magántitok és a levéltitok sérthetetlenségéhez, a személyes adatokhoz, valamint a tulajdonhoz fűződő jogokat a törvényben foglaltak szerint korlátozhatja.

A fenti alapjogok az Alaptörvényben védettek. Fontos szabály, hogy csak törvényben meghatározott okból és törvényben meghatározott eljárási rendben korlátozhatók.

A rendőri intézkedés során a kényszerítő eszköz alkalmazása esetén lehetőleg kerülni kell a sérülés okozását, az emberi élet kioltását. Az intézkedés folytán megsérült személy részére - amint ez lehetséges - segítséget kell nyújtani, szükség esetén a rendőr gondoskodik arról, hogy a sérültet orvos elláthassa, kórházi elhelyezése esetén a hozzátartozó vagy más, a sérülttel kapcsolatban álló személy erről értesüljön.

A jogszabályi előírások végrehajtását szolgáló rendőri intézkedésnek - ha törvény vagy nemzetközi megállapodás másként nem rendelkezik - mindenki köteles magát alávetni, és a rendőr utasításának engedelmeskedni. A rendőri intézkedés során annak jogszerűsége nem vonható kétségbe, kivéve, ha a jogszerűtlenség mérlegelés nélkül, kétséget kizáróan megállapítható.

A rendőr jogszerű intézkedésének való ellenszegülés esetén az e törvényben meghatározott intézkedések és kényszerítő eszközök alkalmazhatók.

A rendőrt az intézkedés során

- a) az egyenruhája és azon elhelyezett azonosító jelvénye vagy
- b) szolgálati igazolványa és azonosító jelvénye

igazolja.

A rendőr az intézkedés megkezdése előtt - ha az a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteti, az intézkedés befejezésekor - köteles nevét, azonosító számát, valamint az intézkedés tényét és célját szóban közölni. A kényszerítő eszközök alkalmazását követően a rendőr köteles az intézkedés alá vont személyt tájékoztatni az e törvény szerinti panasz lehetőségéről és előterjesztésére nyitva álló határidőről.

A rendőr köteles - ha az a rendőri intézkedés eredményességét nem veszélyezteti - intézkedése megkezdése előtt szolgálati igazolványát vagy azonosító jelvényét felmutatni. Ha a rendőr szolgálati igazolványának vagy azonosító jelvényének felmutatása az intézkedés megkezdése előtt veszélyeztetné az intézkedés eredményességét, úgy azt az intézkedés befejezésekor köteles felmutatni.

A titoktartásra az ajándék és jutalom elfogadásra, valamint a nyilvános szereplésre vonatkozó szabályok :

A rendőr a birtokába került titkot köteles megtartani. A titoktartási kötelezettség alól törvény vagy törvény felhatalmazása alapján kiadott jogszabály rendelkezése, ennek hiányában magántitok esetében az érintett adhat felmentést.

A rendőr a szolgálat ellátása során sok olyan információ birtokában kerül, amely a jogszabályok által is védett titok kategóriába tartoznak. Ezek lehetnek különleges személyes adatok (valakinek a vallása, nemi identitása, politikai vagy világnézeti meggyőződése) vagy magántitkai (levelezés, telefonbeszélgetés), esetleg üzleti titkai.

A titok mindig olyan adatot tartalmaz, melynek nyilvánosságra kerülése sértené az érintett személy érdekeit. A titok ilyen tekintetben lehet maga a jogsértő magatartás is, melyhez rendőrségi intézkedés vagy eljárás kapcsolódik, illetve lehet attól teljesen független körülmény.

A rendőr a rendőri hivatása során vagy azzal összefüggésben birtokába került titkokat köteles megtartani. A rendőri intézkedésről, jogsértő cselekményről, vagy eljárásról sem beszélhet jogosulatlan személyeknek ismerőseinek, baráti körének sem, mert egyrészt az intézkedés és az eljárás eredményességét is veszélyezteti, másrészt az érintett személy érdekeit is súlyosan sérti.

A rendőri korrupciós cselekmények megelőzésével és visszaszorításával kapcsolatos feladatokról szóló 20/2013. (V. 17.) ORFK utasítás 30. pontja kimondja, hogy

Az állomány szolgálati, hivatali tevékenységével kapcsolatos ajándékot, jutalmat, kedvezményt vagy más előnyt - jogszabályban foglalt kivétellel - nem fogadhat el.

A rendőr, a rendőrség képviselőjeként, szakértőjeként a sajtóban, rádió és televízióműsoraiban, filmekben az Országos Rendőrfőkapitány, illetve helyettese hozzájárulásával szerepelhet. A rendőrként történő nyilvános szerepléshez engedélyt kell kérni, ilyen közéleti szerepléskor a rendőr tartózkodni köteles a politikai nyilatkozatoktól, magatartása társadalmi szervezeteket illetően semleges kell, hogy legyen. A rendőr szabadidejében részt vehet a törvényesen szervezett gyűléseken, rendezvényeken, azonban egyenruhát nem viselhet, lőfegyvert nem tarthat magánál. Ha a rendezvény jogellenessé válik, akkor természetesen köteles azt haladéktalanul elhagyni.

Nagyon fontos, hogy a rendőr közéleti, nyilvános szereplései, társadalmi szerepvállalása kettős tehát. Egyrészt a hivatalosan, rendőri minőségben tett nyilatkozatai mindig engedélyhez kötöttek, hiszen azt nem csak a saját nevében, hanem a testület képviselőjeként teszi. A magánemberként történő szereplése pedig mindig markánsan (azaz jól érzékelhetően, határozottan) el kell, hogy különüljön a hivatásától. Amikor így szerepel, akkor mindenkinek pontosan tudnia kell, hogy azt magánemberként teszi, és még akkor is figyelemmel kell lennie arra, hogy ettől függetlenül hivatásos rendőr is. Ez vonatkozik például az öltözködésére, megjelenésére, viselkedésére egyaránt.

9. A RENDŐRI INTÉZKEDÉSEK FAJTÁI, CSOPORTOSÍTÁSUK

9.1. A rendőri intézkedések

A rendőri intézkedéseket a Rendőrségi törvény taxativ (teljes terjedelmében) felsorolja. Ez azt jelenti, hogy az összes létező rendőri intézkedés megtalálható a törvényben, azaz a rendőr nem tud úgy hatósági jogviszonyba lépni senkivel, hogy az ne egy intézkedés fajta lenne.

A rendőri intézkedésekkel szembeni alapvető követelmény, hogy az intézkedés jogszerű, szakszerű, arányos és differenciált legyen.

Ha az összes követelmény teljesül, akkor mondhatjuk az intézkedésre, hogy törvényes!

Jogszerűség:

A rendőri intézkedés akkor jogszerű, ha arra a rendőrnek jogszabályban rögzített felhatalmazása van, azaz van rá hatásköre és illetékessége. Mivel a rendőrt a rendőrségi törvény szolgálati helytől, beosztástól és az intézkedés helyétől függetlenül az egész ország területén általánosan felhatalmazza az intézkedésekre, ezért kijelenthető, hogy akkor jogszerű egy rendőri intézkedés, ha a rendőrségi törvényben meghatározott okból és célból történik. A célhoz kötöttség elve magában hordozza, hogy a rendőri intézkedés mindig meghatározott, a törvényben jelzett célból történik (pl. bűnüldözési célból). Nincs helye az intézkedésnek öncélúan, unaloműzés, statisztikai kényszer vagy pl. bosszú, személyeskedés esetén. Nem lehet az intézkedés zaklató jellegű sem (pl. valaki igazoltatása rövid időközönként ismételten).

Szakszerűség:

Akkor szakszerű a rendőri intézkedés, ha a végrehajtása a különböző szabályzatok, végrehajtási utasítások, belső normák alapján történik. Minden intézkedés fajtának megvannak a szakmai fogásai, az eljárási rend, a taktika, amellyel az elérni kívánt cél a leghatékonyabban teljesül. Szakszerűtlenség esetén az azt végrehajtó rendőr fegyelmi felelősséggel is tartozik akár. Ilyen szakszerűtlenség egy rosszul megválasztott helyszín, egy rosszul kivitelezett bilincselés, vagy az úttest helytelen lezárása is. Bár maga az intézkedés jogszerű lesz, azonban szakszerűtlenség miatt nem lesz törvényes.

Arányosság:

Az arányosságról már esett szó korábban. Tekintettel arra, hogy a rendőri intézkedés általában hátránnyal jár, hiszen alapjogot korlátoz, így mindig azt az intézkedést kell megválasztani, amely az elérni kívánt célhoz még szükséges, de már elégséges.

Differenciált intézkedés:

A differenciáltság az esetek egyediségéből fakadó igény. Minden élethelyzet más és más. Az intézkedések alatt a rendőrnek folyamatosan mérlegelnie kell, döntéseket hoznia, amelyekhez az adott (konkrét) esetet kell értékelnie. A differenciálás hiányára jó példa, amikor garázda csoport aktív rongáló tagja miatt a rendőr a csoport passzív, nézelődő tagjával szemben is kényszerítő eszközt alkalmaz, mert általánosít. Differenciálás esetén a garázda csoport minden tagjával szemben külön-külön mérlegelni kell, és csak annál a személynél kell kényszerítő eszközt alkalmazni, akinél ez szükséges.

A leggyakoribb, szinte mindig alkalmazott intézkedés az igazoltatás. Szinte minden más intézkedés alapja, az összes intézkedés fajta – amennyiben magánszeméllyel a rendőr kapcsolatba kerül – igazoltatással indul. Fontos, hogy a rendőr tisztában legyen vele, hogy kivel szemben intézkedik, hiszen az igazoltatás velejárója a különböző nyilvántartásokban (így például a körözési nyilvántartásban) való ellenőrzés is.

9.1.1. A LEGGYAKORIBB RENDŐRI INTÉZKEDÉSEK:

Igazoltatás

A rendőr a feladata ellátása során

- a) igazoltathatja azt, akinek a személyazonosságát a közrend, a közbiztonság védelme érdekében, bűn-megelőzési vagy bűnüldözési célból, a tartózkodása jogszerűségének megállapítása céljából, közlekedés-rendészeti ellenőrzés során, továbbá az igazoltatott vagy más természetes, illetve jogi személy és egyéb szervezet jogainak védelme érdekében kell megállapítani,
- b) az igazoltatott személyt lakcímének, tartózkodási helyének – az igazoltatott választása szerint – a lak-címet igazoló hatósági igazolvánnyal vagy más alkalmas dokumentummal történő igazolására, vagy a lakcímre, tartózkodási helyre vonatkozó nyilatkozattételre kérheti fel, valamint
- c) amennyiben meghatározott személy felkérése alapján igazoltat, úgy az igazoltatott személyt a b) pont-ban megjelölt adatok igazolására, vagy ezen adatokra vonatkozó nyilatkozattételre kéri fel.

Az igazoltatás a rendőr mérlegelésétől függ, tehát nem kötelező, azt az adott körülmények figyelembevételével kell meghatározni.

Az igazoltatott köteles a személyazonosító adatait hitelt érdemlően igazolni. A személyazonosságot – a személyazonosító igazolványon túl – minden olyan hatósági igazolvány igazolja, amely tartalmazza a személy-azonosításhoz szükséges adatokat. Az igazoltatott kizárólag ezen okmányok egyikének bemutatására köte-lezhető.

A rendőr más jelen lévő, ismert személyazonosságú személy közlését is elfogadhatja igazolásként. Nem kell igazoltatni azt, akit a rendőr személyesen ismer, amennyiben az adataira is szüksége van, természetesen akkor elkérheti az iratait.

Ha további intézkedéshez, eljáráshoz szükséges, vagy egyéb körülmények ezt indokolják, az igazoltatás so-rán rögzíteni kell az igazoltatott személyazonosító adatait, az igazolvány sorozatát és számát, az igazoltatás helyét, idejét és okát.

A személyazonosság igazolásának megtagadása esetén az igazoltatott a személyazonosság megállapítása céljából feltartóztatható, a személyazonosság megállapításának sikertelensége esetén előállítható.

A igazoltatás vagy a személyazonosság megállapításának sikertelensége esetén az előállítás csak a személy-azonosság megállapításához szükséges ideig tarthat.

A rendőr az igazoltatott személy ruházatát, járművét átvizsgálhatja, ha azt a személyazonosság megállapítá-sa, a közrendet, a közbiztonságot fenyegető veszély elhárítása, bűncselekmény vagy szabálysértés elköveté-sének gyanúja szükségessé teszi (célhoz kötöttség).

Fokozott ellenőrzés, ruházat, csomag és jármű átvizsgálása

A rendőrség a bűncselekmény elkövetőjének elfogása és előállítása, vagy a közbiztonságot veszélyeztető cselekmény vagy esemény megelőzése, megakadályozása érdekében a rendőri szerv vezetője által meghatározott nyilvános helyen vagy a közterület kijelölt részén az oda belépőket vagy az ott tartózkodókat igazoltathatja.

A fokozott ellenőrzés az esetek nagy részében írásban, határozattal kerül elrendelésre, azt ki is kell hirdetni. Ettől el lehet térni, ha a késedelem veszéllyel jár. A leggyakoribb fokozott ellenőrzés bombariádokhoz és demonstrációkhoz kötődik.

A rendőrség a cél elérése érdekében épületet, építményt, helyszínt, csomagot és járművet átvizsgálhat.

A rendőrség a rendezvény, az esemény, továbbá a közlekedés biztonságát, a közterület rendjét veszélyeztető jogellenes cselekmény megelőzése, megakadályozása érdekében a rendőri szerv vezetője által meghatározott területre belépők és az ott tartózkodók ruházatát és járművét átvizsgálhatja, illetőleg az üzemeltető által előírt feltételek megtartását ellenőrizheti, a közbiztonságra veszélyt jelentő anyagokat, eszközöket lefoglalhatja, illetőleg azoknak a rendezvény, esemény helyszínére való bevitelét megtilthatja.

A rendőrség a nyilvános forgalom számára nyitva álló helyen őrizetlenül hagyott, a közbiztonságra veszélyt jelentő tárgyat szükség esetén az elvárható gondossággal eltávolíthatja, megsemmisítheti.

Akivel szemben személyi szabadságot korlátozó intézkedést foganatosítanak, annak ruházatát a rendőr a támadásra vagy az önvészély okozására alkalmas tárgy elvétele végett, előzetes figyelmeztetés után átvizsgálhatja.

A ruházat átvizsgálását — halaszthatatlan eset kivételével — az intézkedés alá vonttal azonos nemű személy végezheti. Az intézkedés nem történhet szemérem sértő módon.

Felvilágosítás kérés

A rendőr a feladatának ellátása során bárkihez kérdést intézhet, felvilágosítást kérhet, ha alaposan feltehető, hogy a megkérdezett olyan közlést tehet, amely a rendőri feladatok teljesítéséhez szükséges. A felvilágosítás kérésének idejére a kérdezett személy feltartóztatható. A feltartóztatás egy külön intézkedés, amelynek célja, a felvilágosítás kérése.

A feltartóztatás a rendőrnek az a tevékenysége, amelynek során azt a személyt, aki a személyazonosságának igazolását megtagadja, továbbá azt, akitől felvilágosítást kér, az intézkedés helyszínének elhagyásában korlátozza, vagy a további intézkedés megtételéig a helyszín elhagyásában megakadályozza.

A feltartóztatást meg kell szüntetni, ha az intézkedés célját elérte, és további intézkedésre nincs szükség.

Akitől a rendőr felvilágosítást kér — ha jogszabály másként nem rendelkezik — az általa ismert tényekkel, adatokkal kapcsolatos válaszadást nem tagadhatja meg.

Elfogás és előállítás

A rendőr a további intézkedés megtétele céljából elfogja és az illetékes hatóság elé állítja azt,

a) akit szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten értek;

- b) aki ellen elfogatóparancsot, nemzetközi elfogatóparancsot, illetve európai elfogatóparancsot adtak ki;
- c) akinek őrizetbe vételét, előzetes letartóztatását rendelték el, vagy akinek ideiglenes kényszergyógykezelését, illetőleg elmeállapotának megfigyelését rendelték el;
- d) aki az őrizetbe vétel, az előzetes letartóztatás, az ideiglenes kiadatási letartóztatás, a kiadatási letartóztatás, az ideiglenes átadási letartóztatás, az átadási letartóztatás, az ideiglenes végrehajtási letartóztatás, a szabadságvesztés vagy az elzárás végrehajtása során megszökött, vagy a fogvatartás helyéről engedéllyel eltávozva oda nem tért vissza, a lakhelyelhagyási tilalom, a házi őrizet, valamint a távoltartás szabályait megszegte, illetőleg, aki az ideiglenes kényszergyógykezelés, az elmeállapotának megfigyelése, a kényszergyógykezelés vagy a javítóintézeti nevelés alól magát kivonta;
- e) akinek előállítását külön törvényben meghatározott feltételek alapján elrendelik;
- f) aki az ország területén jogellenesen tartózkodik;
- g) akinek büntetés-végrehajtási őrizetbe vétele szükséges.

A rendőr a hatóság vagy az illetékes szerv elé állíthatja azt,

- a) aki a rendőr felszólítására nem tudja magát hitelt érdemlően igazolni, vagy az igazolást megtagadja;
- b) aki bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható;
- c) akitől bűncselekmény gyanúja vagy szabálysértés, valamint közúti közlekedéssel kapcsolatban kiszabható, közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegés bizonyítása érdekében vizeletvétele vagy véralkohol-vizsgálat céljából vérvétel, valamint műtétnek nem minősülő módon egyéb mintavétel szükséges;
- d) aki a szülői felügyelet vagy a gyámság, valamint a nevelőszülőnél vagy gyermekotthonban történő elhelyezésének hatálya alól engedély nélkül kivonja magát,
- e) aki a pártfogó felügyelet szabályait megszegi;
- f) aki a szabálysértést az abbahagyásra irányuló felszólítás után is folytatja, illetőleg akivel szemben az eljárás azonnal lefolytatható, továbbá akitől tárgyi bizonyítási eszközt kell megszerezni, vagy elkobzás alá eső dolgot kell visszatartani;
- g) akivel szemben ideiglenes megelőző távoltartás elrendelésének van helye;
- h) akit a Schengeni Információs Rendszerben elhelyezett figyelmeztető jelzés alapján védelem alá kell helyezni.

A rendőrség az előállítással a személyi szabadságot csak a szükséges ideig, de legfeljebb 8 órán át korlátozhatja.

Ha az előállítás célja még nem valósult meg, indokolt esetben ezt az időtartamot a rendőri szerv vezetője egy alkalommal 4 órával meghosszabbíthatja. Az előállítás időtartamát a rendőri intézkedés kezdetétől kell számítani.

Az előállítottat szóban vagy írásban az előállítás okáról tájékoztatni kell, és az előállítás időtartamáról részére igazolást kell kiállítani.

Míg az elfogás mindig kötelező intézkedés (vagyis törvény vagy hatósági határozat, elfogatóparancs alapján történik), addig az előállításról mindig az intézkedő rendőr dönt. Fontos szabály az arányosság és a differenciált intézkedésre törekvés.

Elővezetés

A rendőr az elővezetést elrendelő határozatban vagy végzésben megjelölt személyt az abban megjelölt helyre kíséri vagy oda útba indítja.

Intézkedés a tanítási napon a tanítási órától vagy az iskola által szervezett foglalkozástól engedély nélkül távolmaradó, vagy onnan engedély nélkül eltávozó 14. életévét be nem töltött tanulóval szemben

A rendőr – a nevelési-oktatási intézménnyel történt előzetes egyeztetést követően – a nevelési-oktatási intézmény vezetőjéhez kísérheti azt a 14. életévét be nem töltött tanulót, aki a tanítási napon a tanítási órától vagy az iskola által szervezett kötelező foglalkozástól nagykorú kíséréte nélkül úgy marad távol, hogy a távolmaradását nem tudja hitelt érdemlően igazolni.

Hitelt érdemlő igazoláson a nevelési-oktatási intézmény, az orvos, valamint a 14. életévét be nem töltött tanuló szülője, törvényes képviselője által kiállított írásbeli igazolást kell érteni.

Idengenrendészeti intézkedés

A rendőrség nemzetközi szerződés alapján végrehajtja a személyek államhatáron történő átadását, átvételét, valamint más államok között átadásra kerülő személyeknek az átadás helyére kíséréssel történő átszállítását, valamint részt vesz az Európai Unió tagállamai által közösen, kísérelővel végrehajtott hazatérésekben.

Határforgalom-ellenőrzés

A rendőrség a határátlépésnek az Európai Unió kötelező jogi aktusaiban és jogszabályokban meghatározott feltételeit ellenőrzi, ennek során jogosult az államhatár átlépésére jelentkező személyek személyazonosságát megállapítani, úti okmányát ellenőrizni, a személy tárgyait és járművét átvizsgálni.

A rendőrség a határforgalom ellenőrzése során engedélyezi a határátlépés jogszabályban meghatározott feltételeivel rendelkező személyek határátlépését, illetve megtagadja a határátlépés feltételeivel nem rendelkező személyek határátléptetését.

Biztonsági intézkedés

A rendőr az önveszélyes állapot vagy a személyeket, illetőleg az anyagi javakat közvetlenül fenyegető veszélyhelyzet megszüntetése, továbbá az államhatár védelme érdekében

- a) megteszi a veszélyhelyzet elhárításához, megszüntetéséhez haladéktalanul szükséges, a feladatkörébe tartozó intézkedéseket;
- b) intézkedik az önmagát vagy más veszélyeztető állapotban lévő személy orvosi vizsgálatára, és közreműködik az egészségügyi intézetbe történő szállíttatásában;
- c) intézkedik az öngyilkosság lehetőség szerinti megakadályozására;

d) közterületen vagy nyilvános helyen — ha az élet vagy a testi épség védelme megkívánja — intézkedik a magatehetetlen, önkívületben lévő, illetve erősen ittas vagy bódult személynek a lakására vagy kijózanító állomásra, egészségügyi intézetbe kíséréséről, illetőleg szállíttatásáról;

e) területet lezárhat, és megakadályozhatja, hogy oda bárki belépjen vagy onnan távozzék, illetőleg az ott tartózkodókat távozásra kötelezheti

Képfelvétel, hangfelvétel, kép- és hangfelvétel készítése

A rendőrség a rendőri intézkedéssel, illetve az ellátott szolgálati feladattal összefüggésben az intézkedéssel érintett személyről, a környezetéről, illetőleg a rendőri intézkedés szempontjából lényeges körülményről, tárgyról képfelvételt, hangfelvételt, kép- és hangfelvételt (a továbbiakban: felvétel) készíthet.

A helyszín biztosítása

A rendőr a feladata ellátása során jogosult megtiltani, illetőleg megakadályozni, hogy valamely bűncselekmény, szabálysértés, baleset, egyéb esemény helyszínét megváltoztassák.

Közlekedésrendészeti intézkedés

A rendőr az e törvényben és a külön jogszabályban meghatározott közlekedésrendészeti feladatának ellátása során

a) a közúti forgalmat irányíthatja, korlátozhatja, illetve szüneteltetheti;

b) a közlekedési rendszabályok megtartását, a járműhasználat szabályszerűségét, az okmányokra és a felszerelésekre vonatkozó előírások megtartását, a jármű birtoklásának jogszerűségét, az üzemben tartó, illetőleg a használó személyazonosító adatait, a jármű közlekedésbiztonsági állapotát és adatait a forgalomban és a telephelyen — a jogszabályban meghatározottak alapján — ellenőrizheti;

c) a jármű vezetőjét a rendszeresített eszközzel légzésminta, ha nála a vezetési képességére hátrányosan ható szer befolyása vagy alkoholfogyasztás miatt bűncselekmény vagy szabálysértés, illetve a közúti közlekedéssel kapcsolatban kiszabható, közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegés elkövetésének gyanúja merül fel, az egészségügyi szolgálat igénybevételével vér-, vizelet- és műtétnek nem minősülő módon egyéb minta adására kötelezheti;

d) a járművezetésre jogosító engedélyt (okmányt), a jármű üzemben tartására vonatkozó hatósági engedélyt (okmányt), a rakományhoz tartozó okmányokat, valamint a jármű hatósági jelzését – a külön jogszabályban meghatározottak szerint – a helyszínen elveheti;

e) a forgalomban való részvételt megtilthatja, ha a jármű vagy vezetőjének állapota a közúti forgalom biztonságát veszélyezteti, és a további jogellenes járműhasználat megakadályozása céljából a jármű kulcsait elveheti, illetőleg a járművet más módon mozgásában korlátozhatja vagy elszállíttathatja.

Közreműködő igénybevétele

A rendőrség feladatai ellátásához — a hatósági jogkörében hozott határozatai és intézkedései kivételével — szerződés alapján közreműködőt vehet igénybe.

Segítség és eszközök igénybevétele a rendőrségi feladatok ellátásához

A rendőrség bűncselekmény elkövetésének megelőzése, megakadályozása, bűncselekmény felderítése, az elkövető elfogása, a közbiztonság védelme érdekében — ha a törvényben meghatározott kötelezettsége más módon nem teljesíthető, és törvény másként nem rendelkezik — kérheti és igénybe veheti a magán-személy, jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet segítségét és a birtokában lévő eszközt. A segítségnyújtás csak akkor tagadható meg, ha az a felkért személy életét, egészségét vagy testi épségét nyilvánvalóan veszélyezteti, továbbá, ha a kért segítség teljesítéséhez szükséges tárgyi feltételek nem állnak rendelkezésre.

A segítő által a segítségnyújtással közvetlen összefüggésben harmadik személynek okozott kárt, illetve személyiségi jogsértést úgy kell tekinteni, mintha a kárt, illetve a személyiségi jogsértést a rendőrség okozta volna.

A segítség igénybevételének rendőrség által történő kezdeményezésekor a rendőr – ha nincs egyenruhában – igazolja magát, ismerteti a felkért személlyel az igénybevétel célját és módját, valamint a törvény által biztosított fokozott büntetőjogi védelem tényét.

Ha a rendőrség által segítségadásra felkért személy a segítségadás teljesítését megtagadja, fel kell hívni a figyelmét, hogy a segítségadást nem tagadhatja meg, kivéve, ha a segítségadás az életét, testi épségét vagy egészségét nyilvánvalóan veszélyezteti, vagy a segítségadás teljesítéséhez szükséges tárgyi feltételek nem állnak rendelkezésre.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

A kényszerítő eszköz alkalmazása önmagában intézkedés-e?

Melyik a leggyakoribb intézkedési forma?

Melyik a kötelezően (törvény erejénél fogva) végrehajtandó intézkedés?

10. A KÉNYSZERÍTŐ ESZKÖZÖK

10.1. A kényszerítő eszközök alkalmazásának követelményei

A rendőr kényszerítő eszközt csak a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén, az arányosság elvének figyelembe tartásával alkalmazhat úgy, hogy az nem okozhat aránytalan sérelmet az intézkedés alá vontnak. Nincs helye a kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört, és a rendőri intézkedés eredményessége nélkül is biztosítható.

A miniszter rendeletben állapítja meg a rendőrségnél rendszeresíthető kényszerítő eszközök típusát, fajtáját. A rendőrségnél csak olyan kényszerítő eszköz rendszeresíthető, amelynek szabályszerű használata a törvényes intézkedés céljának elérésére alkalmas, megfelel a vonatkozó élet-, egészség- és balesetvédelmi előírásoknak.

A rendőr nem alkalmazhat kínzást, kényszervallatást, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmódot, az erre vonatkozó utasítást köteles megtagadni. A rendőr az ilyen magatartás tanúsítójával szemben, annak

megakadályozása érdekében, a szolgálati beosztására, a rendfokozatára, személyére tekintet nélkül köteles intézkedni.

A kényszerítő eszközök alkalmazásának okait, meghatározott eljárási rendjét a jogszabályok egymásra épült rendszerben, egymást kiegészítve, egymással összhangban szabályozzák. Kijelenthető, hogy Magyarországon rendőr kényszerítő eszközt úgy tud alkalmazni, hogy túlszabályozott, nem egyértelmű, illetve szabályozatlan terület a jogrendben nem található.

A Rendőrség által alkalmazott kényszerítő eszközök rendeltetésüknél fogva alapjogokat korlátoznak. Ilyen alapjog a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz való jog.

Ezen alapjogok korlátozását az Alaptörvény egy nagyon fontos szabályhoz köti:

Magyarország Alaptörvénye

IV. cikk

(1) Mindenkinek joga van a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz.

(2) Senkit nem lehet szabadságától másként, mint törvényben meghatározott okokból és törvényben meghatározott eljárás alapján megfosztani.

(4) Akinak szabadságát alaptalanul vagy törvénytől korlátozták, kárának megtérítésére jogosult.

Tekintettel arra, hogy az Alaptörvény alapján kényszerítő eszközt csak törvényben meghatározott okból és törvényben meghatározott eljárási rendben lehet alkalmazni, így érdemes a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény szabályozásával kezdeni a vizsgálatot. Ha az intézkedés ugyanis ezen feltételeknek nem felel meg, az azt jelenti, hogy a rendőrség eljárása Alaptörvény ellenes, azaz jogszerűtlen.

Az Alaptörvény rendelkezései szerint tehát a rendőr kényszerítő eszközt az alábbi okok fennállása esetén alkalmaz a leggyakrabban:

- önkárosítás megakadályozására,
- támadás megakadályozására,
- szökés megakadályozására,
- ellenszegülés megtörésére.
- súlyos sérüléssel fenyegető támadás elhárítására;
- súlyos bűncselekmény elkövetésével alaposan gyanúsítható személy elfogására;
- a személye ellen intézett támadás vagy az életét, testi épségét közvetlenül fenyegető magatartás elhárítására

Az alkalmazás feltételei, mint látni fogjuk, minden eszköznél más és más, a felsorolás nem teljes, csak a leggyakoribb okokat mutatja, példálózó jelleggel.

1. A rendőr kötelezően nem használ kényszerítő eszközt, az mindig az ő mérlegelésének az eredményeképpen létrejött döntés eredménye. Nem lehet meghatározott személyi körre, bűncselekményi kategóriára, büntetési tételre, intézkedés fajtára kötelező jelleggel vonatkoztatni a kényszerítő eszközt.

2. A rendőr mérlegelési köre nem korlátlan. A felsorolt okok fennállása esetén van lehetőség kényszerítő eszköz alkalmazására bárkivel szemben. Aki ezen törvényben rögzített feltételek egyikének sem felel meg, azzal szemben nem alkalmazható!

A kényszerítő eszközt a helyszínen alkalmazó rendőr, valamint a csapaterőt, útzár alkalmazását, továbbá a tömegoszlatást elrendelő parancsnok a helyszíni intézkedések után köteles írásos jelentést készíteni. Ha a kényszerítő esz-

köz alkalmazását személyi szabadságot korlátozó intézkedés követi, a kényszerítő eszközt a helyszínen alkalmazó rendőrnek a jelentést a személyi szabadságot korlátozó intézkedésről szóló írásos jelentésben kell megtennie.

Fontos garanciális szabály, hogy a kényszerítő eszköz alkalmazásáról a rendőr a vizsgált időszakban mindig(!) köteles írásos jelentést készíteni. A jelentés pontos tartalmi elemeit a Rendőrség Szolgálati Szabályzata szabályozza. Ezen jelentés nem öncélú. Mint látni fogjuk, ebben ad számot a rendőr a kényszerítő eszköz alkalmazásának okairól, itt tájékoztatja róla és ad lehetőséget az intézkedés alá vontnak a panasz megtételére, biztosítja a későbbi kivizsgálási, jogorvoslati lehetőségeket, tulajdonképpen ezen jelentéssel igazolja az intézkedése jogszerűségét, szakszerűségét, arányosságát, pl. egy későbbi bírósági tárgyalás során.

(2) A kényszerítő eszköz alkalmazásáról készített jelentés tartalmazza:

a) hol, mikor, kivel szemben, mennyi ideig, milyen kényszerítő eszköz alkalmazására került sor, és ennek mi volt az indoka,

Nagyon fontos, ún. alapadatok megadásáról van itt szó. E nélkül utólag nagyon nehezen, vagy egyáltalán nem rekonstruálhatóak a kényszerítő eszköz alkalmazásának okai, körülményei.

b) a jogellenes magatartás abbahagyására történt-e felszólítás, ha nem, ennek mi volt az oka,

A jogszabály a jelentés kötelező elemeként írja elő az intézkedés alá vont jogellenes magatartásának a körülírását, arra nem is ad lehetőséget, hogy a rendőr jelentésbe foglalja, miszerint jogellenes magatartás hiányában történt az intézkedés. A jogalkotó nem várja el bűncselekmény vagy szabálysértés elkövetését az intézkedés alá vonttól a kényszerítő eszköz jogszerű alkalmazásához, azonban jogellenes magatartást igen! Elvárja továbbá a rendőrtől, hogy ezen jogellenes magatartás abbahagyására szólítsa fel az intézkedés alá vontat, hacsak elmaradásának valami indokát nem adja (pl. a késedelem veszéllyel járt volna).

c) a kényszerítő eszköz alkalmazására történt-e előzetes figyelmeztetés, ha nem, ennek mi volt az oka,

A jelentésnek tartalmaznia kell fő szabályként, hogy - a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. tv-el összhangban - az intézkedés alá vontat figyelmeztették rá, hogy vele szemben kényszerítő eszközt fognak alkalmazni. A figyelmeztetés elmaradását szintén indokolni kell.

d) keletkezett-e sérülés, és milyen fokú, valamint keletkezett-e anyagi kár,

e) mi történt a sérülttel, ellátására történt-e intézkedés, ha nem, ennek mi volt az oka,

Az intézkedés alá vontat a kényszerítő eszköz alkalmazását követően nyilatkoztatni kell az esetleges sérüléseiről. Ha nincs jelentés, akkor ez a garanciális szabály is kiüresedik.

f) a támadásra használt eszköz leírását, ha támadás miatt történt a kényszerítő eszköz alkalmazása,

g) a tanúk természetes személyazonosító adatait és lakcímét, valamint

h) az alkalmazást lehetővé tevő valamennyi jogszabályhelyre történő hivatkozást.

39. § (1) Az Rtv. szerinti kényszerítő eszköz csak akkor alkalmazható, ha az intézkedés alá vont magatartása, ellenszegülésének mértéke annak Rtv. szerinti alkalmazását indokolja. A nagyobb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz akkor alkalmazható, ha a kisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz alkalmazása nem vezetett eredményre vagy sikere eleve kilátástalan.

Jelen pontban a jogszabály visszautal a jelentésben már elvárt feltételre: kényszerítő eszköz csak a Rtv-ben meghatározott okokból, és csak azzal szemben alkalmazható, akinek magatartása, ellenszegülésének mértéke azt indokolja.

Magyarországon rendőr kényszerítő eszközt bármikor, bárhol, bárkivel szemben csak akkor alkalmazhat, ha az intézkedés alá vont magatartása, ellenszegülésének mértéke eléri egy olyan szintet, hogy más módon nem lehet megakadályozni a törvényben felsorolt magatartását.

Ezek a szabályok kötelezőek a rendőrré akkor is, amikor elfog valakit, akkor is, amikor előállít, amikor átkísér, amikor őriz, amikor kihallgat, amikor útbaigazít, stb. ezek a szabályok kötelezőek, kikerülhetetlenek, ezeket a szabályokat nem írhatja felül sem más szabályzat, sem a szolgálati szabályzat más pontja, sem egyéni parancsnoki utasítás.

Ha az intézkedés alá vont intézkedéskori(!) magatartása a rendőr mérlegelése alapján indokolja a kényszerítő eszközt, mert pl. önkárosítása, szökése, támadása másként nem akadályozható meg, csak akkor, és csakis akkor alkalmazható vele szemben kényszerítő eszköz. Az intézkedés alá vont előlétele, a bűncselekmény tárgyi súlya, egyéni képességei, a meglévő körülmények befolyásolhatják ugyan a rendőrt mérlegelése során, de akkor is kell egy magatartás vagy egy ellenszegülés az intézkedés alá vont részéről, amely legalább közvetve megalapozza az intézkedést. Ha az intézkedés alá vont végrehajtja az utasításokat, ha együttműködő, akkor semmi nem alapozza meg a kényszerítő eszköz alkalmazását.

(2) Az intézkedés alá vont személy magatartása szempontjából a rendőr az alábbiak szerint tesz különbséget:

a) passzív ellenszegülést tanúsító személy, aki a rendőri intézkedés során a számára jogszerűen adott rendőri utasításokat nem hajtja végre, de tevőleges ellenszegülést nem mutat,

b) aktív ellenszegülést tanúsító személy, aki nem veti magát alá a jogszerű rendőri intézkedésnek, magatartásával fizikai erő kifejtés útján is igyekszik azt megakadályozni,

c) támadó magatartást tanúsító személy, aki az intézkedő rendőrré, valamint a támogatására vagy védelmére kelt személyre rátámad.

A fenti iránymutatás megint egyértelmű. A felsorolt magatartás mintát az intézkedés alá vontnak tanúsítania kell! Nem elég, hogy a rendőr feltételezi a későbbi magatartást, mint ahogy az sem, ha korábban, más intézkedés közben esetleg az intézkedés alá vont bilincselésre okot adó magatartást tanúsított, és erről az intézkedő rendőrnek tudomása van.

A jogszabály a jogellenes magatartást egyértelműen az „intézkedés során” követeli meg!

(3) A kényszerítő eszköz alkalmazását a következő sorrendben meg kell előznie:

a) a jogellenes magatartás abbahagyására való felszólításnak, „a törvény nevében” szavak előrebocsátásával, valamint

b) a figyelmeztetésnek, hogy kényszerítő eszköz alkalmazása következik.

A jogszabály megköveteli az intézkedő rendőrtől, hogy

1. szólítsa fel a jogellenes magatartás abbahagyására az intézkedés alá vontat. Méghozzá nem is akárhogy, hanem jól hallható, közérthető és határozott módon kell ezt tennie a rendőrnek.

2. figyelmeztessen a kényszerítő eszköz alkalmazására.

Minden intézkedés alá vontnak joga van Magyarországon, hogy saját kezébe vegye a döntést; magatartásával hozzájárul-e ahhoz, hogy vele szemben legitim erőszakot alkalmazzanak, vagy minden eszközzel el szeretné azt kerülni. Ezért biztosít a jogszabály lehetőséget arra, hogy az intézkedés alá vont, még ha az intézkedés laikus résztvevőjeként nem is gondol arra, hogy épp jogellenes magatartást tanúsít, jogosult legyen megismerni a kényszerítő eszköz alkalmazására okot adó magatartását, és lehetőséget kapjon arra, hogy a magatartás önkéntes abbahagyásával elkerülje pl. a bilincselést.

Sokszor a magatartásnak – az intézkedés szempontjából – jogellenes voltáról az intézkedés alá vont a rendőrtől szerez tudomást, hiszen az a külvilág számára sem jelent egyértelműen jogellenességet.

Ha a mezőgazdasági gazdálkodó egy kapával a vállán sétál az utcán, amikor a rendőr igazoltatja, bár az általános társadalmi együttélési szabályok szerint ebben a szállítási módban semmi kivetnivaló nincs, sőt, vidéken az teljesen elfogadott, mégis veszélyt jelenthet a rendőrré igazoltatás során. Ha az intézkedő rendőr felszólítja, hogy a kapát tegye maga mellé, akkor az intézkedés alá vont minden bizonnyal megértve a rendőr aggodalmát, engedelmeskedni fog. Nem jogszerű azonban ugyanezen ember megbilincselése akkor, ha a rendőr előzetesen nem szólítja fel. Nem várható el ugyanis egy laikustól, hogy felismerje, magatartása esetlegesen jogellenes az intézkedés szempontjából. Fokozottan jogszerűtlen az intézkedés, ha a rendőr azért bilincseli meg a fenti példában szereplő személyt, mert mellette, az árokparton hever egy kapa, és a rendőr így akarja megakadályozni, hogy azt esetlegesen, talán, feltételezhetően, információi szerint, esetlegesen (és sok hasonló megfoghatatlan érv) felvegye, és vele rátámadjon.

A polgárok többsége, ha lehetőséget kap pontos utasításokkal, instrukciókkal arra, hogy a kényszerítő eszköz vele szembeni alkalmazását elkerülje, akkor élni fog vele.

A Rendőrségi törvényben nevesített kényszerítő eszközök:

A törvényben felsorolt sorrend fontos, az az arányosság figyelembevételénél az enyhébbtől (testi kényszer) a súlyosabb felé halad (lőfegyver).

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

A kényszerítő eszköz sérthet-e alapjogot?

Lehet-e figyelmeztetés nélkül bilincselni?

Testi kényszer

A rendőr — intézkedése során — az ellenszegülés megtörésére testi erővel cselekvésre vagy a cselekvés abbahagyására kényszerítést (testi kényszert) alkalmazhat.

Bilincs

A rendőr bilincset alkalmazhat a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy

- a) önkárosításának megakadályozására,
- b) támadásának megakadályozására,
- c) szökésének megakadályozására,
- d) ellenszegülésének megtörésére.

Vegyí eszköz, elektromos sokkoló eszköz, rendőrbot, kardlap, illetőleg más eszköz alkalmazása

A rendőr a szolgálatban rendszeresített vegyi vagy elektromos sokkoló eszközt, illetőleg rendőrbotot vagy kardlapot alkalmazhat

- a) a mások vagy saját életét, testi épségét, illetőleg a vagyonbiztonságot közvetlenül veszélyeztető támadás elhárítására,
- b) a jogszerű rendőri intézkedéssel szembeni ellenszegülés megtörésére.

A rendőr a szolgálatban rendszeresített gumilövedéket, illetve pirotechnikai eszközt, könnygázgránátot, elfogó hálót, ingerlőgázt, továbbá vízágyút alkalmazhat a mások vagy saját élete, testi épsége, illetőleg a vagyonbiztonság közvetlen veszélyeztetésének elhárítására, vagy ha a löfegyverhasználat feltételei fennállnak.

Szolgálati kutya alkalmazása

A rendőr szájkosárral ellátott szolgálati kutyát — pórázon vagy anélkül — kényszerítő eszközként akkor alkalmazhat, ha a testi kényszer alkalmazásának feltételei fennállnak.

A rendőr szájkosár nélküli szolgálati kutyát pórázon vezetve alkalmazhat, ha a jogellenesen összegyűlt tömeg enyhébb kényszerítő eszközzel nem osztható szét, illetve, ha az a közbiztonságot súlyosan veszélyeztető csoportosulás szétszórásához vagy a rendőri intézkedéssel szembeni tevőleges ellenállás leküzdéséhez szükséges.

A rendőr szájkosár és póráz nélküli szolgálati kutyát alkalmazhat

- a) súlyos sérüléssel fenyegető támadás elhárítására;
- b) súlyos bűncselekmény elkövetésével alaposan gyanúsítható személy elfogására;
- c) a személye ellen intézett támadás vagy az életét, testi épségét közvetlenül fenyegető magatartás elhárítására.

Útzár, megállásra kényszerítés

A rendőrség közút forgalmának korlátozását vagy közút lezárását rendelheti el a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy, valamint a bűncselekmény elkövetőjének elfogására és a külön jogszabályban kijelölt létesítmények védelmére, ennek során – a közlekedés biztonságát is figyelembe véve, külön jogszabályban meghatározott feltételekkel – útzárat telepíthet.

Lőfegyverhasználat

A rendőrt a lőfegyverhasználati jog — a jogos védelem és a végszükség esetein kívül — az e törvényben foglaltak szerint illeti meg.

A lőfegyverhasználat saját elhatározásból vagy utasításra történhet. Csapterő zárt alakzatban történő alkalmazása esetén csak utasításra használható lőfegyver.

Lőfegyverhasználatnak csak a szándékosan, személyre leadott lövés minősül.

Ha e törvény szerint a lőfegyverhasználat feltétele fennáll, a rendőr bármely dolgot fegyverként használhat. A lőfegyver használatára vonatkozó szabályokat ebben az esetben is értelemszerűen alkalmazni kell.

A rendőr lőfegyvert használhat

- az élet elleni közvetlen fenyegetés vagy támadás elhárítására;
- a testi épséget súlyosan veszélyeztető közvetlen támadás elhárítására;
- a terrorcselekmény, a jármű hatalomba kerítése vagy a közveszély okozása bűncselekmények megakadályozására vagy megszakítására;
- bűncselekmény lőfegyverrel, robbanóanyaggal vagy az élet kioltására alkalmas más eszközzel való elkövetésének megakadályozására;
- lőfegyver, illetőleg robbanóanyag jogosulatlan, erőszakos megszerzésére irányuló cselekmény megakadályozására;
- az állam működése vagy a lakosság ellátása szempontjából kiemelkedően fontos létesítmény ellen fel-fegyverkezve intézett támadás elhárítására;
- az emberi élet kioltását szándékosan elkövető elfogására, szökésének megakadályozására;
- azzal szemben, aki a nála lévő fegyver vagy élet kioltására alkalmas más eszköz letételére irányuló rendőri felszólításnak nem tesz eleget, és magatartása a fegyver vagy más az élet kioltására alkalmas eszköz ember elleni közvetlen felhasználására utal;
- az elfogott, bűncselekmény elkövetése miatt őrizetbe vett, vagy bírói döntés alapján fogva tartott személy erőszakos kiszabadításának megakadályozására, az azt megkísérlővel szemben.
- a saját élete, testi épsége, személyi szabadsága ellen intézett támadás elhárítására.

Tömegoszlátás

Ha a jogellenesen összegyűlt, illetőleg jogellenes magatartást tanúsító tömeg a szétoszlásra irányuló rendőri felszólításnak nem tesz eleget, a rendőrség az e fejezetben szabályozott kényszerítő eszközök alkalmazása mellett a tömeggel szemben a következő eszközt, illetőleg intézkedést alkalmazhatja:

- a) vízágyút,
- b) pirotechnikai eszközt,
- c) ingerlőgázt,
- d) elfogó hálót,
- e) lóháton vagy járműkötelékben végzett kényszeroszlatást.

Tilos a tömegoszlátásra lőfegyvert használni.

Közös szabályok

A kényszerítő eszköz alkalmazására az érintettet — ha az eset körülményei lehetővé teszik — előzetesen figyelmeztetni kell.

A testi kényszer és a bilincs kivételével kényszerítő eszköz — a jogos védelem esetét kivéve — nem alkalmazható a láthatóan terhes nővel és a gyermekkorúval szemben.

Ha a rendszeresített kényszerítő eszköz nem áll rendelkezésre, vagy a használatára nincs lehetőség, a rendőr a bilincs, a rendőrbot vagy az útzár helyett más eszközt is igénybe vehet, ha a helyettesített eszköz alkalmazásának törvényi feltételei fennállnak és az, az azzal elérni kívánt törvényes cél megvalósítására alkalmas.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

Kit nem lehet bilincselni?

Mikor lehet szolgálati kutyát póráz és szájkosár nélkül alkalmazni?

Melyik a súlyosabb kényszerítő eszköz, a bilincs vagy a rendőrbot?

11. A RENDŐRSÉG SZOLGÁLATI ÁGAI, SZOLGÁLATAI, SZAKSZOLGÁLATAI

A rendőrségi törvény határozza meg azon feladatköröket, amelyekért a különböző rendőri szervek felelnek. Ez a rendőri szervek illetékessége és hatásköre.

Ezen feladatok végrehajtása határozza meg azt a szervezeti struktúrát (tehát hogy valójában hogy épül fel a rendőrség), amely ezt a leghatékonyabban végre tudja hajtani.

A rendőrség feladatainak ellátását szolgálati ágakra, szolgálatokra és szakszolgálatokra lebontva kell megszervezni.

A szolgálati ágak:

- a belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési szolgálati ág,
- a bűnügyi szolgálati ág,
- a határrendészeti szolgálati ág,
- az igazgatásrendészeti szolgálati ág,
- a közlekedésrendészeti szolgálati ág,
- a közrendvédelmi szolgálati ág,
- a személy- és objektumvédelmi szolgálati,
- a terrorelhárítási szolgálati ág,
- a kommunikációs szolgálati ág

A szolgálati ágak mutatják meg, hogy milyen fő szakterületekre osztható a rendőrség. Az egyes szakterületek több rendőri szervnél is megjelenhetnek (ilyen pl. a közlekedésrendészet vagy a bűnügy), vagy kaphatja egy rendőri szerv is feladatul a végrehajtást (ilyen az NVSZ, mint belső bűnmegelőzés, vagy a TEK, mint terrorelhárítás).

11.1. A szolgálati formák

A rendőrök a szolgálati feladataikat külön végrehajtási rendelkezések alapján, különböző szolgálati formákban, a szakmai szabályzatokban meghatározott módon hajtják végre, amely előírásokat az adott feladat végrehajtására kijelölt rendőr szolgálati beosztásától függetlenül köteles betartani.

A szolgálati eljáró az alárendelt rendőr részére elrendelheti a feladat meghatározott szolgálati formában történő végrehajtását.

Ügyeleti szolgálati forma

A rendőrségi feladatok végrehajtásának, a szervezet működésének, valamint irányításának és vezetésének, továbbá a rendőri munka folyamatosságának biztosítása, az együttműködő szervekkel való kapcsolat állandó fenntartása, a rendkívüli eseményekkel összefüggő halaszthatatlan intézkedések megtétele, az intézkedésre jogosult és köteles szervek, személyek értesítése, illetve a vezetők tájékoztatása érdekében állandó vagy ideiglenes jelleggel ügyeletet kell biztosítani.

Körzeti megbízotti szolgálati forma

A körzeti megbízott az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv vezetője által meghatározott körzetben teljesít szolgálatot, tevékenységét önállóan szervezi.

A körzeti megbízott alapvető feladata

- a) az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv és a lakosság kapcsolatának fenntartása,
- b) bűnmegelőzési tevékenység ellátása,
- c) nyomozások elvégzése,
- d) a működési területét érintő körözési eljárás lefolytatása
- e) vasúti, légi és vízi rendészeti rendőri feladatok ellátása.

Járőr szolgálati forma

A járőrözés a közterületek és nyilvános helyek, a határterület és – jogszabályban meghatározott esetekben – a határterületen kívüli területek rendőri vagy határrendészeti ellenőrzésének, továbbá a határőrizetnek az egyik formája. A járőrözés során egy vagy több rendőr előre meghatározott körzetben, területen vagy útvonalon, valamint menetvonalon bűnügyi, közrendvédelmi, határrendészeti, közlekedési, továbbá vízi rendészeti feladatot lát el, ellenőrzi a jogszabályok betartását, végzi a jogellenes cselekmények megelőzését, felderítését, megszakítását és az elkövetők elfogását.

A rendőr a mellé – közös végrehajtást igénylő feladat esetén – járőrtársként beosztott katonával, büntetés-végrehajtási felügyelővel, pénzügyőrrel, országgyűlési őrral, az Európai Unió jogi aktusa vagy nemzetközi szerződés alapján más állam rendvédelmi szervének tagjával, közterület-felügyelővel, fegyveres biztonsági őrral, polgárőrrel is.

Attól függően, hogy a járőr feladatai között a bűnügyi, a közrendvédelmi, a határrendészeti vagy a közlekedést segítő, irányító és ellenőrző feladatok vannak túlsúlyban, a járőr szolgálati forma

- a) bűnügyi,
- b) közrendvédelmi,
- c) határrendészeti, valamint
- d) közlekedési forgalomellenőrző

járőr szolgálati forma lehet.

Útlevelkezelői szolgálati forma

Útlevelkezelői szolgálati formát alkalmaz az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv a határforgalom ellenőrzés végrehajtására, amelynek során az útlevelkezelő a Schengeni határ-ellenőrzési kódexben, valamint a Határőrök gyakorlati kézikönyvében (Schengeni kézikönyv) meghatározottakat hajtja végre.

Őrszolgálati formák

Az őrszolgálat az a szolgálati forma, amelynek során a rendőr a kijelölt őrhelyén, mozgási körzetében állandó vagy ideiglenes jelleggel személyt, meghatározott területet, létesítményt vagy értéket véd, őriz, közbiztonsági szempontból ellenőriz vagy protokolláris feladatot lát el.

Az őrszolgálat formája lehet

a) mozgóőr,

A mozgóőr a számára kijelölt mozgási körzetben, egy adott ponthoz meghatározott időközönként rendszeresen visszatérve látja el szolgálatát. Mozgási körzetét a közbiztonsági viszonyok és a feladat jellege szerint a szolgálati előjáró jelöli ki.

b) objektumőr,

Az objektumőr meghatározott létesítményhez tartozó, az őrutasításban meghatározott körzetben végzi feladatát.

c) fogdaőr,

A fogdaőr a rendőrségi fogdában, az őrzött szálláson, a kijelölt őrhelyen vagy a meghatározott mozgási körzetben őrzi a fogvatartott személyt.

d) kísérő őr,

A kísérő őr feladata a felügyeletére bízott fogvatartott személy meghatározott helyre történő kísérése.

e) rendkívüli őr,

A rendkívüli őr külön utasításra végez a szolgálati előjáró által meghatározott biztosítási, őrzési feladatot. Az utasítást rendkívüli őr őrutasításban, írásban kell meghatározni. Halaszthatatlan esetben az utasítást szóban is meg lehet határozni, azonban azt haladéktalanul írásba kell foglalni.

f) díszőr

A díszőr ünnepek, rendezvények, katonai tiszteletadással rendezett kegyeleti aktusok alkalmával szolgálati előjárója utasítása szerint teljesít ideiglenes protokolláris őrszolgálatot.

Személyvédelmi szolgálati forma

A személyvédelmi szolgálat célja

- a) a személybiztosítás,*
- b) a lakásbiztosítás,*
- c) a programhely-biztosítás,*
- d) az útvonal-biztosítás,*
- e) a védett személy biztonságos közúti szállítása, valamint*
- f) a védett személlyel kapcsolatos nyílt és operatív biztosítás ellátása.*

Pénzkísérő szolgálati forma

Vonatkísérő szolgálati forma

A személyszállító vonatok, valamint a pályaudvarok és vasútállomások rendőri ellenőrzése a megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányság feladata.

Azt a vonatot, amelynek rendőri ellenőrzése közbiztonsági szempontból különösen indokolt, a rendőr-főkapitányság intézkedése alapján közrendvédelmi állománnyal a megye (főváros) területén kísérni kell. A vonatkísérési feladatok végrehajtása mellett, azzal összhangban meg kell szervezni a pályaudvarok és vasútállomások rendőri ellenőrzését.

II. HATÁRRENDÉSZET

1. A HATÁRŐRSÉG TÖRTÉNETE

1.1. A gyepűelvű őrzés

A határok őrzése, védelme egyidős hazánkkal. Magyarországon a honfoglalás után megkezdődött a **gyepűk** kialakítása. I. (Szent) István király az elsők között szervezte meg a határvármegyéket és ezek őrzését. A korai magyar határőrizet megszilárdítása és a határvédelem megszervezése pedig I. (Szent) László király nevéhez fűződik.

A **gyepű** a határ meghatározására alkalmas természetes tereptárgyak, járhatatlan erdők, hegyek, mocsarak sorozata volt, amit műveletlenül, lakatlanul hagytak. Egyes szakaszokon, szükség és lehetőség szerint mesterséges akadályokkal, árkokkal, földhányásokkal, fatorlaszokkal egészítettek ki. Gyepűket már a *hunok* és az *avarok* is alkalmaztak. A gyepű belső szélén pedig eltorlaszolható kapukat alakítottak ki. A gyepű volt a honfoglaló magyarság határvédelmi rendszere is, ami azután még évszázadokig fennmaradt.¹

A gyepűk a lakatlan területek betelepítésével később fokozatosan csökkentek, ám a kialakult határőri szervezetet a tatárjárás javarészt megsemmisítette, ezért az ország védelmére IV. Béla király kővárakat kezdett építtetni. A fokozatosan kialakuló végvári rendszer a 15. századtól az egyre erősödő török támadásokkal szemben óvta az ország déli határait.

A 15. század végén a várak két párhuzamos láncot alkottak. Ez a rendszer hatékonyan működött, és bár erejéből csak kisebb portyákra futotta, a királyi hadsereg időnként szükségessé váló bevetése mellett az 1510-es évekig ellenállt a hódítási kísérleteknek.

A legismertebb végvárunk Nándorfehérvár (a mai Belgrád), ahol Szilágyi Mihály várkapitány és a segítségére érkező Hunyadi János megállította a török hódítást 1456-ban. Érdekesség, hogy a csatát megelőzően pápai rendelettel bevezetett déli harangszó a keresztény világban azóta a nándorfehérvári diadalra emlékeztet.

¹ forrás: wikipedia.org

1.2. A határőrvidék kialakulása

Az ország három részre szakadását követően a korszak határőrei a végvári vitézek voltak, akik a török hódítók kiűzéséig nemcsak a magyar föld, hanem az egész keresztény Európa védelmében vívták hősi harcukat. A török hódítók kiűzése után Magyarország déli és keleti határain kialakultak a határőrvidékek, a katonai végvidék látta el a határőrizeti feladatokat. Ez az Adriai-tengertől Erdélyig terjedő keskeny földrész, mely régebben Magyarországot a török birodalomtól elválasztotta.

1.3. Az országhatár kialakulása

Magyarország szuverén államterülete is a határok kijelölésével alakult ki 1888-1910 között. Az állam területének pontosítása, a nemzetközi kapcsolatok kedvező alakulása új nemzetközi szerződések megkötését is igényelte és tette lehetővé. Az önálló államterület létrejötté szinte önműködően felvetette az államhatár átlépése feltételeinek megfogalmazását, valamint e feltételek betartásának ellenőrzését ellátó szervezet felállításának az igényét.

Általában az államhatárról

Magyarország területét a Föld felszínén függőlegesen áthaladó képzeletbeli síkok összessége (a továbbiakban: államhatár) határolja.

A megfogalmazás tehát nem csak a Föld felszínére vonatkozik, hanem a légtérre és a föld mélyére is. Az államhatárnak a Föld felszínén haladó vonalát nemzetközi szerződések határozzák meg, amelyeket minden érintett országnak törvényben kell kihirdetni.

Az államhatár és a Föld felszínének metszészvonala (a továbbiakban: határvonal) pontos kijelölését határok-mányok tartalmazzák, amelyeket nemzetközi szerződésként törvényben ki kell hirdetni. (A határok-mányok azon szerződéseket tartalmazzák, amelyek földrajzi koordinátákkal és természeti leírással pontosan megjelölik két ország között a határ vonalát).

Az államhatárt nemzetközi szerződésben és törvényben meghatározott feltételekkel, a forgalom számára megnyitott, a forgalom jellegének megfelelő közúti (ilyen például Hegyeshalom), vasúti, vízi vagy légi határátkelőhelyen (ilyen például a Liszt Ferenc nemzetközi repülőtér), ellenőrzés mellett szabad átlépni. Tehát a határon nem lehet bárhol átmenni, csak az erre kijelölt helyen. A határ azon részét, ahol nem lehet átmenni, „zöldhatárnak” is hívjuk.

Az államhatáron szükségessé vált a határátkelőhelyek létesítése, szükségessé az egységes, a szomszéd országok által is elfogadott, a határ átlépésére feljogosító úti okmány megalkotása, valamint az átlépés jogszerepét ellenőrző szervezet (határőrség) felállítása is.

A Határrendőrség volt az első korszerű magyar határőrizeti szervezet, amely a Belügyminisztérium alárendeltségében a viszonylagos önállósággal működő, megszilárdított magyar állam szerveként létrejött. A szervezetnél – amely az első világháború végéig eredményesen működött – már megvalósult a határőrizet, határforgalom-ellenőrzés, idegenrendészet egysége.

1.4. A vasfüggöny tündöklése és bukása

Az 1956-os forradalom és szabadságharc nyomán a Határőrség a Belügyminisztérium önálló fegyveres testületévé vált. A szerkezet és a személyi állomány a régi maradt, néhány nem döntő módosítástól eltekintve. A Határőrség a rendszerváltásig 15-20 ezer fő között ingadozó létszámmal látta el feladatait. Működési területe a határ menti 5-10 km-es területsávra csökkent. A határsávval kapcsolatos korábbi korlátozásokat feloldották. Kialakult a Határőrség szervezetének feladatorientált felépítése. Az őrsők látták el a „zöld határőrizetet”, a forgalomellenőrző pontok (FEP-ek) azaz határátkelőhelyek a határforgalom ellenőrzésére voltak hivatottak. Egy-egy régió FEP-jeit és őrszeit a kerületparancsnokságok fogták össze, amelyek szakalegységekkel, gazdálkodó szervezettel is rendelkeztek. Az egészet a Határőrség Országos Parancsnoksága irányította, amelyhez szakosodott kiképzőbázisok is tartoztak.

Az újonnan letelepített elektromos jelzőrendszer (EJR) és az államhatár vonala közötti területen 33 lakott település „ragadt benn”, melyek lakosainak és a hozzájuk látogató állampolgárok mozgása jelentősen korlátozásra került, csak a (zöld, vagy piros) határsávi engedéllyel lehetett belépni az így lezárt határsávba. Az EJR kiépítése 1970-ig valósult meg.

Az új EJR a biztonság növelése mellett is fokozta a határőrállomány leterheltségét. Ez abból adódott, hogy az EJR nemcsak emberi beavatkozásra, hanem műszaki-technikai hibákra, időjárási változásokra, vadállatok okozta jelzésekre is visszahatott. Évente átlag 1500-4000 esetben kellett emiatt az állománynak beavatkozni. A jelzések kétharmada vadmozgások miatt következett be, a vadfogó kerítés nem bizonyult elégségesnek. A rendszer karbantartásához is sok emberre volt szükség, tetemes pénzt igényelt és jelentős mennyiségű földterületet is kivont a gazdaságból. Nem elhanyagolható negatív hatással bírt a jószomszédi kapcsolatok alakulására is.

Érdekesség, hogy az érintkezést beadó, különleges drót egy nyugatnémet cég gyártmánya volt.

A vasfüggöny lebontása

A világban és hazánkban zajló folyamatok következtében a 80-as években általánossá vált az egész világra érvényes magyar útleveél, kiszélesedtek a vízummegyezmények és jelentősen felfutott a határforgalom. Előtérbe került a kulturált tömegkiszolgálás fokozásának igénye. Ez további eltolódást következtetett a határőrizet-ellenőrzési ténykedések irányában. Így jelentős változások következtek be a határőrizet terén, aminek legszembeszökőbb mutatói voltak az elektromos jelzőrendszerek, és az ún. „vasfüggöny” lebontása, a határőrizet mélységének csökkentése, valamint a fegyverhasználat szigorítása. Mint látható, a Határőrség feladatrendszere mind inkább elmozdult a (szovjet) szövetségi érdekek kiszolgálásától a nemzeti érdekek szolgálata irányába.

1989 augusztusára a vasfüggöny véglegesen leomlott, így hamarosan az EJR felszedése is megkezdődött. A Határőrség történetében 1989-től történelmi jelentőségű változások kezdődtek. A nyugati és déli határszakaszokon megszűnt a nyomsáv, lebontották az osztrák határon az elektromos jelzőrendszert.

Az Európai Unióhoz való csatlakozás jegyében a Határőrség 1998-ban megkezdte, és eredményesen folytatja a Schengeni Egyezmény által előírt határőrizeti feltételek teljesítésére való felkészülést. Magyarország Európai Unióhoz való csatlakozása után felmerült, hogy a folyamatok előrehaladtával már nem lesz szükség önálló Határőrségre, ezért előkészítették a Rendőrség és a Határőrség összevonásának tervzetét. A testület 2008. január 1-jén beolvadt a Magyar Köztársaság Rendőrségébe.¹

2. AZ ÁLLAMHATÁRRAL ÖSSZEFÜGGŐ TEVÉKENYSÉGEK MEGOSZLÁSA A RENDÉSZETI SZERVEK KÖZÖTT

Az államhatáron az utazó régebben, és mostanában is több fajta egyenruhával, és több féle egyenruhással találkozhat, ebből fakadhat az a zavar és kavarodás, amit az átlag polgár érez, ha fel kell sorolnia, hogy kik és mit csinálnak a határátkelőhelyen.

A határátkelőhelyen a Nemzeti Adó- és Vámhivatal munkatársai, korábban a határőrökkel, a szervezeti átalakítás, integráció² (2008) óta a Határőrség megszűnésével pedig a rendőrökkel együtt teljesítenek szolgálatot. A feladatmegosztás egyszerű és világos, azonban a határra érkező csak azt tapasztalja, hogy egy hivatalos személy kezd intézkedést vele, majd újabb egyenruhás személyek ellenőrzik. Amíg a határőrök/rendőrök a személyek beléptetését végzik (tehát úti okmány eredetisége, érvényessége, vízumot ellenőriz-

² Mult-kor.hu

³ 2008. január 01-el a Határőrség Szervezete beleolvadt a Rendőrség Szervezetébe, a Rendőrség állományába kerültek a Határőrség dolgozói, a technikai eszközök, ingatlanok és a feladatkört a továbbiakban a Rendőrségnek kellett ellátnia. A két rendvédelmi szerv összeolvadt.

nek), a személyek beutazási feltételeinek meglétét, addig a vámósok, a bejelentés köteles áruk ki- és behozatalát ellenőrzik (vám és jövedéki ellenőrzést folytatnak).

A Nemzeti Adó és Vámhivatal jogelőd szervezete 2011 előtt a Vám és Pénzügyőrség volt.

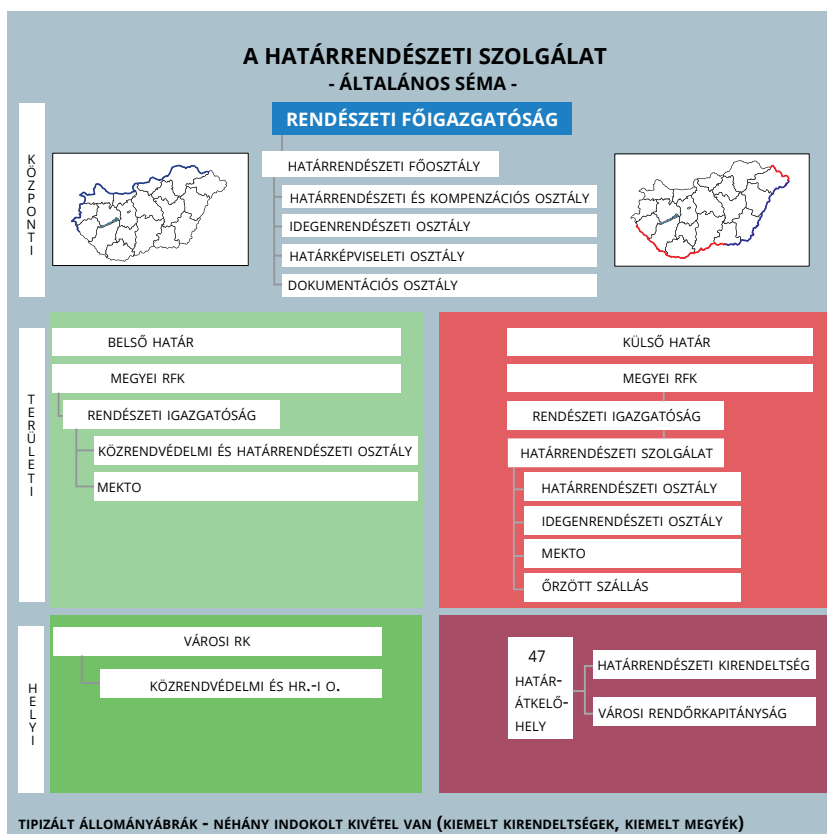
Tehát leegyszerűsítve: a határőr kéri el az útlevelet és azonosítja az átlépő személyeket, majd ennek leellenőrzése után tovább haladva a vámos kérdezi és nézi meg, hogy mit szállítunk.

3. HATÁRRENDÉSZET ELHELYEZKEDÉSE

A RENDŐRSÉG SZERVEZETI FELÉPÍTÉSÉBEN

A rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet 3. § (1) bekezdés előírja, hogy a rendőrség feladatainak ellátását szolgálati ágakra, szolgálatokra és szakszolgálatokra lebontva kell megszervezni. A rendőrség szolgálati ágai között a bűnügy, a bűnmegelőzés, bűnfelderítés, igazgatásrendészet, közrendvédelem, közlekedésrendészet, személy és objektumvédelem, terrorelhárítás és kommunikációs szolgálati ág mellett szerepel **a határrendészet.**

A határrendészeti feladatok ellátása során a szervezeti felépítés követi a rendőrség felépítésének logikáját. Ennek megfelelően a központi (ORFK), a területi (megyei rendőr-főkapitányságok) és a helyi (határőrizeti- és forgalmi kirendeltségek) szerveknek is fontos feladatuk van. Amíg a központi szervek a koordinációért és a szakirányításért felelnek, addig a megyei rendőr-főkapitányságokon keresztül történik a tényleges határforgalom és zöld határ őrizet megvalósítása a helyi szervek segítségével.

3.1. A Schengeni Végrehajtási Egyezmény

Az egységesülő Európa irányába tett kezdeti lépésekről terjedelmi okok miatt nem szólunk. Arra mindenképp utalnunk kell, hogy Belgium, Hollandia, Luxemburg, Franciaország és az NSZK 1985-ben a luxemburgi Schengenben (pontosabban a Mosel folyó melletti városka kikötőjében horgonyzó hajó fedélzetén) döntött arról, hogy az államaik közötti közös határokon meg fogják szüntetni a határellenőrzéseket, mivel a tapasztalatok szerint ezek nagyban akadályozták a személyek és az áruk szabad áramlását.

Az elképzelések tíz év múltán valóra is váltak, az egyezményben részes államok határain megszűnt a határellenőrzés, az érintett államok – idegenrendészeti szempontból - egy egységes térséget alkottak. Ez azt jelentette, hogy határrendészeti ellenőrzésre csak egy ízben, az ún. „külső határon” került sor, a belső határokon már nem kellett megállni (érvényes úti okmánnyal azonban rendelkeznie kellett a külföldinek).

Ez a körülmény azonban jelentősen megnövelte a külső határon történő ellenőrzés jelentőségét és súlyát, hiszen egy (vagy több), a határon átjutó, bűncselekmény elkövetésére készülő személy nem csak egy állam jogrendjét veszélyeztethette, hanem az egyezményhez csatlakozott valamennyi államét.

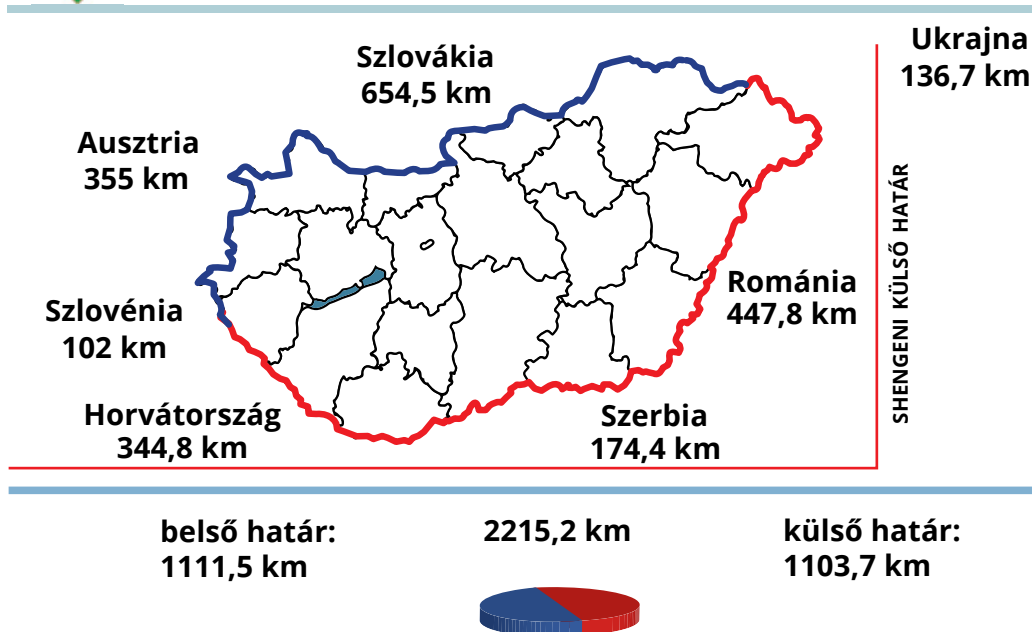
Az egyezményhez – a meglehetősen szigorú feltételeknek való megfelelést követően – több állam is csatlakozott, jelenleg huszonhat állam sorolható ide.

A schengeni egyezmény két részből áll:

- a megállapodásból, amelyben lefektették az alapelveket (árak, személyek, szolgáltatások szabad áramlása) (1985)
- a végrehajtási egyezményből, amely a részletes szabályokat tartalmazza (1990)

Magyarország schengeni belső és külső határa

Magyarország 2007-ben csatlakozott a schengeni egyezményhez. Ekkor még a Határőrség önálló rendvédelmi szervként működött. Az egyezményhez csatlakozást követően egy évvel a Határőrség integrálódott a Rendőrség szervezetébe.

A schengeni térségben lévő államok határait külső és belső határookra osztjuk fel. A schengeni övezet belső hatarai a tagállamok közös szárazföldi hatarai, beleértve az álló vagy folyóvizeken áthaladó határokat is, a tagállamok belső legi járatok indítására és fogadására szolgáló repülőterei, a tagállamok tengeri, folyami és tavi kikötői, amelyek rendszeres kompjárat céljára szolgálnak. A schengeni övezet külső hatarai a tagállamok szárazföldi hatarai, beleértve az álló vagy folyóvizeken áthaladó határokat, tengeri határokat és repülőtereket, folyami, tengeri és tavi kikötőket, amennyiben ezek nem belső határok. Belső határ: két Schengen tagország közötti határ. Külső határ: Schengen tagországnak olyan államhatára, mely nem Schengen tagországgal határos.

A schengeni egyezmény alapján az Európai Unió működtet egy „quasi” határőrséget, ez a Frontex (Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség): Európai unió külső határáért felelős szervezete (az együttműködés anyagi, technikai és pénzügyi koordinálása).

A schengeni megállapodás tehermegosztást is jelent. Azok az államok is hozzájárulnak a közös biztonsági érdekhez, akiknek nincs vagy kisebb szakasz külső határuk van.

A határokon történő ellenőrzések hiánya olyan biztonsági hiányt eredményez, amelyre meg kell találni a megfelelő választ. A belső határok nyitottsága, a szabad mozgást az elszakadt nemzetiségek közötti kapcsolattartást erősíti, de sebezhetővé teszi az államok belső biztonságát.

A megoldás a rendvédelmi szervek olyan belső szűrő tevékenysége, amely megelőzi, felderíti a jogellenes cselekményeket, és a törvényes és jóhiszemű utazókat legkevésbé korlátozza. (mélységi ellenőrzés)

Amikor Magyarország 2007-ben megkapta a bizalmat, kötelezettséget vállalt, hogy a Schengen térség biztonságát biztosítja és határain feltartóztatja az illegális migrációt. Ennek céljából erőfeszítéseket kell tennünk, hiszen a tagállamok ránk bízta saját biztonságukat is.

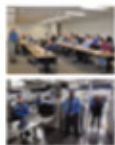
3.2. A határőrizeti tevékenység rendszere a schengeni övezetben:

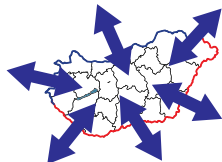
Integrált Határellenőrzési Modell

1. lépcső
Harmadik
országokban

- Ankara, Hanoi,
Cairo
(Office of
Immigration and
Nationality)
- Belgrade (Police)
- From July 2012
Chisinau, Istanbul
(Police Document
Expert)

2. lépcső
A két és
többoldalú
együtműködések

3. lépcső
A külső
határok
ellenőrzése

4. lépcső
A schengeni
területen
végrehajtott
tevékenységek

Foglaljuk össze mi a Schengen térség:

A schengeni térség – amelynek területén megszűnt a belső határokon végzett ellenőrzés – az európai kontinens jelentős részére kiterjed. A térség országai közös szabályokat alkalmaznak a schengeni térség külső határain végrehajtott ellenőrzésre, valamint a vízumok kiadására és a büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködésre vonatkozóan.

4. A MAI MODERN HATÁRRENDÉSZET TERÜLETEI

4.1. A határrendészetet befolyásoló tényezők

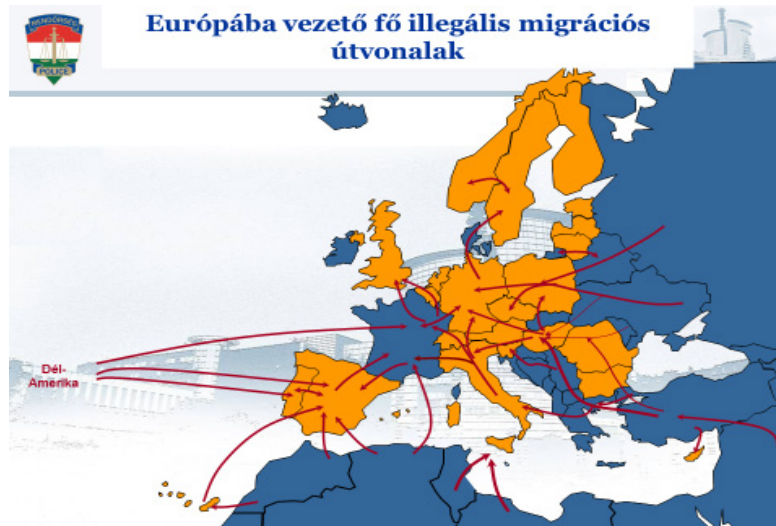
A modern határrendészet, a kialakulását követően a legtöbb országban egy három részből álló feladatrendszert foglal magába, amely a szervezeti kialakítását is meghatározza.

Ez alapján a határrendészet fő feladatai a **határőrizet** (a „zöldhatár” őrzése és a mélységi ellenőrzés), a **határforgalom-ellenőrzés** (a határátkelőhelyen például az útlevel ellenőrzése) – mindkettő esetében a **határrend fenntartása** (átkelőhely rendje és a zöldhatár rendje) – és az **idegenrendészet** (ezen eljárás során kaphat a külföldi például vízumot, tartózkodási engedélyt, illetve ezen eljárás dönt arról, hogy ki- és milyen feltételekkel léphet be és tartózkodhat az országban).

Fogalom

Határrend: az államhatárral kapcsolatos nemzetközi szerződésekben és jogszabályban meghatározott jogok és kötelezettségek érvényesülése.

A mélységi ellenőrzés neve is azt jelzi, hogy nem ténylegesen a határsávban, tehát a határ közelében, hanem az ország „mélyében”, a határtól több tíz, vagy akár száz kilométerre történik az ellenőrzés. Megfelelő módszerekkel, felderítő tevékenységgel és technikai eszközökkel történik az országhatárt megsértők kiszűrése. Ilyen például, amikor az autópályán „gyanús” kamionokat, kisteherautókat ellenőriznek a határőrizeti szervek, hogy határsértőket találjanak.

A határrendészet feladatait, szervezeti felépítését és alkalmazását több tényező is befolyásolhatja. Ezek azok a körülmények, amit a jogalkotóknak, a határrendészeti elgondolást kidolgozó szakembereknek és a végrehajtásban közreműködőknek is figyelembe kell vennie:

Magyarország geopolitikai helyzete

A geopolitika jelentése, a földrajzi tényezők figyelembe vétele a politika alakulásában, illetve kialakításában

A határrendészetnek figyelemmel kell lennie arra, hogy az ország határai hegyek-e vagy sík területek, vannak-e határfolyók, esetleg tengerpart, milyen az ország éghajlata, országok közötti tranzitútvonalon fekszik-e (gondoljunk például az országon a nyári szünetben áthaladó sok százezer török vendégmunkásra, akik Nyugat-Európából hazautaznak).

A szomszédos országok uniós és schengeni távlatai

Ha valamelyik szomszédos ország például hamarosan a Schengeni egyezmény tagja lesz, amely a határellenőrzés megszűnésével jár, ez az információ jelentősen befolyásolja az adott országgal közös határszakaszon a határrendészet alakulását (például kevesebb határőrre lesz szükség).

Világpolitikai események

Egy polgárháború kialakulása (lásd Szíria) vagy például egy eddig elzárt ország határainak megnyitása jelentősen növelheti a határsértők számát.

Globális felmelegedés, természeti katasztrófák

Magyarország és a környező országok biztonsági helyzete

Ha például egy szomszédos országot katonai támadás ér, az megnöveli a közös határszakasz őrzésének szükségességét. (Ilyen volt a dél-szláv háború).

Terror fenyegetettség (amely miatt például megerősítik egy repülőtér ellenőrzését)

Technikai fejlődés (intelligens határok csomag)

A közös nyilvántartások, kiterjedt számítógépes rendszerek, vagy például az arcfelismerő szoftverek elterjedése nagyban egyszerűsíti a határrendészet dolgát, így az erőforrások (állomány, eszközök, járművek) átcsoportosítását segítik elő.

Szomszédság politika, határon túli magyarokkal való kapcsolattartás

A szomszédos országokban élőkkel való helyi vagy nemzeti szintű kapcsolattartás miatt sokszor nyitnak például úgynevezett „kishatár-átkelőket” két szomszédos falu között, illetve határátkelést biztosítanak útlevél nélkül is.

Üzleti, gazdasági érdekek érvényesülése

4.2. Határőrizet („zöldhatár”)

Feladata, hogy meghatározott személyek ne jöjjenek át törvénytelenül olyan határszakaszokon, ahol nincs kijelölt határátkelőhely.

Az áruk, tárgyak, eszközök engedély nélküli átszállítása a határon nem határrendészeti hatáskör! Azzal a vámügy és a vámhatóság foglalkozik.

A határőrizethez különleges technikai eszközök állnak a rendelkezésre:

Terepjáró gépjárművek, éjjelátó készülékek, magaslesek, hőkamerák, drónok (robotrepülőgépek), quadok (négykerekű terepmotor).

Érdekesség, hogy a kutyás és a lovas szolgálat még mindig meghatározó a zöldhatár ellenőrzésében. Jól kiegészíti a korszerű technikai eszközöket.

Fogalmak

A határőrizet: a Magyar Köztársaság államhatárának rendjét sértő vagy veszélyeztető cselekmények megelőzésére, felderítésére és megszakítására, valamint a beutazás és tartózkodás feltételeivel nem rendelkező személyek beutazásának megakadályozására irányuló tevékenységek rendszere.

Az államhatár őrzése: a Rendőrségnek a határterületen folytatott szolgálati tevékenysége, amely az államhatár rendjét sértő vagy veszélyeztető cselekmények megelőzésére, felderítésére és megszakítására irányul;

4.3. Határforgalom ellenőrzés (kijelölt határátkelőhelyeken)

Beutazás személyes feltételeit ellenőrzik. Ilyen személyes feltétel, hogy valaki nincs kitiltva az országból, rendelkezik érvényes útiokmánnyal (például útlevél), van vízuma, esetleg fogadó nyilatkozata, meghívó levele, ha szükséges.

Fogalom

Határátkelőhely: a közúti, vasúti határállomás, a nemzetközi forgalom számára megnyitott repülőtér és kikötő (kikötőhely) – ideiglenes határnyitás esetén egyéb helyszín – azon területe, ahol a határforgalomban a személyek, a járművek, az okmányok és szállítmányok ellenőrzése és az államhatáron való átléptetése történik;

A határforgalom-ellenőrzés rendkívül bonyolult, összetett, és nézeteltéréseket is magában rejtő szolgálati tevékenység. Az ellenőrzést végrehajtó rendőröknek egyszerre számos szabályzót tekintetbe véve, rövid idő alatt kell megalapozott döntéseket hozniuk arról, hogy az átlépesre jelentkező személyek átléptethetők-e az államhatáron, vagy átlépésüket meg kell tagadni. E feladat végrehajtása során az útlevélkezelőnek folyamatosan tudatában kell lennie annak, hogy szolgálata során Magyarországot képviseli.

A határforgalmi kirendeltség:

Az átkelőhelyeken kialakított ellenőrzési technológia azt a célt szolgálja, hogy a forgalmat irányonként elkülönítve, az ellenőrzendő utas és jármű kategóriákat különböző sávokba osztva elérhető legyen a forgalom lehetőség szerinti folyamatos áramoltatása, ezáltal lehetővé váljon az átlépő utas- és a járműkategóriák eltérő követelményeknek megfelelő ellenőrzése.

A határon átmenő forgalom ellenőrzése meg a leggyakorlottabb útlevélező számára is bizonyos időt vesz igénybe. A határátkelőhelyeken viszont mindent el kell követni annak érdekében, hogy indokolatlan utas várakozás, torlódás ne következhesen be.

A határforgalom-ellenőrzés nem szorítkozhat csak az egyes beutazási feltételek meglétének különálló, gépi és vizsgálatára. Az ellenőrzések a határt átlépő személy birtokában levő szállítóeszközökre és tárgyakra is kiterjedhetnek, továbbá az ellenőrzés célja az, hogy az útlevélező rövid idő alatt, az összes körülményt megvizsgálva döntést hozhasson arról, hogy a személy átléptethető-e az államhatáron, vagy átléptetését meg kell tagadnia. Ez a döntés nagy felelősséggel jár, és éppen ezért a vizsgálat során szigorúan meghatározott eljárásrendszert kell követni.

A minimum ellenőrzés során végrehajtandó feladatok és azok sorrendje:

- jármű fogadása, megismerlése;
- az útlevelező napszaknak megfelelő köszönése (magyarul vagy az utas által valószínűsíthetően ismert nyelven);
- az úti okmány átvétele, típusának megállapítása;
- az úti okmány alapján az utas állampolgárságának, vízummentességének, vízumkötelezettségének megállapítása;
- személyazonosítás végrehajtása;
- az úti okmányba bejegyzett személyek jelenlétének megállapítása;
- az úti okmány eredetiségének, érvényességének megállapítása;
- statisztikai adatok gyűjtése;
- az úti okmány személyenkénti visszaadása ismételt személyazonosítás után;
- elköszönés.

A minimum ellenőrzés során az útlevelező meghozhatja döntését, amelynek alapján az utas átléptethető, illetve az utas alapos ellenőrzése szükséges, vagy az utas nem léptethető át.

Jóval szigorúbban kell ellenőrizni a harmadik országok (tehát nem az EU) átlépő állampolgárait. Amennyiben a körülmények lehetővé teszik és a harmadik országbeli állampolgár ezt kéri, az ilyen alapos ellenőrzést a forgalomtól elkülönített helyen kell végezni

Az alapos ellenőrzés keretében a minimum ellenőrzés tartalmán túl a következő tevékenységeket kell végrehajtani:

- a határátlépés feltételei meglétének ellenőrzését;
- személy, jármű és okmány határrendészeti nyilvántartásokban történő priorálását;
- gépjárművel történő átlépés esetén a vezetői engedély ellenőrzését;
- a schengeni térségben való tartózkodási idő megállapítását;
- az úti okmány és mellékletei kezelését;
- ismételt, több személy általi személyazonosítást;
- az úti okmány és mellékleteinek, vezetői és forgalmi engedélynek technikai eszközökkel történő ellenőrzését;
- az úti okmányból útvonalkövetés végrehajtását;
- a gyanú igazolásához, vagy kizárásához szükséges más okmányok vizsgálatát;
- az úti okmány, a rendelkezésre álló dokumentációkban, háttéranyagokban történő ellenőrzését;
- dokumentáció készítését;
- aláírás minta vételét, többször külön lapra;
- úti okmány, fuvarokmány, úti cél összevetését;
- ruházat-, csomag-, jármű átvizsgálását;
- a személy célirányos meghallgatását, kikérdezését;
- bűncselekményre, szabálysértésre utaló bizonyítékok felkutatását;
- kábítószer-, robbanóanyag-, személykereső kutya alkalmazását;
- vámellenőrzés kérését írásban, a gyanúok megjelölésével.

A határátléptető bélyegző alkalmazásának általános szabálya, hogy a harmadik országbeli állampolgárok úti okmányait mind a belépéskor, mind pedig a kilépéskor rendszeresen bélyegezni kell. A bélyegzőlenyomat nem bizonyítja, hogy alapos ellenőrzést végeztek, a bélyegzőlenyomat alapján csak a határátlépés ideje és helye állapítható meg bizonyossággal. A bélyegzés arra is szolgál, hogy a schengeni területre történő beutazáskor és az onnan való kiutazáskor végzett ellenőrzések során meg lehessen állapítani, hogy betartottak-e

a harmadik országbeli állampolgárok esetében a tagállamok területén engedélyezett tartózkodás maximális időtartamát, vagyis bármely hathónapos időszakban a három hónapot.

Az úti okmányok kezelésére kötött szabályok léteznek. Belépéskor, illetve kilépéskor különösen el kell blyegzőlenyomattal látni az érvényes vízumot tartalmazó okmányokat, amelyek a harmadik országbeli állampolgárokat határátlépésre jogosítják fel.

A rendőrségi törvényben nevesített intézkedés:

Határforgalom-ellenőrzés

35/A. § (1) A rendőrség a határátlépésnek az Európai Unió kötelező jogi aktusaiban és jogszabályokban meghatározott feltételeit ellenőrzi, ennek során jogosult az államhatár átlépésére jelentkező személyek személyazonosságát megállapítani, úti okmányát ellenőrizni, a személy tárgyait és járművét átvizsgálni.⁴

4.4. Idegenrendészeti intézkedések

Az idegenrendészeti tevékenység fogalma alatt általában a külföldi állampolgárok és a hontalanok Magyarországra történő beutazásával, átutazásával, tartózkodásával, bevándorlásával, továbbá az ezek ellenőrzésével kapcsolatos, többnyire az idegenrendészeti hatóságok által megvalósított igazgatási tevékenységet értjük.

A beutazás és tartózkodás szabályainak alkalmazása szempontjából a schengeni csatlakozást megelőzően külföldinek minősültek a nem magyar állampolgárok és a hontalanok, azonban a schengeni vívmányok alkalmazása óta (2007. december 21.) a „harmadik országbeli állampolgár elnevezés az indokolt, hiszen a „schengeni állam” állampolgára (sok vonatkozásban) nem minősül külföldinek (eljárás jogilag).

A beutazás és a tartózkodás harmadik országbeli állampolgár, vagy hontalan számára akkor engedélyezhető, ha

1. érvényes úti okmánnyal rendelkezik,
2. van érvényes vízuma, vagy tartózkodási engedélye,
3. rendelkezik meghatározott mértékű anyagi fedezettel,
4. nem áll beutazási és tartózkodási tilalom alatt és
5. a beutazása nemzetbiztonsági vagy közegészségügyi érdekeket nem sért.

⁴ 1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről

Beutazásra és tartózkodásra az alábbi engedélytípusok jogosítanak fel: vízum, tartózkodási engedély, letelepedési vagy bevándorlási engedély. A következőkben ezeket részletesen ismertetjük.

Az eljárások során a közigazgatási eljárási, vagyis inkább hivatali, valamint a rendészeti jellegű intézkedéseket is magába foglalja az idegenrendészet kifejezés.

Schengen óta nem csak azzal kell számolnunk, hogy a belső határok ellenőrzés nélkül átjárhatók, hanem azzal is, hogy Magyarországon szervezeti átalakításokra is sor került, és a korábbi határrendészeti feladatok idegenrendészetté váltak. Tovább bonyolítja a jelenlegi helyzetet, hogy nem egyszerűen csak beépült a Határőrség a másik szervezetbe, hanem ún. kettős integráció történt. Ez azt jelenti, hogy az idegenrendészet – mint önálló szolgáltatási ág – megszűnt, és a határrendészetben belül kapott helyet, bár ma is elkülönült feladatrendszerrel rendelkezik. Így, ha figyelembe vesszük a korábbi beidegződéseket is, sokan nem tudják, hogy a határrendészet ma nem azt jelenti, amit korábban. Ezért szerencsésebb lett volna, ha az integráció után ezt a szolgálati ágat határ- és idegenrendészetnek nevezik. A Rendőrség ún. társszerveként működő Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (BMH) szervezete elkülönül a Rendőrségtől, és önálló egységet képez a Minisztérium felügyelete alatt. Sok átfedés van a Bevándorlási és Menekültügyi Hivatallal (korábbi nevén Bevándorlási és Állampolgári Hivatal) ezért az idegenrendészeti hatóság velük szoros együttműködésben tevékenykedik. Jelenleg az idegenrendészet átszervezése folyamatosan napirenden van, az egyik legdinamikusabban változó szervezeti egység.

Magyarország 2007. december 21-től, az idegenrendészeti szempontból homogén környezetnek, „Schengen országnak” lett a tagja. Az idegenrendészeti eljárásokat, az engedélyek elbírálását, kiadását nem a rendőrség végzi, azonban az ellenőrzés (igazoltatás) során mindenképpen szükséges ismerni a jogszerű tartózkodást igazoló engedélyeket, dokumentumokat, illetve az állampolgári kategóriák jogi lehetőségeit, ahhoz hogy a rendőri intézkedés szakszerű és jogszerű legyen, alapvető emberi jogokat ne korlátozzon és ne sértsen. Az idegenrendészeti tevékenységek, ahogyan a nevében az „idegen” szó is utal erre nem magyar állampolgárokkal kapcsolatos ügyintézésekre, eljárásokra utal. Magyar állampolgárt a hazájából kiutasítani nem lehet, de más államok polgárai és hontalan személyek esetében minden országnak a szuverén joga, hogy eldöntse, hogy kik és milyen feltételekkel léphetnek be az országába és tartózkodhatnak ott, illetve a jogsértő cselekményt elkövető külföldi személyek büntetőjogi szankcióként bírósági ítélettel akár 10 évre ki is utasíthatók hazánkból. A külföldiek különböző céllal tartózkodnak másik államban. Mehetünk látogatóba ismerőseinkhez, családtagjainkhoz, turistaként pihenni és a helyi nevezetességek megnézni, vagy egy tudományos konferenciára, esetleg üzleti céllal egy tárgyalásra, de akár hosszabb időt is tölthetünk legálisan (törvényesen) külföldön pl. tanulunk vagy munkát vállalunk.

Az utazásnak általában csak az eredeti és érvényes úti okmány a feltétele

M: magánútleveél

D: diplomata útleveél

SZ: szolgálati útleveél

SZIG: személyazonosító igazolvány,

azonban a néhány napot meghaladó tartózkodás esetén bizonyos államokba egyes állampolgári kategóriáknak egyéb engedélyek (tartózkodási engedély, vízum) is szükségesek lehetnek, melyeket elsősorban úgy különböztetünk meg egymástól, hogy rövidtávú vagy hosszútávú tartózkodási célt szolgálnak.

Az EU tagállamok állampolgárai szabadon tartózkodhatnak Európai Unió tagországaiban, a nem EU + Svájc, Norvégia, Izland, Liechtenstein (továbbiakban 3. ország állampolgára) különböző jogcímenek jogosultak tartózkodásra, melyhez engedélyekre van szükség.

Az idegenrendészeti eljárások kapcsán az alábbi jogcímekhez kapcsolódó fogalmakat érdemes tisztázni.

Bevándorló: Életvitel szerűen áttelepült a születési országából vagy korábbi lakóhelyéről egy másik országba. A bevándorlásnak nagyon különböző okai lehetnek (politika, háború, gazdasági, munkanélküliség, vallási stb). A migrációs és migráns szó ennek szinonimája.

Fontos megemlíteni, hogy a bevándorlás (migráció) nem csak illegális (törvénytelen) formában képzelhető el, hanem annak legális (törvényes) társadalmi jelensége is nagy teret nyert. A Schengen térség kialakításának és a határellenőrzés eltörlésének, a beutazási szabályok viszonyossági alapon történő egységes kialakításának a térségen belül például az egyik kifejezett célja volt a személyek szabad mozgása, a könnyebb külföldi munkavállalás megteremtése, a tanulási lehetőségeket közelebb hozni az emberekhez. Kinek ne lenne olyan családtagja vagy ismerőse, aki Ausztriában dolgozik síparadicsomban, vagy pl. Londonban vállalt munkát és életvitel szerűen más országba települt? A bevándorlás, migráció csak akkor veszélyes a társadalomra és akkor illegális (jogsértő) amennyiben ezt az előírt engedélyek megszerzése nélkül, a hatóságok és a jogszabályi előírások megkerülésével, bejelentés nélkül, a nyilvántartásba vétel elkerülésével teszik.

Menekült: Az a személy lehet menekült, aki faji, illetőleg vallási okok, nemzetiségi -, vagy meghatározott társadalmi csoporthoz tartozása, avagy politikai meggyőződése miatt hazájában üldöztetést szenvedett el, vagy ilyen üldöztetéstől megalapozottan fél, jelenleg Magyarország területén tartózkodik és menekültstátusz iránti kérelmet terjesztett elő. A család egységének biztosítása érdekében a menekült családtagja és Magyarországon született gyermeke is. A magyar állampolgárság megszerzéséig vagy a státusz visszavonásáig tart.

Oltalmazott: Oltalmazottként kiegészítő védelemben részesülhet az a személy, aki ugyan nem felelt meg a menekültkénti elismerés feltételeinek, de fennáll annak a veszélye, hogy származási országába történő visszatérése esetén őt súlyos sérelem érné, és nem tudja, vagy az e veszélytől való félelmében nem kívánja hazája védelmét igénybe venni. A család egységének biztosítása érdekében a menekült családtagja és Magyarországon született gyermeke is.

Menedékes: Menedékes státuszra, vagyis ideiglenes védelemben való részesítésre a hazájukat tömegesen elhagyó csoportok esetében az Európai Unió Tanácsa vagy a Kormány döntése alapján kerülhet sor. Az Országgyűlés menedékesként ideiglenes védelemben részesíti azt a külföldit, aki a területére tömegesen me-

nekülők olyan csoportjába tartozik, aki hazájából fegyveres konfliktus, polgárháború, etnikai összecsapás, illetve az emberi jogok általános, módszeres, durva megsértése – így különösen kínzás, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód miatt kényszerült elmenekülni. A menekült és a menedékes státuszok között időbeli különbség van, mivel amíg a menedékes státusz csak az országgyűlés által megjelölt időpontig – egy év, mely időtartam meghosszabbítható - áll fenn, addig a menekültstátusz a magyar állampolgárság megszerzésével vagy a menekültstátusz visszavonásával szűnik meg.

Befogadott: Azt a menedékkérőt, aki ki van zárva a menekült, oltalmazott, illetve menedékes jogállásból, ám a származási országában faji, illetve vallási okok, nemzeti hovatartozása, meghatározott társadalmi csoporthoz tartozása, avagy politikai meggyőződése miatt üldöztetés veszélyének lenne kitéve, és nincs olyan biztonságos harmadik ország, amely befogadja, nem lehet visszaküldeni. Őket az idegenrendészeti hatóság befogadottként ismeri el. A befogadottak speciális engedélyt kapnak, mellyel ideiglenesen Magyarországon maradhatnak.

Letelepedett: Ideiglenes vagy állandó letelepedési engedéllyel rendelkező. (Lsd. lent)

Idegenrendészeti szempontból az alábbi állampolgári kategóriákat különböztetjük meg:

EGT- állampolgár: magyar állampolgár kivételével az Európai Unió tagállamának, valamint az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes államnak az állampolgára (az Európai Unió, Svájc, Norvégia, Izland és Liechtenstein állampolgárai).

Hontalan: akit saját joga szerint egyetlen állam sem ismer el állampolgárának.

Harmadik országbeli állampolgár: a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek (EGT- állampolgár, illetve az EGT- állampolgárt vagy a magyar állampolgárt kísérő vagy hozzá csatlakozó családtag) kivételével a nem magyar állampolgárok és a hontalan személyek.

5. A MENEKÜLTÜGYI ELJÁRÁS

Kérelemre indul, a menekültügyi eljárás célja annak megállapítása, hogy a menedékkérelmet előterjesztő személy jogosult-e a menekült – vagy oltalmazotti státuszra, – esetében a visszaküldés tilalma fennáll-e, visszaküldés tilalmának fenn nem állása esetén kiutasítható, illetve kitoloncolható-e, valamint a dublini átadás⁵ keretében átadható-e.

A menedékjog feljogosítja a Magyarország területén történő tartózkodásra, illetőleg védelmet biztosít visszaküldés és kiadatás ellen, ha valamely területre szabálytalanul lépett be, máshol tartózkodási engedéllyel rendelkezik vagy korábban már máshol adott be menekült kérelmet. Az elismerését kérő külföldi egészségének megfelelő és alapszükségeit kielégítő életszínvonalat biztosító feltételek megteremtése állami feladat. A magyar állam ezzel összefüggő feladatait alapvetően a Bevándorlási és Menekültügyi Hivatalon keresztül látja el. A befogadás során a menedékjogot kérő külföldit az alábbi ellátások és támogatások illetik meg rászorultsága, illetve egyéni élethelyzete függvényében: (befogadó állomáson elhelyezés, ellátás, utazási kedvezmények, egészségügyi ellátás, oktatás-nevelés, köztemetés, az ország elhagyásának költsége).

⁵ A dublini rendeletek alapján ugyanis, bizonyos jogi előfeltételek fennállása esetén, a menedékjog iránti kérelem megvizsgálásáért a rendeletekben részes valamely más állam (az Európai Unió valamennyi tagállama, továbbá Svájc, Norvégia, Izland vagy Liechtenstein) is felelős lehet.

5.1. A letelepedés

A megfelelő feltételek fennállása esetén, a hosszabb távon hazánkban tartózkodni kívánó személyeknek Magyarországon letelepedés is engedélyezhető.

A letelepedési engedélyeknek több fajtáját ismerjük, amely különböző feltételekhez kötött, azonban általánosságban elmondható, hogy letelepedési engedély az alábbi feltételek mellett kiadható:

- akinek Magyarország területén lakhatása és megélhetése biztosított,
- aki az egészségügyi ellátások teljes körére biztosítottnak minősül, vagy egészségügyi
- ellátásának költségeit biztosítani tudja,
- akivel szemben kizáró ok nem áll fenn, aki tartózkodási engedéllyel vagy ideiglenes
- letelepedési engedéllyel rendelkezik,
- akinek letelepedése Magyarország érdekeivel összhangban áll
- a kérelem benyújtását megelőzően több éve jogszerűen él megszakítás nélkül
- Magyarország vagy az Európai Unió területén jövedelemszerzés (szezonális nem lehet), tanulmányi, szakképzési, egyéb igazolható célból kíván letelepedni a tartózkodás célja lehet a családegyesítés is,

Letelepedési engedélyek típusai:

- ☐ Nemzeti letelepedési engedély
- ☐ Ideiglenes letelepedési engedély
- ☐ EK letelepedési engedély
- ☐ Állandó tartózkodási kártya

Nem kaphat letelepedési engedélyt az a harmadik országbeli állampolgár,

- akinek a letelepedése veszélyezteti Magyarország közbiztonságát vagy nemzetbiztonságát;
- aki kiutasítás vagy beutazási és tartózkodási tilalom, illetve beutazási és tartózkodási
- tilalmat elrendelő SIS figyelmeztető jelzés hatálya alatt áll;
- aki az engedély megszerzése érdekében hamis adatot, valótlan tényről közölt, vagy az eljáró
- hatóságot megtévesztette.
- a diplomáciai vagy egyéb személyes mentesség alapján, Magyarország területén;
- tartózkodó harmadik országbeli állampolgár;
- menekült, befogadott, ideiglenes védelemben részesült

5.2. Egyéb tartózkodás

A vízum beutazásra, átutazásra, az abban meghatározott célú és időtartamú tartózkodásra, valamint kiutazásra jogosít.

A vízumoknak alapvetően két típusát különböztethetjük meg, a három hónapot el nem érő és az azt meghaladó vízumokat.

Magyarország 2007. december 21-től a schengeni térség teljes jogú tagja. Magyarországra is érvényesek a schengeni tagállamok által kibocsátott vízumok és tartózkodási engedélyek, és a magyar külképviseletek által kibocsátott egységes schengeni vízumok és a magyar hatóságok által kiállított tartózkodási engedélyek is érvényesek a teljes schengeni térségben. A schengeni vízum- és beutazási szabályok csak a 90 napot meg nem haladó tartózkodásra vonatkoznak. A hosszú távú, 90 napot meghaladó tartózkodás szabályait az egyes tagállamok saját nemzeti jogszabályai határozzák meg.

Az egységes vízum iránti kérelmet annak a tagállamnak a külképviseletén kell benyújtani, amely ország a látogatás fő úti célja (ha a több országot is érintő látogatások egyforma hosszúak, akkor a meghatározó tényező az első úti cél, vagyis az az ország, ahol a kérelmező első ízben lép be a schengeni térségbe).

Vízummentes beutazás (bármely 180 napos időszakon belül 90 napot meg nem haladó időtartamra)

Vízummentesen utazhatnak be Schengen térségbe az 539/2001/EK tanácsi rendelet II. mellékletében (pozitív lista) található országok állampolgárai.

90 napot meg nem haladó

- repülőtéri tranzitvízum (A): olyan vízum, amely egy vagy több tagállami repülőtér nemzetközi tranzit területén történő áthaladásra érvényes; a repülőtér nemzetközi zónájába történő belépésre és ott a célállamba közlekedő járat indulásáig való tartózkodásra jogosít.
- rövid távú tartózkodásra jogosító egységes vízum (C): egyszeri, kétszeri vagy többszöri beutazásra, és megszakítás nélküli tartózkodás esetén a beutazástól számított legfeljebb 90 napig, megszakítás esetén az első beutazás időpontjától számított 6 hónapon belül összesen 90 napig terjedő tartózkodásra jogosít.

Egységes (schengeni) vízumhoz igazolni kell:

- Turista célú utazás esetén az utazási iroda igazolása vagy egyéni utazás esetén az előre kifizetett szállásfoglalás.
- Tanulmányi vagy más tudományos, továbbképzési célú beutazás esetén a fogadó intézmény befogadói igazolása, és a várható magyarországi szálláscím igazolása.
- Látogatás esetén a Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (BMH) által kiállított és záradékolt meghívólevél vagy közjegyzői okirati formába foglalt meghívólevél és a magyarországi meghívó fél személyi igazolványának/útlevelének fénymásolata.
- Családi kapcsolatok ápolása esetén a látogató célú beutazásra vonatkozó dokumentumok vagy a kérelmező igazolása a családi kapcsolatok fennállásáról és a beutazás és a tartózkodás célját bemutató, büntetőjogi felelősség tudatában aláírt nyilatkozata. A nyilatkozatnak ki kell térnie a családi kapcsolat fokára, s tartalmaznia kell a családtag nevét, címét, telefonszámát.
- Üzleti célú beutazáskor, magyarországi üzleti partner megléte esetén az üzleti partner meghívólevele, a kereskedelmi-üzleti kapcsolatok fennállásának igazolása, vagy a helyi kereskedelmi/gazdasági kamara igazolása az üzleti tevékenységről és a várható magyarországi szálláscím igazolása.
- Gyógykezelési célú beutazás esetén a fogadó egészségügyi intézmény igazolása, amely tartalmazza, hogy a gyógykezelés várható fedezete rendelkezésre áll, illetve a gyógykezelés fedezetének egyéb igazolása és a várható magyarországi szálláscím igazolása.

- Fuvarozók esetében a fuvarozó cég igazolása, illetve kérelme.
- Magyarország területén eltemetett hozzátartozó sírhelyének látogatása céljából a sírhely létét és a rokonsági fokot igazoló dokumentum.
- Kulturális célú beutazás esetén: kulturális szolgáltatóval kötött megbízási szerződés, alkotó munkára vonatkozó meghívás, vagy a rendezvény szervezőjének meghívása.
- Sport célú beutazás esetén: a magyarországi sportversenyen való részvételt igazoló akkreditáció, vagy magyarországi sportegyesülettel kötött szerződés, vagy a küldő egyesület / olimpiai bizottság / sportért felelős főhatóság igazolása.
- Konferencián való részvétel esetén: a konferencia szervezőjének meghívója, vagy visszaigazolása a részvételről és/vagy a küldő szervezet igazolása; a konferencia részvételi díjának befizetését igazoló dokumentum.
- Egyéb olyan beutazási cél esetén, amely más kategóriába nem sorolható: a beutazás és a tartózkodás céljára vonatkozó vízumkérelmezői nyilatkozat.

5.3. Külföldiekkel szemben alkalmazható intézkedések:

Az állami szuverenitás, a nemzetbiztonság, az alkotmányos rend, a közbiztonság védelme érdekében lehetőségük van az idegenrendészeti hatóságoknak arra, hogy a külföldiekkel szemben

- kiutasítást,
- beutazási és tartózkodási tilalmat rendeljenek el.

Ilyen intézkedés alapjául szolgálhat pl. az, hogy a külföldi terrorista szervezet tagja, fegyvercsempész tevékenységet folytat, aki a ki- és beutazás szabályait megszegte, aki hazánkban engedély nélkül végzett munkát, stb.

A harmadik országbeli állampolgárokkal és a hontalanokkal szemben – a teljességre törekvés igénye nélkül – az alábbi intézkedések alkalmazhatók még:

- visszairányítás,
- visszautasítás,
- idegenrendészeti őrizet,
- visszautasítási őrizet,
- kijelölt helyen való tartózkodás elrendelése,
- kitoloncolás.

5.4. A rendőrségi törvényben nevesített idegenrendészethez kapcsolódó intézkedés:

Idegenrendészeti intézkedés

35. § (1) A rendőrség nemzetközi szerződés alapján végrehajtja a személyek államhatáron történő átadását, átvételét, valamint más államok között átadásra kerülő személyeknek az átadás helyére kíséréssel történő átszállítását, valamint részt vesz az Európai Unió tagállamai által közösen, kísérelővel végrehajtott hazatérésekben.⁶

Mélyégi ellenőrzés

Nemzetközi Szerződések alapján (pl. Schengen-i egyezmény) több állam jutott olyan közös elhatározásra az elmúlt évtizedekben, hogy a határellenőrzések megszüntetésével könnyítsék a személyek, áruk és tőke szabad mozgását. A személyek ellenőrzés nélküli határátlépése biztonsági kockázatot jelent. Az ellenőrzés azonban a gyakorlatban nem maradhat el, a közbiztonságra veszélyes külföldi állampolgárok országban tartózkodása nagyon komoly problémákat vet fel. A mélységben végrehajtott ellenőrzés az ország belterületén folytatott ellenőrző tevékenység, amely képes helyettesíteni azt az ellenőrzést, amelyet a határokon szükséges lenne végrehajtani.

A mélyégi ellenőrzés tulajdonképpen speciális eszközökkel, speciális szempontok alapján végrehajtott közterületi ellenőrzés. A zöldhatár őrizettel együtt, illetve annak hiányában (pl. schengeni belső határ nyitottsága miatt) is végezhető. Helyszínei főleg az autópályák, autópályák, piacok, tranzit útvonalak, a fejpályaudvarok (A fejpályaudvar a vasúti hálózat egyik végpontja, amelyen nincsen átmenő forgalom), külföldiek által látogatott tömegképző helyek környéke. Különleges „érzékeny”, képzettséget kíván a végrehajtó állománytól. A hatékonysága miatt előszeretettel használja szinte minden európai ország.

*A mélyégi ellenőrzés kezeli az úgynevezett **másodlagos** migrációs mozgást is. Ilyenek például az országban tartózkodó menedékkérelemmel visszaélők, túltartózkodók...*

A mélyégi ellenőrzés keretében országosan irányított migrációs hálót működtet a rendőrség, amely **24 órás lefedettség**et biztosít az országban (a délről, keletről-nyugatra vezető autópályák, utak, hidak csomópont mentén valamely rendőri egységünk ellenőriz). Szoros együttműködés van a társhatóságokkal (Nemzeti Adó- és Vámhivatal, BMH) valamint például közös **járőr és mélyégi ellenőrzés Ausztriával a belső határ mentén**.

⁶ 1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről

Bűnügyi együttműködés

A bűnözés sajnos nem áll meg az államhatárokon. A szervezett bűnözés szerteágazó nemzetközi kapcsolatokkal rendelkezik. Üldözés, megfigyelés esetén a célszemély sok esetben nem áll meg a határon és pillanatok alatt kerül ellenőrzés nélkül Schengen tagállamok esetén egyikből a másikba. A magyar rendőr intézkedési joga alapesetben csak Magyarország területére terjed ki, ezért meg kell (kellene) állni. Azért, hogy hatékonyan tudjunk fellépni a határokat is átívelő nemzetközi bűnelkövetéssel szemben az országoknak együtt kell működniük és a közös célok, érdekek előtérbe helyezésével, információkat célszerű szolgáltatni egymásnak, támogatni kell egymás munkáját és engedni kell bizonyos mértékben szuverenitásukból.

Ha egy másik állam hatóságának a segítségére, együttműködésére van szükségünk nemzetközi bűnügyi jogsegélyről beszélünk. A jogsegély (megkeresés) viszonyosság alapján működik, tehát az államok jogszabályok, szerződések alapján kölcsönösen segítséget nyújtanak egymásnak, amennyiben olyan cselekményről van szó, ami mindkét államban büntetendő. **1996. évi XXXVIII. törvény foglalkozik a nemzetközi bűnügyi jogsegély részletes szabályaival**

A bűnügyi jogsegélyeknek több formája lehet:

- A kiadatás

Büntetőeljárás lefolytatása, szabadságvesztés büntetés, illetve szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtása céljából

- A büntetőeljárás átadása és átvétele

A büntetőeljárás átadható, ha - különösen az elkövetés helyére, a terhelt tényleges tartózkodási helyére vagy a sértett érdekeire figyelemmel - célszerű, hogy azt más állam hatósága folytassa le. Itt célszerűségnél elsősorban a tolmácsolás költségeire, a helyszínhez kötődő nyomozati cselekmények megvalósításának nehézségére és a szabadlábban védekező terhelt tartózkodási helyére kell elsősorban gondolni.

- feljelentés külföldi államnál

Ha az adott államnak nincs joghatósága eljárni.

- Végrehajtási jogsegélyek

- A külföldi ítélet elismerése

A külföldi ítéletet hazai bíróság ítéletével azonos érvényűnek kell tekinteni, ha hazai bíróság azt elismerte. El nem ismert külföldi ítélet a büntetőeljárásban nem vehető figyelembe. Ez például a kettős büntetést akadályozza meg. Ide tartozik az is, amikor ugyanezen cselekményért máshol fogvatartásban eltöltött időt beleszámolják az ítéletbe. Ezen intézkedés akkor alkalmazható, ha két államban az adott cselekményt hasonló súlyúnak tekintve, hasonló mértékű szankciókkal bírálják el, azok erkölcsileg és jogilag összeegyeztethetők.

- kiszabott szabadságvesztés végrehajtásának átvétele vagy átengedése

Ha az elítélt kérelmezi vagy ehhez hozzájárul, illetve ha olyan döntést hoztak, ami alapján nem tartózkodhat szabadulás után az adott állam területén (kitoloncolás). Ilyenkor a fogadó állam minden esetben kötelezettséget kell vállaljon a büntetés még végre nem hajtott részének végrehajtására,

- A vagyonelkobzás vagy az elkobzás végrehajtásának átvétele és átadása
- Elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tétele végrehajtásának átvétele, illetve átengedése,

- Eljárási jogsegély
- fogvatartott személy ideiglenes átadása az eljárási jogsegély iránti megkeresést előterjesztő államba, (csak egy nyomozati cselekmény elvégzése idejére meghatározott ideiglenes időre)
- kihallgatás telekommunikációs eszköz útján, (más államban tartózkodó személy tanúként, terheltként vagy szakértőként audiovizuális eszköz útján, vagy tanúként vagy szakértőként telefonkonferencia útján történő kihallgatása)
- ellenőrzött szállítás, (egy tárgy, csomag, szállítmány útjának leplezett módon történő nyomonkövetése)
- fedett nyomozó alkalmazása, (a rendvédelmi jelleget leplezve tevékenykedő nyomozó)
- közös nyomozócsoport létrehozása, (több állam nyomozójának egy ügyben történő közös munkája)
- megkeresés nélküli információátadás, (pl. hazai nyilvántartásokból gyors adatszolgáltatás, közvetlenül tájékoztatást adhat, ha megalapozottan feltehető, hogy a tájékoztatás keretében átadott információ a külföldi hatóság számára bűncselekmény megelőzése, felderítése vagy büntetőeljárás eredményes folytatása érdekében más okból szükséges.)
- tárgy visszaadása, (sértettnek vagy az arra jogosultnak, ha tulajdonát kétséget kizáróan igazolja)
- hivatalos irat kézbesítése. (ha a címe ismeretlen, ha a postai kézbesítés nem vezet eredményre vagy fogvatartásban van a címzett)

5.5. A Schengeni Információs Rendszer (SIS)

Európa legnagyobb informatikai rendszere, amely a belső határok eltörléséből és a külső határok megszigorított ellenőrzéséből eredő biztonsági kockázatokat hivatott kezelni, elsősorban a hatékony adatmegosztás eszközével.

Az uniós szinten kiépített informatikai rendszer három részt foglal magába:

- központi rendszer,
- nemzeti rendszerek és
- kommunikációs infrastruktúra.

A SIS II központi részének üzemeltetését az uniós EU-LISA Ügynökség látja el, míg a nemzeti részek üzemeltetéséért az egyes tagállamok felelnek. Magyarországon ezt a feladatot a Belügyminisztérium Nyilvántartások Vezetéséért Felelős Helyettes Államtitkársága (BM NYHÁT) – mint nemzeti N.SIS II Hivatal – látja el. A rendszerbe bevitt figyelmeztető jelzésekhez kapcsolódó kiegészítő információkat az Országos Rendőr-főkapitányságon működő SIRENE Iroda kezeli.

A Schengeni Információs Rendszer (és a rendszer második generációja, a SIS II) a schengeni együttműködés központi eleme. Ez az információs rendszer lehetővé teszi, hogy a schengeni térség külső határain és a schengeni térségen belül végzendő ellenőrzésekért felelős nemzeti határellenőrző, vám- és rendőri hatóságok a körözött vagy eltűnt személyekre, illetve tárgyakra, például lopott gépjárművekre vagy iratokra vonatkozóan figyelmeztető jelzéseket osszanak meg egymással. A SIS II tehát fontos szerepet tölt be a megszűnt belső határellenőrzések kontextusában, emellett megkönnyíti a személyek szabad mozgását a schengeni térségben. A SIS II tájékoztatást nyújt azokról a személyekről, akik nem jogosultak a schengeni térségbe beutazni vagy ott tartózkodni, és akik ellen bűncselekmény miatt körözés van érvényben. A rendszer emellett információkat tartalmaz eltűnt személyekről, különösen a gyermekekről és egyéb kiszolgáltatott, védelemre szoruló egyégekről.

A SIS II továbbá adatokat tárol bizonyos tárgyakra, például olyan gépjárművekről, lőfegyverekről, hajókról és személyazonossági okmányokról, amelyeket elveszítettek, eltulajdonítottak vagy bűncselekményhez

használtak fel. A rendszer lényege, hogy az egyik ország vám-, rendőrségi, igazságügyi vagy egyéb közigazgatási hatósága úgynevezett figyelmeztető jelzést adhat ki, amely leírja a keresett személyt vagy tárgyat. A figyelmeztető jelzés kiadásának oka lehet:

- a schengeni térségbe való beutazásra vagy az ott-tartózkodásra nem jogosult személy beutazásának megtagadása;
- olyan személy felkutatása és őrizetbe vétele, aki ellen európai elfogatóparancs van érvényben; átadás vagy kiadatás miatt körözött személyek
- egyének tartózkodási helyének megállapításához történő segítségnyújtás az igazságügyi vagy büntető hatóságok kérésére; bírósági eljárásban való részvételük érdekében keresett személyek
- eltűnt személy felkutatása és védelme;
- eltulajdonított vagy elvesztett vagyontárgy felkutatása.
- célzott vagy rejtett ellenőrzés alá vont személyek és tárgyak⁷ (Rendőrségi tv. 46/c §)
- lefoglalás vagy bizonyítékként történő felhasználás végett körözött okmányok, gépjárművek és jogszabályban meghatározott egyéb tárgyak adatai

A 2013. április 9-étől működő második generációs rendszerben (SIS II) már lehetőség nyílik biometrikus adatok (ujjlenyomat, fénykép) kezelésére, új adatkategóriákkal (lopott légi járművek, hajók, konténerek, értékpapírok) kapcsolatos információk megosztására, egyes jelzések összekapcsolására (például személyek és járművek) és az európai elfogató parancs egy példányának tárolására és megosztására.⁸

Mely hatóságok férnek hozzá a SIS II-ben tárolt adatokhoz?

A SIS II kizárólag a nemzeti büntető, igazságügyi és közigazgatási hatóságok számára érhető el. Ezek a hatóságok csak azokhoz a SIS II-ben tárolt adatokhoz férhetnek hozzá, amelyek a feladataik elvégzéséhez kifejezetten szükségesek. Az EUROJUST európai ügynökség bizonyos kérdésekhez korlátozott hozzáférési jogokkal rendelkezik. Hozzáférnek még a rendszerhez továbbá a nemzetközi büntető együttműködés céljából létrehozott szervezetek: az Európai Rendőrségi Hivatal (EUROPOL), az Európai Csalásellenes Hivatal (OLAF), a Nemzetközi Büntető Rendőrség Szervezete (INTERPOL), a Schengeni Információs Rendszer (SIS) központja

A SIS több tízmillió figyelmeztető jelzést (körözést) tartalmaz. A rendszerhez helyi szinten minden rendőr, valamint az adatokat a törvényes rend védelmével és a büntetőjellel kapcsolatos feladatai elvégzéséhez igénylő egyéb büntető hatóság és tisztviselő azonnali és közvetlen hozzáféréssel rendelkezik.

A SIRENE irodák elsődlegesen a büntető együttműködés szempontjából fontos adatok cseréjét bonyolítják, illetőleg koordinálják a határokon átnyúló műveleteket. Ezen tevékenységük közben kiegészítő információkkal szolgálnak a figyelmeztető jelzésekkel kapcsolatban, valamint összehangolják a megfelelő intézkedéseket a SIS-ben megjelenő figyelmeztető jelzésekre vonatkozóan. A Sirene Kézikönyv az egyes tagállamokban működő Sirene irodák alkalmazottai számára tartalmaz utasításokat, amelyek részletesen meghatározzák a kiegészítő információk cseréjének, a határon átnyúló műveleteknek és eljárásoknak szabályait.

A rendőrségi törvényben nevesített intézkedések a schengeni információs rendszerrel kapcsolatban:

⁷ rejtett jelzés esetén az igazoltatás, ellenőrzés alá vont személy nem tudhatja meg, hogy nem csak egy általános igazoltatás folyik vele szemben, hanem a jelzést elhelyező hatóság információkat kér pl. az útvonaláról, úticéljáról, vele utazókról, tartózkodási helyéről, igazoltatásának körülményeiről vagy arról, hogy mit szállít vagy épp milyen gépjárművel utazik

⁸ <https://www.naih.hu>

A Schengeni Információs Rendszerben elhelyezett rejtett ellenőrzésre irányuló figyelmeztető jelzés végrehajtása

46/C. § (1) Ha a rendőr az e fejezetben meghatározott valamely más intézkedése során megállapítja, hogy az intézkedéssel érintett személy vagy tárgy azonos a Schengeni Információs Rendszerben elhelyezett rejtett ellenőrzésre irányuló figyelmeztető jelzés szerinti személlyel vagy tárggyal, a rejtett ellenőrzésre irányuló figyelmeztető jelzés végrehajtása során az e fejezetben meghatározott intézkedéseket fogantatosíthatja.

(2) A rendőr – a rejtett ellenőrzésre történő utalás és a rejtett ellenőrzés céljának veszélyeztetése nélkül – kizárólag annak az intézkedésnek a tényét és célját közölheti, amelynek során a rejtett ellenőrzésre irányuló figyelmeztető jelzés végrehajtására sor kerül.

(3) A rendőr a rejtett ellenőrzésre irányuló figyelmeztető jelzés végrehajtásakor az intézkedése során rögzítendő adatokon túl – ha ez a rejtett ellenőrzésre irányuló figyelmeztető jelzés végrehajtásának célját nem veszélyezteti – az alábbi adatokat rögzítheti és továbbíthatja a jogszabályban meghatározott szerven keresztül az adott rejtett ellenőrzésre irányuló figyelmeztető jelzést kibocsátó hatóságnak:

a) az intézkedéssel érintett személy vagy jármű megtalálásának ténye, körülményei,

b) az intézkedés helye, ideje, indoka,

c) az utazás útvonala és az úti cél,

d) az intézkedéssel érintett személyt kísérő, illetve az intézkedéssel érintett járműben utazó személyek természetes személyazonosító adatai,

e) a használt jármű azonosításához szükséges adatok és

f) a szállított tárgyakra vonatkozó adatok.

Közös műveletek

A rendőrségi törvényben nevesített intézkedések a közös műveletekről:

46/D. § (1) A rendőrség a közrend és a közbiztonság fenntartása, valamint bűncselekmények megelőzése érdekében az Európai Unió más tagállamának kijelölt, rendészeti feladatokat ellátó hatóságával írásbeli megállapodás alapján közös műveleteket folytathat az Európai Unió kötelező jogi aktusa alapján.

(2) A közös műveletek során – ha erről az írásbeli megállapodás kifejezetten rendelkezik – a magyar rendőr az Európai Unió más tagállamának területén, az Európai Unió más tagállama rendészeti feladatokat ellátó hatóságának tagja Magyarország területén intézkedési jogosultsággal rendelkezhet.

(3) Közös művelet különösen közös járőrözés révén folytatható.

(4) Magyarország területén folytatott közös műveletet a magyar rendőrség irányítja. Az Európai Unió más tagállama rendészeti feladatokat ellátó hatóságának a közös művelet során Magyarország területén eljáró tagja a magyar rendőr utasításait köteles betartani. A közös műveletet irányító magyar rendőr az Európai Unió más tagállama rendészeti feladatokat ellátó hatóságának a közös művelet során Magyarország területén eljáró tagja részére ugyanazt a védelmet és segítségnyújtást biztosítja, mint a közös műveletben részt vevő magyar rendőrnek.

(5) Az Európai Unió más tagállama rendészeti feladatokat ellátó hatóságának a közös művelet során Magyarországon területén eljáró tagja intézkedési jogosultságára a magyar jog az irányadó, valamint intézkedési jogosultságát

kizárólag a rendőrség felügyelete mellett és – szándékos bűncselekmény elkövetése esetén tetten ért személy elfogását kivéve – a magyar rendőr jelenlétében gyakorolhatja. Az Európai Unió más tagállama rendészeti feladatokat ellátó hatóságának a közös művelet során Magyarország területén eljáró tagja az elfogott személyt az elfogást követően haladéktalanul köteles a rendőrség részére átadni.

Közös műveletben tevékenykedő rendőrökkel láthatunk pl. amikor egy nagyszabású sportrendezvényre (Világbajnokság, Olimpia) a szervező államhoz külföldi rendőröket vezényelnek, vagy látogatottabb turista helyeken pl. Horvátország a horvát rendőrrel párban saját hazánk rendőrével is találkozhatunk. Az ilyen műveleteknél a területi hatály érvényesül. Annak az országnak a szabályai érvényesek, ahol az intézkedés történik. A közös művelet hatékonysága abban áll, hogy tolmács segítségével nélkül megkönnyíti a kommunikációt, nagyobb az állampolgároknak a bizalma az intézkedéskor. Sértetti szerepkörben is bátrabban fordulnak az anyanyelvükön beszélő „saját rendőrükhöz”, illetve a következményektől való félem, a visszatartóerő is nagyobb, hiszen úgy érezzük végképp nem tudunk kibújni a felelősség alól, a bírság befizetése alól, ha a személyünk, a magatartásunk a hazai rendőrünk előtt is ismert.

2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről is tartalmaz számos olyan tényállást, ami az államhatár rendje, a beutazási és tartózkodási szabályok ellen irányuló cselekményeket szankcionálja:

- Közokirat hamisítás (úti okmány tekintetében)
- Határzár tiltott átlépése
- Határzár megrongálása
- Határzárral kapcsolatos építési munka akadályozása
- Embercsempészés
- Jogellenes bevándorlás elősegítése, támogatása
- Jogellenes tartózkodás elősegítése
- Családi kapcsolatok létesítésével visszaélés
- Harmadik országbeli állampolgár jogellenes foglalkoztatása

III. KÖZLEKEDÉSRENDSZETI ISMERETEK

1. A közlekedés fogalma szűkebb és tágabb értelemben

A közlekedés alapjelensége a helyváltoztatás, ami a térben és időben való mozgást jelent. A tömegszerűség teszi a helyváltoztatást közlekedéssé.

Az ember élete helyváltoztatások sorozatából áll. Az ember kénytelen helyet változtatni, mert munkatevékenységei, napi elvégzendő feladatai nem esnek földrajzilag ugyanarra a pontra.

Definíció Közlekedésen tehát személyek, dolgok tömeges, rendszeres, szervezett, célszerű helyváltoztatását értjük.

A közlekedés szó általánosan használt fogalom, ami mellett nemzetgazdaság tervezési rendszere, az államigazgatás és ágazati felelősség meghatározása szempontjából rendszeresen használt meghatározás a szállítás és hírközlés, amely tartalmában a közlekedés fogalmi körét öleli fel. A szállítás és hírközlés nemzetgazdasági ágon belül megkülönböztetnek szállítási ágazatot és hírközlési ágazatot, a szállítási ágazaton belül pedig vasúti, gépjármű közlekedési, hajózási, légi, stb. alágazatok vannak.

A közlekedés személyeknek és dolgoknak (áruknak és termékeknek) olyan helyváltoztatása, amely sajátos technikai eszközök igénybevételével, rendszerint a közlekedésben dolgozók termelő munkája révén szabályszerűen és tervszerűen ismétlődve, részint nem termelő egyéni tevékenységként valósul meg.

A közlekedés jellemzője az, hogy új terméket nem hoz létre, hiszen a már meglévő személyeket és javakat (dolgokat) viszi egyik helyről a másikra. Másik jellemzője a közlekedésnek, hogy a tevékenység folyamata, eredménye és felhasználása időben és térben egybeesik.

A közlekedés feladata kielégíteni a társadalom személy és áruszállítási szükségleteit. A modern társadalomban a jól működő közlekedés létfontosságú.

A közúti közlekedés feladata a társadalom szárazföldi szállítási szükségleteinek – személyszállítás, áruszállítás – és a hozzájuk kapcsolódó szolgáltatásoknak a kielégítése. A közlekedésben résztvevők túlnyomó többségének megfelelően gyors és balesetmentes továbbhaladását kell biztosítani.

Három elemet különböztetünk meg:

- ember,
- jármű,
- környezet

Ember: létszám, szerep, életkor, közlekedési végzettség

Jármű: járműsűrűség, összetétel, járműfajta

Járműbiztonság szempontjából van aktív (műszaki állapot, menetstabilizátor, blokkolásgátló) és passzív biztonság, aminek a szerepe csak a bekövetkezett balesetnél van (légzsák)

Érdekesség: a műszaki hibás balesetek száma sokkal elenyészőbb, mint az emberi hiba okozta balesetek.

Környezet: úthálózat minősége, közúti forgalom inhomogenitása (a közlekedésben egyszerre vesznek részt különböző menetteljesítményű járművek), vonalvezetés, forgalomtechnika, gyalogos létesítmények, kerékpáros létesítmények hiánya, útkereszteződések

Az Európai Unióban megkülönböztetett figyelemmel kísérik a tagállamok területén bekövetkező közúti közlekedési balesetek alakulását.

Az Európai Uniónak a célja egy bizonyos szabálysértés esetén állampolgártól és elkövetési helytől függetlenül nagyjából ugyanolyan mértékű büntetés kiszabása.

A közlekedés biztonságát a gépjárművekbe szerelt innovatív biztonsági technikák is segítik (pl. biztonsági öv bekapcsolására figyelmeztető jelzés)

A közlekedési balesetekkel kapcsolatban két cél fogalmazható meg:

- a közlekedési balesetek számának csökkentése
- a balesetek kimenetelének súlyosságának csökkentése

Megvalósítás érdekében:

- közlekedési felvilágosítás és nevelés
- kritikus baleseti helyszínek megszüntetése
- közúti ellenőrzés

A közlekedési rendőr feladatai: a közlekedés biztonságának figyelemmel kísérése. Elsődlegesen a veszélyelhárítás.

A közlekedés biztonságáért több hatóság felel, de azok ritkán teljesítenek a közutakon szolgálatot, így a rendőrség az elsődleges jelenlétével könnyebben észleli a veszélyeztető jelenségeket.

Általában előforduló veszélyhelyzetek:

közutak állapota, téli közlekedés veszélyei, jelzőtáblák, útépítések, olajfoltok, sárfelhordás, elakadt járművek, köd,

A **közlekedés** személyek és áruk szállítását különböző műszaki eszközökkel végző gazdasági, szolgáltató tevékenység. Ágazatai: közúti közlekedés, vasúti közlekedés, légi közlekedés, vízi közlekedés (hajózás), sodronykötélpálya (libegő), vezetékes szállítás.

Térszerkezetét tekintve lehet: helyi (városi), helyközi, elővárosi, távolsági, kontinentális és interkontinentális. A közlekedés azon intézmények és eszközök összessége, amely személyek, javak és hírek szállítására szolgálnak, céljuk üzleti érdekekben, művelődési vagy politikai tekintetben szükséges kapcsolatokat lehetővé tenni.

Azért, hogy a közlekedés rendeltetésének megfelelhessen szükséges közlekedési eszközöket (utak, hajók, vasutak) létesíteni és közlekedési intézményeket (posta, táviró, vasút, hajózás, repülés) felállítani.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

a.) Milyen elemei vannak a közlekedésnek?

b.) Milyen veszélyhelyzetek lehetnek a közlekedésben?

2. A KÖZLEKEDÉS ÁGAZATAI

A szállítás tárgya szerint: személy vagy áruszállítás

Igénybevétele szerint: közforgalmi, egyéni

Távolság szerint: helyi vagy helyközi

Úti célja szerint: belföldi illetve nemzetközi

Pályája szerint: útburkolat vagy sínpálya

2.1. Közúti közlekedés

Közúti közlekedésre használt összefüggő úthálózattal legelőször a perzsa birodalomban találkozhatunk. E királyi utak nem mindenki előtt álltak nyitva, használatukat csak magasabb államérdekből engedélyezték.

A legprimitívabb közlekedési eszközök az ősi szán, a taliga, a szekér, és a csónak voltak. Ezeket az egyszerű segítőeszközöket tökéletesíteni kellett, hogy alkalmassá váljanak a tömeges és rendszeres közlekedésre. I. e. 3000 előtt az ókor népei kiterjedt közúthálózatokat hoztak létre, amelyeken a békés életet és a hadviselést szolgáló járművek egyaránt közlekedtek. A közlekedési eszközök további fejlődéséhez azonban szükség volt új anyagokra, ebben a korban a vasra. A vasból készült szerszámok jobbak és olcsóbbak voltak, mint a bronz. Sokat lehetett belőlük készíteni. A nagy mennyiségű és jó minőségű szerszámokkal az utak építése is gyorsabbá, hatékonyabbá vált. Az útépítés a szárazföldi közlekedés fejlődésének elengedhetetlen feltétele volt. Kezdetben a kerekes járműveket csak természetes utakon használták. Az ipar és a kereskedelem fejlődéséhez az új államok közigazgatásának kialakulásához, katonai védelméhez a természetes utak nem feleltek meg. Olyan utak kellettek, ahol a forgalom gyorsan és biztonságosan haladhatott, nem voltak természeti akadályok. Ezért az útépítés, annak költségessége miatt, már a kezdetektől fogva közösségi (állami) feladat.

2.2. Légi közlekedés

A légi közlekedés a leszállásra alkalmas pályák, illetve légikikötők között, döntően nagy távolságra, és döntően személyszállításra alkalmas. A légi közlekedéssel nagy távolságok rövid idő alatt legyőzhetők, de ennek költségei és környezeti kárai minden más közlekedési ágazaténál nagyobbak. A légi közlekedés hálózatai a légi folyosók, amelyek a légikikötőket úgy kötik össze, hogy minimalizálják a légi balesetek valószínűségét.

2.3. Vasúti közlekedés

Vasúti közlekedés alatt kötött pályás, személy- vagy teherszállításra szolgáló közlekedési rendszert értünk. Fő részei a vasúti pálya (vasúti vágány, a vassín), a hozzátartozó földterülettel és szerkezetekkel (al- és felépítmény) és a pályát kiegészítő vasúti infrastruktúra (alagút, híd, átereszt, zajvédőfal támfal), a vasúti üzemi infrastruktúra (forgalmi épület, vasútállomás, utastájékoztató berendezés) valamint a vasúti vontató és a szállító járművek (mozdony, motorvonat) illetve a többnyire vonatban közlekedő vasúti járművek. A vonat vontatását általában mozdony végzi.

A vasúti infrastruktúra hálózatba rendeződik, amelynek csomópontjaiként a vasútállomások és pályaudvarok szolgálnak. A vasút egyaránt alkalmas személy- és teherszállításra. A vasúti közlekedés a többi közlekedési módhoz képest elsősorban ott versenyképes, ahol sok embert vagy árut kell nagy távolságra szállítani, vagy egy sűrű hálózatban kell hatékonyan áru- vagy személyszállítási feladatokat (tömegközlekedés) megoldani.

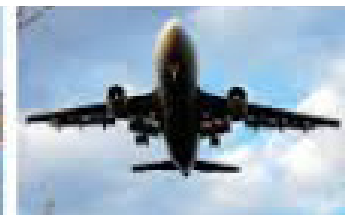
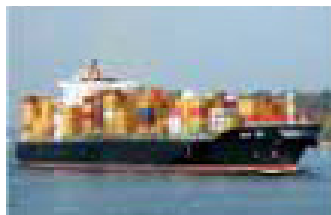
2.4. Vízi közlekedés

A vízi közlekedésnek a különösen nagy méretű és a nagy tömegű áruk hosszabb távolságra történő szállításánál van előnye. Egyrészt mert a rendkívül súlyos vagy rendkívül nagy méretű rakományok (például hidak alkotó elemei) közúton, vasúton vagy légi úton egy darabban nem is szállíthatók, ellenben a hajók mérete, illetve hordképessége sokall nagyobb. Másrészt a vízi közlekedés a leggazdaságosabb nagy mennyiségű szállításnál (például ömlesztett áruk, mint a gabona).

A vízi közlekedés a személyszállításban is részt vesz, elsősorban komp szolgáltatásként híddal vagy alagúttal nem rendelkező folyószakaszok vagy kisebb tengerek áthidalásában. Turizmusban a kisebb sétahajó utak és a nagy felszereltségű óceánjáró hajók a jelentősek.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- a.) Mi az előnye a vízi közlekedésnek?
- b.) Pályája szerint milyen közlekedési típusokat ismerünk?

3. ALAPVETŐ KÖZÚTI KÖZLEKEDÉSI FOGALMAK, JOGSZABÁLYI ELŐÍRÁSOK

A forgalom a közlekedés intenzitásának mértéke, tehát kiválasztott időben, kijelölt területen lebonyolódó közlekedés nagyságát jelenti.

A közlekedés azon intézmények és eszközök összessége, amely személyek, javak és hírek szállítására szolgálnak, céljuk üzleti érdekekben, művelődési vagy politikai tekintetben szükséges kapcsolatokat lehetővé tenni. Azért, hogy a közlekedés rendeltetésének megfelelhessen szükséges közlekedési eszközöket (utak, hajók, vasutak) létesíteni és közlekedési intézményeket (posta, távíró, vasút, hajózás, repülés) felállítani.

Az utazás az a cselekvés, hogy valaki utazik valahová. Ilyen értelemben a közlekedés szinonimája bár vannak más jelentései is. Személyek vagy tárgyak mozgását jelenti. A közlekedés egyik célja a szállítás, amikor egy közlekedési eszköz segítségével embert, árut, vagy szállító vezetékek segítségével információt, energiahordozókat meghatározott helyre továbbítanak.

Vezető: az a személy, aki az úton járművet vezet, vagy állatot hajt (vezet). A segédmotoros kerékpárt és a kerékpárt toló személy nem minősül vezetőnek. A gépkocsivezetés oktatása és az azt követő gyakorlati vizsga során vezetőnek az oktató minősül.

Elsőbbség: tovább haladási jog a közlekedés más résztvevőjével szemben. Azt a járművet, amelynek elsőbbsége van, az elsőbbségadásra kötelezett nem kényszerítheti haladási irányának vagy sebességének hirtelen megváltoztatására. Azt a gyalogost, akinek elsőbbsége van, az elsőbbségre kötelezett nem akadályozhatja és nem zavarhatja áthaladásában.

Előzés: járművel az úttesten azonos irányban haladó jármű melletti elhaladás. Párhuzamos közlekedés esetében a különböző forgalmi sávokban folyamatosan haladó járművek egymás melletti elhaladása nem minősül előzésnek.

Megállás: járművel a be- és kiszálláshoz vagy a folyamatos fel- és lerakodáshoz szükséges ideig, illetőleg - ha a jármű vezetője a járműnél marad - egyéb okból legfeljebb 5 percig történő egy helyben tartózkodás

Várakozás: járművel a megállásnál hosszabb ideig történő egyhelyben tartózkodás

Lakott terület: a lakott terület kezdetét és végét jelző táblák közé eső terület

Éjszaka: az esti szürkület kezdetétől a reggeli szürkület megszűnéséig terjedő időszak

Korlátozott látási viszonyok: az átlagos látási viszonyoknak, felhősödés, köd, eső, hóesés, porfelhő vagy más ok miatt előállt jelentősebb korlátozottsága

Mobil rádiótelefon: a közcélú mobil rádió telefon szolgáltatás igénybevételére alkalmas készülék (végberendezés)

3.1. Baleset

A baleset fogalmának definiálásakor sokféle megfogalmazással találkozhatunk. Példaképpen álljon itt két definíció: Baleset: Az embernek épségi, egészségi vagy elméleti – mulékony vagy tartós – megkárosodása, esetleg halála, amely rendszerint valamely meglepetésszerűen fellépő külső körülmény eredménye. (Révai Nagylexikona). Baleset: Rendkívüli, váratlan, hirtelen ható, egyszeri külső behatás, amely a szervezet károsítását, illetve halálát idézheti elő. (Új Magyar Lexikon). A sokféle definíció közös eleme a külső hatás, a váratlanság és a káros eredmény fogalmi hármasa. Ezek jelentik a baleset lényegét

közlekedési baleset az a váratlan, nem szándékosan előidézett forgalmi esemény, melynek következtében anyagi kár, vagy személyi sérülés keletkezett.

A balesetek minősítése kimenetel szerint:

- a) halálos kimenetelű az a baleset, amely következtében legalább egy személy a baleset helyszínén, illetve 30 napon belül meghalt;
- b) súlyos sérüléses az a baleset, amely következtében legalább egy személy súlyosan, 8 napon túl gyógyulón megsérült;
- c) könnyű sérüléses az a baleset, amely következtében legalább egy személy könnyen, 8 napon belül gyógyulón megsérül
- d) tömegszerencsétlenség: az a közlekedési baleset, amelynek következtében legalább egy személy súlyos testi sértést, és legkevesebb kilenc más személy pedig legalább könnyű testi sértést szenvedett;
- f) halálos tömegszerencsétlenség: az a közlekedési baleset, amelynek következtében legalább egy személy meghalt, és további legalább kilenc más személy pedig legalább könnyű testi sértést szenvedett;

A személysérülések minősítése:

- a) meghaltként szerepel, aki a baleset következtében a baleset helyszínén, illetve 30 napon belül elhunyt;
- b) súlyos sérülések az általában 8 napon túl gyógyuló sérülések, törések, zúzódások, belső sérülések, súlyos vágások és roncsolások, orvosi kezelést igénylő általános sokk, illetve bármely olyan sérülés, amely kórházi ápolást tesz szükségessé;
- c) könnyű sérülések a ficamok, horzsolások.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- a.) Mi az elsőbbség és a megállás fogalma?**
- b.) Mit jelent a tömegszerencsétlenség?**

4. AZ ÚTTAL ÉS JÁRMŰVEKKEL KAPCSOLATOS FOGALMAK

Út: a gyalogosok és a közúti járművek közlekedésére szolgáló közterület (közút), illetőleg magánterület (közforgalom elől el nem zárt magánút).

Járda: az útnak a gyalogosok közlekedésére szolgáló - az úttesttől szintkülönbséggel, kiemelt szegéllyel, vagy más látható módon elhatárolt - része; a gyalogút azonban nem járda.

Úttest: az útnak a közúti járművek közlekedésére szolgáló része.

A menetirány szerinti jobb oldal: az úttestnek az a része, amely - a menetirányt tekintve - az úttest útburkolati jellel megjelölt vagy képzeletbeli felezővonalától jobb oldalra esik. Egyirányú forgalmú úton és körforgalmú úton az úttest, továbbá osztott pályás úton a menetirányt tekintve jobb oldalra eső úttest teljes szélességében menetirány szerinti jobb oldalnak tekintendő.

Forgalmi sáv: az úttestnek egy gépkocsisor biztonságos közlekedésére elegendő szélességű - akár útburkolati jellel megjelölt, akár meg nem jelölt - része.

Leállósáv: az útnak az úttesttel azonos szintben levő, attól útburkolati jellel elválasztott és útburkolattal ellátott része.

Kerékpársáv: az úttesten útburkolati jellel kijelölt - kerékpárosok egyirányú közlekedésére szolgáló - különleges forgalmi sáv.

Útpadka: az útnak az úttest mellett levő, útburkolattal el nem látott része.

Kerékpárút: jelzőtáblával kerékpárútként megjelölt út.

Járdasziget: az útnak az úttesten levő, attól kiemelt szegéllyel elválasztott és körülhatárolt - a járműforgalom elől elzárt, a gyalogosok védelmére vagy a járműforgalom irányítására szolgáló - része.

Osztott pályás út: olyan út, amelynek a két forgalmi irány céljára - egymástól járdaszigettel, növényzettel, zárt villamos pályával vagy más hasonló módon elválasztott - két külön útteste van.

Útkereszteződés: két vagy több útnak azonos szintben való kereszteződése, egymásba torkollása, illetőleg elágazása.

Jármű: közúti szállító- vagy vontató eszköz, ideértve az önjáró vagy vontatott munkagépet is. A mozgáskorlátozottak közlekedésére szolgáló, emberi erővel tolt vagy hajtott kerekes szék és a gépi meghajtású kerekes szék - ha sík úton önerejéből 10 km/óra sebességnél gyorsabban haladni nem képes, továbbá a gyermekkocsi és a talicska - azonban nem minősül járműnek. Az ilyen eszközökkel közlekedő személyek gyalogosoknak minősülnek.

Gépjármű: olyan jármű, amelyet beépített erőgép hajt. A mezőgazdasági vontató, a lassú jármű, a segéd-motoros kerékpár és a villamos azonban nem minősül gépjárműnek.

Gépkocsi: olyan gépjármű, melynek négy vagy több kereke van; a négy kerekű motorkerékpár azonban nem gépkocsi.

Személygépkocsi: személyszállítás céljára készült olyan gépkocsi, amelyben - a vezető ülését is beleértve - legfeljebb 9 állandó ülőhely van.

Saját tömeg: üzemanyaggal feltöltött és a szükséges tartozékokkal (szerszám, pótkerék stb.) ellátott üres jármű tömege.

Össztömeg: a jármű saját tömegének, valamint a rajta levő személyeknek, rakománynak és egyéb tárgyaknak az együttes tömege.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

a.) Meséld el a közvetlen lakókörnyezetekben vagy az iskola közelében a fenti közlekedés szempontjából fontos területek közül melyik található meg és hol!

b.) Mi a különbség a saját tömeg és az össztömeg között?

4.1. A közúti közlekedésben résztvevők alapvető jogai és kötelezettségei, a közlekedésben résztvevőkre vonatkozó általános rendelkezések

A közúti közlekedésben mindenkinek joga van részt venni; a közutat és a közforgalom elől el nem zárt magánutat közlekedés céljából gyalogosként vagy - meghatározott feltételek teljesítése esetén - járművezetőként bárki igénybe veheti. Jogszabály gyalogosok és járművek közlekedését egyes közutakon korlátozhatja vagy kizárhatja.

A közút kezelője a közlekedés résztvevőit tájékoztatja a közlekedés biztonságát és zavartalanságát jelentősen befolyásoló körülményekről.

Aki a közúti közlekedésben részt vesz, köteles

- a) a közúti forgalomra, valamint a közútnak és környezetének a védelmére vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket megtartani;
- b) a közúti jelzések rendelkezéseinek eleget tenni, a forgalom irányítására jogosultak utasításait követni;
- c) úgy közlekedni, hogy a személy- és vagyonbiztonságot ne veszélyeztesse, másokat közlekedésükben indokolatlanul ne akadályozzon és ne zavarjon.

Járművet az vezethet, aki a jármű vezetésére jogszabályban meghatározott, érvényes engedéllyel rendelkezik, és a jármű vezetésétől eltiltva nincs; valamint a jármű biztonságos vezetésére képes állapotban van

A járművezetői engedély különböző jármű kategóriákra érvényes. Érvényesség: 2 féle érvényességet különböztetünk meg, orvosi érvényesség illetve a maga az okmány érvényessége. Eltiltás oka: szabálysértés, bűncselekmény elkövetése, előéleti pontok maximális számának elérése miatt, alkalmatlanság. A jármű biztonságos vezetésére való alkalmasság lehet egészségügyi alkalmasság és, hogy nem áll vezetési képességre hátrányosan ható szer hatása alatt.

- A jármű vezetését az üzemeltető nem engedheti meg, illetőleg a vezető nem engedheti át olyan személynek, aki a bekezdésben említett feltételeknek nem felel meg.
- A külföldi hatóság engedéllyel és jelzéssel ellátott járművel belföldi közúti forgalomban a külön jogszabályban meghatározott feltételek szerint lehet részt venni.
- Járművel az út-, a forgalmi, az időjárási és a látási viszonyoknak megfelelően kell közlekedni; figyelemmel kell lenni a jármű sajátosságaira, az utasokra és a rakományra.
- Járművel az úttest menetirány szerinti jobb oldalán, az út- és a forgalmi viszonyok szerint lehetséges mértékben jobbra tartva kell haladni.
- Aki járművel irányt változtat, köteles az azonos irányban vagy szemben haladó, irányt nem változtató járműveknek elsőbbséget adni. Az irányváltást jól láthatóan és kellő ideig jelezni kell.
- Útkereszteződésben - ha közúti jelzésből vagy forgalmi szabályból más nem következik - a jobbról érkező járműnek van elsőbbsége.
- A közutat, a közúti jelzést megrongálni, beszennyezni, a közútra a közlekedés biztonságát vagy zavartalanosságát hátrányosan befolyásoló tárgyat kitenni, kidobni nem szabad.
- Aki a közutat vagy a közúti jelzést megrongálta, beszennyezte vagy a közútra a közúti közlekedés biztonságát, zavartalanosságát hátrányosan befolyásoló tárgyat juttatott, köteles a keletkezett veszély elhárításáról gondoskodni, illetőleg ameddig az nem lehetséges, a veszélyről a közlekedés többi résztvevőjét tájékoztatni.
- Az a járművezető, aki a közúti jelzés olyan rongálását, beszennyezését észleli, vagy a közútra került olyan akadályt lát, amely a közlekedés biztonságát súlyosan veszélyezteti, köteles erről a rendőrséget vagy a közút kezelőjét értesíteni, és - amennyiben erre lehetősége van - a veszélyt a közlekedés többi résztvevőjének jelezni vagy azt elhárítani (méréskelni).
- A közúti balesettel érintett gépjárművek vezetői - a rendőrség értesítésének, illetve a rendőrségi intézkedés hiányában - kötelesek egymás számára, kölcsönösen a személyazonosságukat hitelt érdemlően igazolni, továbbá nevüket, lakcímüket és a balesetben érintett járművek hatósági jelzését közölni, valamint megnevezni azt a biztosítót, amellyel a gépjárműre felelősségbiztosítási szerződést kötöttek.
- Ha a baleset folytán megrongálódott jármű vezetője nincs jelen, a károkozó a megjelölt adatokat köteles erre alkalmas módon a helyszínen hátrahagyni és az esetet a felelősségbiztosítási jogszabályok rendelkezéseinek megfelelően biztosítóintézetének **bejelenteni**.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

a.) Mi a kötelessége annak, aki a közúti közlekedésben gyalogosként vesz részt?

b.) Ki vezethet közúton járművet?

c.) Hogyan lehet járművezetői engedélyt szerezni?

4.2. A járművel kapcsolatos alapvető szabályok

Milyen feltételekkel vehet részt egy gépjármű a közlekedésben?

KRESZ 5 § (1) A közlekedésben olyan járművel szabad részt venni,

- a) amelynek jogszabályban meghatározott érvényes hatósági engedélye van;
 - b) amelyre külön jogszabályban meghatározott számú, típusú és elhelyezésű hatósági jelzés(ek) [rendszám-tábla(ák)] van(nak) felszerelve;
 - c) amelynek műszaki-, biztonsági- és környezetvédelmi jellemzői megfelelnek a jogszabályban meghatározott feltételeknek;
 - d) amely az utat és tartozékait nem rongálja és azok környezetét nem szennyezi;
 - e) amelyre a külön jogszabályban meghatározottak szerinti kötelező gépjármű-felelősségbiztosítási fedezet fennáll.
- A kötelező gépjármű-felelősségbiztosításról szóló 2009. évi LXII. törvény

A gépjárművek használata során bekövetkezett káresemények során érintett károsultak érdekében a magyarországi közúti közlekedésben használt gépjárművekre kötelező felelősségbiztosítást kell kötni. Ez a kötelezettség az üzemben tartót terheli a hatósági engedéllyel és jelzéssel való ellátásának időpontjától - a szünetelés kivételével - a gépjármű forgalomból történő kivonásáig.

- A közúti járművek műszaki megvizsgálásáról szóló 5/1990. (IV. 12.) KöHÉM rendelet

Magyarország területén közúton vagy közforgalom elől el nem zárt magánúton (a továbbiakban együtt: közút) közlekedő gépjárműre, mezőgazdasági vontatóra, lassú járműre, ezek pótkocsijaira, valamint segédmotoros kerékpárra (a továbbiakban együtt: jármű), továbbá ezek tulajdonságaira, alkatrészeire, tartozékaira és önálló műszaki egységeire terjed ki. A műszaki alkalmasságról az illetékes hatóság vagy egy műszaki vizsgálóállomás „műszaki vizsgálati bizonyítvány” –t állít ki, amely tartalmazza a műszaki vizsgálat eredményét. A műszaki alkalmassági vizsgálatot meghatározott időközönként ismételni kell.

A jármű közlekedésre való műszaki alkalmasságát az illetékes hatóságok váratlanul ellenőrzik.

- A közúti járművek forgalomba helyezésének és forgalomban tartásának műszaki feltételeiről szóló 6/1990. (IV. 12.) KöHÉM rendelet

A forgalomba helyezéskor az alábbi szempontokat veszik figyelembe: (jármű megengedett szélessége, magassága, össztömege, tengelyterhelése, motorteljesítmény, szállítható személyek száma stb.) Ezeket az adatokat a forgalmi engedély is tartalmazza. Forgalomba helyezéskor figyelik még a zajkibocsátás, rádiófrekvencia, vagy légszennyezési adatokat is, a fényszórók, a lámpák, a kormányzás, a fék és a fényvisszaverés előírásait, a páramentesítés, a sebességmérés és apró részleteiben a gépjármű minden elemének megfelelőségét. Meghatározza a jogszabály, hogy a jármű gyártáshoz milyen anyagok használhatóak fel. A jármű e rendeletben említett szerkezeteinek, alkatrészeinek és tartozékainak működőképeseknek és olyan állapotban kell lenniük, hogy rendeltetésüknek biztonságosan megfeleljenek. A jármű külső részén és belső terében (vezetőfülke, utastér) elhelyezett kinyúló alkatrészeknek és felszereléseknek olyan kialakításúknak kell

lenniük, hogy sérülést ne okozhassanak. A járművek vezetőüléseit, kezelőszerveit és a vezetéshez szükséges ellenőrző műszereit úgy kell kialakítani és elhelyezni, hogy a vezetéshez szükséges hely és a vezető számára a szabad kilátás biztosított legyen, a kezelőszerveket és műszereket a vezető jól áttekinthesse, rendeltetésüknek megfelelően működtethesse úgy, hogy e közben ne vonja el figyelmét az útról.

A rendeletben foglaltak megvalósulásáért a gyártó a felelős, akinek minden járművet el kell látni egy gyári adattáblával és a megfelelő műszaki jelzésekkel.

A jármű azonosító száma azoknak a karaktereknek a meghatározott kombinációjából áll, amelyeket a gyártó rendel minden egyes járműhöz. A kombinációnak lehetővé kell tennie azt, hogy minden jármű - más adatok igénybevétele nélkül - 30 éven át a gyártóján keresztül egyértelműen azonosítható legyen

- A közúti járművek környezetvédelmi felülvizsgálatának szabályairól szóló 77/2009. (XII. 15.) KHEM-IRM-KvVM együttes rendelet

A jármű környezetszennyezési jellemzőit a közúti járművek műszaki megvizsgálásáról szóló miniszteri rendeletben meghatározott vizsgálat keretében speciális eszközökkel és technológiával elvégzett környezetvédelmi felülvizsgálat keretében kell ellenőrizni. A környezetvédelmi felülvizsgálat eredményét a közúti járművek műszaki megvizsgálásáról „Műszaki vizsgálati bizonyítvány” tartalmazza. Ezzel egyenértékű a „Környezetvédelmi adatlap”, melyet, ha 30 napon belül kiállított és megfelelt minősítést tartalmaz a vizsgáló állomás - a jármű környezetvédelmi megfelelőségének tanúsításaként - a vizsgálata során elfogad.

Új jármű forgalomba helyezése esetén, a jármű környezetvédelmi megfelelősége mérések végrehajtása nélkül is tanúsítható, ha a jármű jellemzői a gyártó által meghatározott valamennyi átadási, műszaki és minőségi követelménynek megfelelnek, és a gyártó, illetve vezérképviselő nyilatkozik a jármű környezetvédelmi osztályba sorolásáról.

A besorolások és a vizsgálatok időszzerűsége függ attól, hogy a gépjármű benzinmotoros -e, négy vagy két-ütemű Ottó motoros, diesel, gázüzemű, katalizátoros vagy elektromos -e.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK :

a.) Mi a célja, hogyan működik a kötelező gépjármű felelősségbiztosítás?

b.) Milyen feltételekkel vehet részt a gépjármű a közlekedésben, milyen előírásoknak kell megfelelni?

4.3. A rendőrség alapvető közlekedésrendészeti feladatainak jogszabályi rendelkezései

A rendőrség alapvető közlekedésrendészeti feladatait az alábbi törvények szabályozzák

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény,

a rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet

Közlekedésrendészeti intézkedés

RTV. A rendőr az e törvényben és a külön jogszabályban meghatározott közlekedésrendészeti feladatának ellátása során

a) a közúti forgalmat irányíthatja, korlátozhatja, illetve szüneteltetheti;

Szolg. Szab. Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv és a TEKa közbiztonság védelme érdekében, katasztrófa, tüzeset vagy baleset, valamint rendezvény helyszínén a feltétlenül szükséges mértékben és időtartamban elrendelheti

- a) egyes útvonalak, utcák, terek, városrészek közúti forgalmának teljes vagy részleges lezárását, a forgalom elterelését vagy korlátozását,
- b) a megállás vagy várakozás tilalmát, valamint az arra kijelölt helyen a várakozás megszüntetését, továbbá
- c) egyéb közlekedési tilalmak feloldását, az egyirányú forgalmú utcában a közlekedés irányának megváltoztatását.

Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv és a TEK az ideiglenes intézkedések megtételkor a szükséges mértékben gondoskodik a **közúti jelzőtáblák ideiglenes kihelyeztetéséről**, valamint az állandó jelleggel kihelyezett közúti jelzőtáblák leszerelés vagy letakarás útján történő feloldásáról. A közút lezárása vagy forgalmának korlátozása érdekében kihelyezett közúti jelzéseket az ok megszűnésekor el kell távolítani, az állandó jelleggel ott lévő közúti jelzőtáblák hatályát vissza kell állítani.

Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv a közlekedés biztonságát közvetlenül veszélyeztető körülmények - különös tekintettel a közúti jelzőtábla vagy útburkolati jel hiányára, felismerhetőséget akadályozó megrongálódására, ellentmondó jelzésekre, útrongálódásra - , vagy más rendellenességek miatt jogosult a közúti forgalom rendjének ideiglenes megváltoztatására, a **veszélyeztetett útszakasz vagy útkereszteződés lezárására**. Erről soron kívül értesíteni kell a közút kezelőjét, felszólítva a veszélyeztető helyzet megszüntetésére.

A rendőrség fontos közérdekből a közúti járművek közlekedése vagy várakozása céljára ideiglenes jelleggel **igénybe veheti az egyébként nem a közúti forgalom célját szolgáló közterületet**, ha annak teherbírása megfelelő, valamint méret- és súlykorlátozás elrendelésével arra alkalmas.

1. A közlekedési rendszabályok megtartását, a járműhasználat szabályszerűségét, az **okmányokra és a felszerelésekre** vonatkozó előírások megtartását, a jármű birtoklásának jogszerűségét, az üzemben tartó, illetőleg a használó személyazonosító adatait, a jármű közlekedésbiztonsági állapotát és adatait a forgalomban és a telephelyen - a jogszabályban meghatározottak alapján - **ellenőrizheti**;
2. A jármű vezetőjét a rendszeresített eszközzel **légzésminta**, ha nála a **vezetési képességére hátrányosan ható szer** befolyása vagy **alkoholfogyasztás** miatt bűncselekmény vagy szabálysértés, illetve a közúti közlekedéssel kapcsolatban kiszabható, közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegés elkövetésének gyanúja merül fel, az egészségügyi szolgálat igénybevétele **vér-, vizelet-** és műtétnek nem minősülő módon egyéb minta adására kötelezheti;
3. a járművezetésre jogosító engedélyt (okmányt), a jármű üzemben tartására vonatkozó hatósági engedélyt (okmányt), a rakományhoz tartozó **okmányokat**, valamint a jármű hatósági jelzését - a külön jogszabályban meghatározottak szerint - **a helyszínen elveheti**;
4. **a forgalomban való részvételt megtilthatja**, ha a jármű vagy vezetőjének állapota a közúti forgalom biztonságát **veszélyezteti**, és a további jogellenes járműhasználat megakadályozása céljából a jármű kulcsait elveheti, illetőleg a járművet más módon mozgásában korlátozhatja vagy elszállíttathatja.

RTV. A rendőrség, valamint a rendőr a feladata ellátása során jogosult - a külön jogszabályban meghatározott módon - a **közterületen szabálytalanul elhelyezett járművet elszállíttatni vagy egyéb módon eltávolíttatni**, ha az a közúti forgalom biztonságát vagy a közbiztonságot veszélyezteti. Ha a tulajdonos (üzemben tartó) nem állapítható meg, vagy a felszólítás ellenére az elszállított, eltávolított járművet nem veszi birtokba, és a tárolás költsége aránytalanul magas, a rendőrség a járművet értékesítheti, vagy más módon hasznosíthatja. Ha az elszállított, eltávolított jármű ismeretlen tulajdonosa a jármű értékesítése után 60 napon belül jelentkezik, részére az értékesítésből befolyt, a tárolási költséggel csökkentett ellenértéket ki kell fizetni.

Ha a közterületen szabálytalanul elhelyezett jármű baleseti veszélyt nem jelent, illetőleg, ha az a jármű biztonsága vagy bűncselekmény elkövetésének gyanúja miatt szükséges, rögzítésére a jármű elszállításáig vagy további intézkedésig **kerékbilincs alkalmazható**.

Az elszállítás és a kerékbilincs alkalmazásának költsége a jármű tulajdonosát, vagy az üzemben tartóját, vagy a használóját terheli. A jármű elszállítása vagy a kerékbilincs alkalmazása során a járműhasználat akadályoztatása folytán a keletkezett kárért a rendőrséget nem terheli kártalanítási kötelezettség.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

a.) Milyen feladatokat lát el a közlekedésrendészeti szakterület?

b.) Mikor irányítja a forgalmat a közlekedési rendőr?

4.4. A KRESZ hatálya, a bizalmi elv lényege

A KRESZ hatálya

A KRESZ az 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet a közúti közlekedés szabályairól. A rendelet a Magyar Köztársaság területén lévő közutakon és közforgalom előtt el nem zárt magánutakon folyó közlekedést szabályozza.

Minden ember közlekedik, felnőtt és gyermek egyaránt, gyalogosan, utasként vagy járművezetőként. A célunk elérése érdekében általában a közutat vesszük igénybe. Az utakon a járművek egymással és a gyalogosokkal is találkozhatnak. Ez számos veszélyt rejt magában, ezért a közlekedés biztonsága megköveteli, hogy a közlekedési szabályokat mindenki betartsa, és a közlekedés más résztvevőivel szemben előzékeny, türelmes magatartást tanúsítson. A közlekedés szabályai jogokra és kötelességekre épülnek, amelyek egymástól elválaszthatatlanok. Joga tehát csak annak lehet, akinek kötelessége is van! A közutakon a közlekedés rendjét – a jogok és kötelességek összhangja alapján – a KRESZ határozza meg. A KRESZ tartalmazza azokat a fogalmakat, jelzéseket, amelyeknek az ismerete, helyes és egységes értelmezése, valamint alkalmazása nélkül nem lehet biztonságos a közlekedés.

Bizalmi elv

A bizalmi elv azt jelenti, hogy minden közlekedő számíthat rá – bízhat abban –, hogy mások is megtartják a közlekedés szabályait.

A bizalmi elv alól azonban vannak kivételek, ezért a forgalomban nagy figyelemmel és elővigyázatossággal kell közlekedni. Ha a szabályt valaki megszegi, másoknak is mindent meg kell tenni annak érdekében, hogy balesetre, vagy veszélyhelyzet kialakulására ne kerüljön sor.

Aki a közlekedésben részt vesz, köteles a közúti forgalomra, valamint a közútnak és környezetének védelmére vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket megtartani, a közúti jelzéseknek eleget tenni, a forgalom irányítására jogosultak utasításait követni.

A közúton mindenkinek úgy kell közlekedni, hogy a személy- és vagyonbiztonságot ne veszélyeztesse, másokat közlekedésükben indokolatlanul ne akadályozzon és ne zavarjon, más közlekedését ne nehezítse, kényelmetlenséget senkinek ne okozzon.

Az udvarias és segítőkész magatartásnak kölcsönösnek kell lennie! Ám a viselkedésünk nem lehet felelőtlen! Udvariasak is csak akkor legyünk, ha meggyőződünk róla, hogy a forgalom egyetlen résztvevőjét sem

hozzuk ezáltal balesetveszélyes helyzetbe. Fordítva is igaz azonban. Ha valaki a KRESZ valamely előírását megszegi, a többi közlekedésben résztvevőnek is kötelessége minden tőle telhetőt megtenni azért, hogy a balesetveszélyt elhárítsa, a bajt megelőzze. Nagyon fontos, hogy a járművel a forgalmi, az időjárási, a látási és az útviszonyoknak megfelelően kell közlekedni.

Ki kell fejleszteni azt a készséget, hogy egyszerűen ne tudjunk másként cselekedni, csak szabályosan, és úgy, hogy másokat ne veszélyeztessünk, indokolatlanul ne zavarjunk! Ha így teszünk, bízhatunk abban, hogy velünk szemben is így viselkedik majd minden közlekedő, és ez a kölcsönös viszony a záloga saját biztonságunknak is.

A defenzív vezetési taktika vezérlőelve az elhárítás. Lényege az előrelátás és az alkalmazkodás alapján kifejlesztett járművezetői stílus. Ajánlásai megtartása vagy alkalmazása révén fokozhatjuk a közúti közlekedés biztonságát. Végül a defenzív vezetési taktika rövid lényege: A tilosat sohasem, a kötelezőt mindig, olykor még a megengedettet sem!

A bizalmi elv lényeges kivételei:

- aki maga is szabálytalanul közlekedik eredményesen nem hivatkozhat arra, hogy bízott mások szabályos közlekedésében;
- senki sem bízhat abban, hogy a szabályokat mások is megtartják, ha a szabályszegés ténye számára már kellő időben felismerhető. Aki tehát már látja, vagy az „adott forgalmi helyzetben szükséges figyelemmel és elővigyázatossággal” történő közlekedés mellett látnia kellett, hogy a közlekedés egy másik résztvevője megszeg vagy meg fog szegni- valamely szabályt, nem bízhat tovább a másik szabályszerű magatartásában, így abban sem, hogy a másik meg fogja szüntetni a szabályszegést, hanem köteles minden tőle telhetőt, elvárható megtenni a veszélyhelyzet megszüntetésére, a baleset elhárítására;
- nem szabad biztosan számítani arra, hogy a közlekedés szabályait olyan személyek is megtartják, akiktől a szabályos magatartás koruk, testi fogyatékoságuk vagy más ok miatt felismerhetően nem várható el.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

Kikre vonatkozik a KRESZ, milyen területen érvényes?

Mit jelent a bizalmi elv, mikor nem lehet a bizalmi elvben bízni?

4.5. Útburkolati jelek és jelző táblák

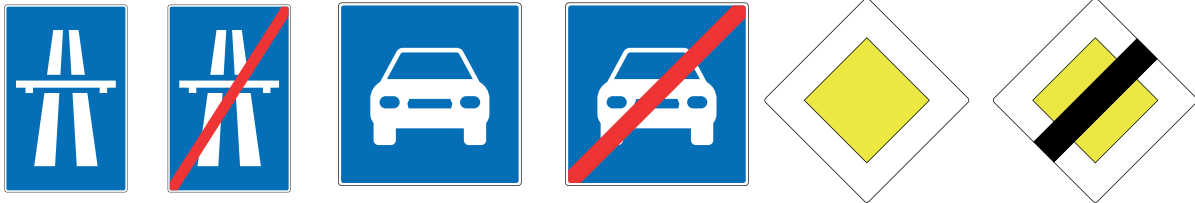
A közúti jelzőtáblákra típusai :

- a) az útvonal típusát jelzik,
- b) az elsőbbséget szabályozzák,
- c) utasítást adnak,
- d) tilalmat, illetőleg korlátozást jeleznek,
- e) veszélyt jeleznek, vagy
- f) tájékoztatást adnak.

A jelzőtáblákra vonatkozó közös szabályok:

A jelzőtábla alatt kiegészítő tábla adhat útmutatást a jelzőtábla jelzésének értelmezésére.

A jelzőtáblákat az úttest mellett, menetirány szerint a jobb oldalon helyezik el. A jelzőtábla jelzése a jelzőtáblával szemben közlekedő minden járműre vonatkozik.

Útvonaltípust jelző táblák

Az útvonaltípust jelző táblák:

- a) „Autópálya” (1. ábra);
- b) „Autópálya vége” (2. ábra);
- c) „Autóút” (3. ábra);
- d) „Autóút vége” (4. ábra);
- e) „Főútvonat” (5. ábra);
- f) „Főútvonat vége” (6. ábra).

Ha az útkereszteződésben a főútvonat vonalvezetése az egyenes iránytól eltér, ezt kiegészítő tábla jelzi;

Az elsőbbséget szabályozó jelzőtáblák

„Elsőbbségadás kötelező” : a tábla azt jelzi, hogy az útkereszteződésben elsőbbséget kell adni a keresztező (betorkolló)

„ÁLLJ! Elsőbbségadás kötelező” : a tábla azt jelzi, hogy az útkereszteződésnél - a megállás helyét jelző útburkolati jel előtt, ilyen útburkolati jel hiányában az útkereszteződésbe való behaladás előtt - meg kell állni, és elsőbbséget kell adni.

„A szembejövő forgalom elsőbbsége” : a tábla azt jelzi, hogy az útszűkületben elsőbbséget kell adni a szembejövő jármű részére;

„Elsőbbség a szembejövő forgalommal szemben” : a tábla azt jelzi, hogy az útszűkületben a járműnek elsőbbsége van a szembejövő járművel szemben

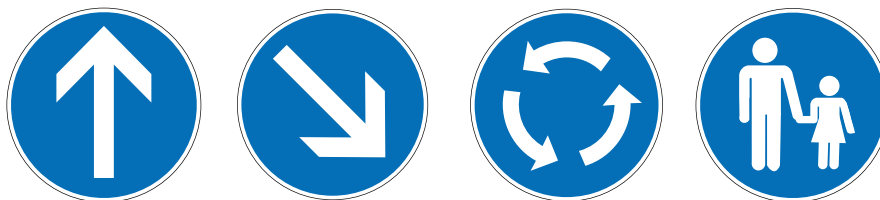
Utasítást adó jelzőtáblák

„Kötelező haladási irány”: a tábla azt jelzi, hogy az útkereszteződésben a táblán lévő nyíl (nyilak) által jelzett irányban (irányok valamelyikében) kell továbbhaladni.

„Kikerülési irány”: a tábla azt jelzi, hogy a táblát - illetőleg azt az akadályt vagy egyéb tárgyat, amelyen a táblát elhelyezték - a táblán levő nyíl által jelzett irányban kell kikerülni;

„Körforgalom”: a tábla olyan utat jelez, amelyen úgy kell haladni, hogy az út által körbezárt terület a vezetőtől balra essék;

„Gyalogút”: a tábla olyan önálló utat jelez, amely a gyalogosok közlekedésére szolgál; jármű közlekedése a gyalogúton tilos;

A járművek forgalmára vonatkozó tilalmi jelzőtáblák

„Jobbra bekanyarodni tilos”: a tábla azt jelzi, hogy az útkereszteződésben jobbra bekanyarodni tilos;

„Megfordulni tilos”: a tábla azt jelzi, hogy az úton megfordulni tilos;

„Sebességkorlátozás”: a tábla azt jelzi, hogy az úton a táblán megjelölnél nagyobb sebességgel haladni tilos.

„Előzni tilos”: a tábla azt jelzi, hogy az úton előzni tilos; ez a tilalom nem vonatkozik kétkerekű motorkerékpárnak, segédmotoros kerékpárnak és kerékpárnak, valamint állati erővel vont járműnek és kézikocsinak gépjárművel való előzésére, továbbá az úttest közepén levő vágányon haladó villamos előzésére;

„Mindkét irányból behajtani tilos”: a tábla azt jelzi, hogy az útra mindkét irányból tilos behajtani;

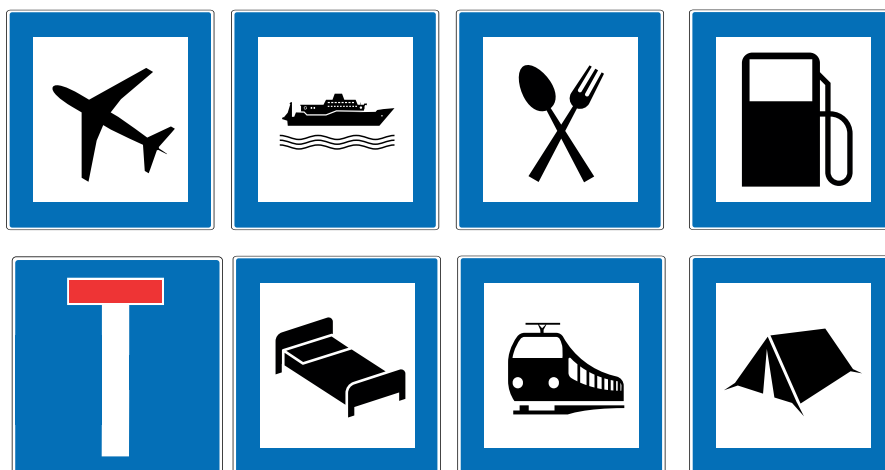
„Behajtani tilos: a tábla azt jelzi, hogy az egyirányú forgalmú útra ebből az irányból behajtani tilos.

Veszélyt jelző táblák :

Tájékoztató táblák:

Útburkolati jelek:

A burkolt úton megjelenő információk, melyek tájékoztatni tudják a járművezetőket. A jelzés viszont csak akkor szolgál információval, ha minden látási és időjárási viszonyok között észlelhető.

A láthatóságot részben megakadályozhatja a burkolatra kerülő szennyeződés, vagy hó, de ezek a jelek meg is kaphatnak idővel, így az út üzemeltetőjének a feladata, hogy a jelek láthatóságát minél magasabb színvonalon biztosítsa.

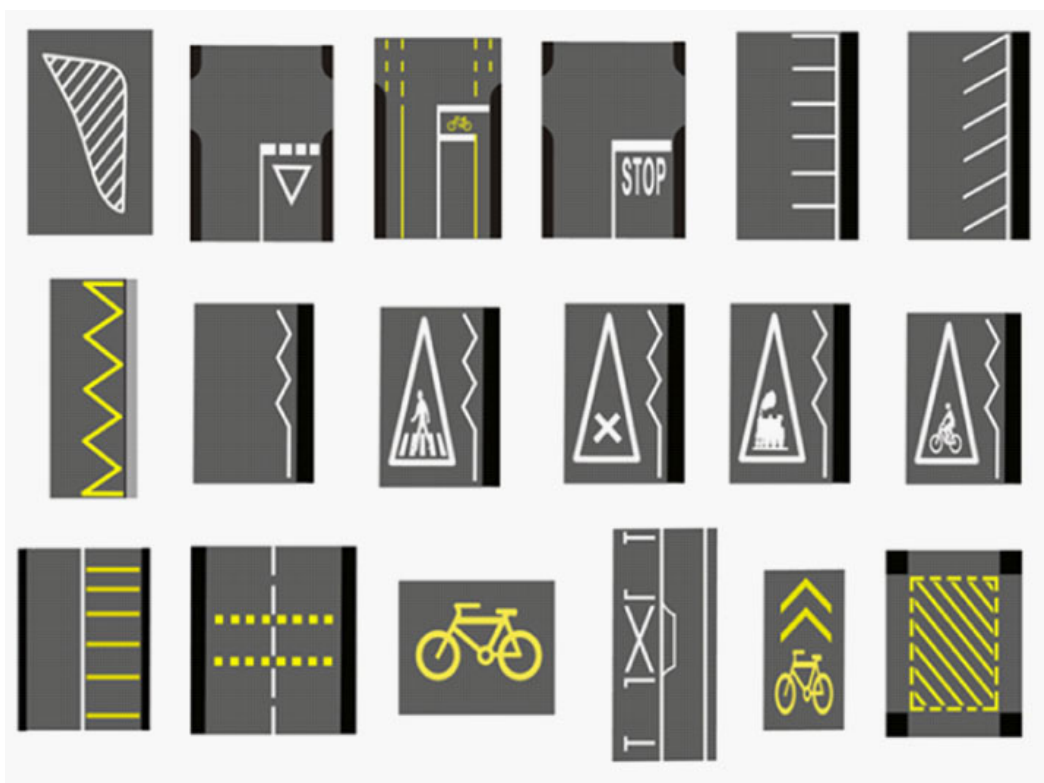
A közúti útburkolati jelek megjelenése:

- fehér vagy sárga színű, folytonos vagy szaggatott, keskeny vagy széles vonalakból,
- fehér vagy sárga színű, keskeny vagy széles csíkozásokból,
- betűkből, számokból, illetőleg az ezekből képzett feliratokból,
- egyes közúti jelzőtáblák egyszerűsített és torzított ábráiból,
- különféle jelképekből,

illetőleg ezek meghatározott kombinációiból állnak.

Alkalmazásuk :

- a forgalmi sávok jelölése,
- váltakozó irányú útvonalak,
- a kerékpárút és a kerékpársáv jelei,
- a kapaszkodósávval rendelkező út jelei,
- a korlátozott sebességű övezetek jelei,
- a lakó-pihenő övezetek jelei,
- az útburkolati jelek a kereszteződésben,
- az útburkolati jelek a körforgalmú csomópontokban,
- a helyzetjelző vonalak,
- a kijelölt gyalogos-átkelőhelyek,
- a megállóhelyek,
- a vasúti átjáró,
- a megállás és várakozás és
- egyéb burkolati jelek

4.6. Kerékpárosokra vonatkozó rendelkezések

Kerékpár: olyan, legalább kétkerekű jármű, amelyet emberi erő hajt, és ezt legfeljebb 300 W teljesítményű motor segíti. A kerékpáron a kerékpárt nem hajtó személy is szállítható erre alkalmas ülésen. A kerékpáron utánfutó vontatására alkalmas berendezés helyezhető el.

Kerékpárral a kerékpárúton, a kerékpársávon vagy erre utaló jelzés esetében az autóbusz forgalmi sávon, ahol ilyen nincs, a leállósávon vagy a kerékpározásra alkalmas útpadkán, illetőleg - ha az út és forgalmi

viszonyok ezt lehetővé teszik - a lakott területen kívüli úton, a főútvonalként megjelölt úton az úttest jobb széléhez húzódva kell közlekedni.

A járdán is szabad közlekedni lakott területen kívül olyan úton, ahol az úttest kerékpár közlekedésre alkalmatlan vagy ott kerékpárral közlekedni tilos és a gyalogos forgalmat nem zavarja legfeljebb 10 km/ h sebességgel.

Kerékpárral az útpadkán, az úttesten és a járdán csak egy sorban szabad haladni.

A kerékpárosnak a kerékpárról le kell szállnia és azt tolva - a gyalogosok közlekedésére vonatkozó szabályok szerint - kell az úttesten áthaladnia.

A kétkerekű kerékpáron 16. életévét betöltött személy szállíthat 10 évnél nem idősebb, a kerékpárt nem hajtó utast a kerékpár pótülésén.

A kerékpárral éjszaka és korlátozott látási viszonyok között abban az esetben szabad közlekedni, ha a kerékpáron vagy a kerékpároson

a) előre fehér-, hátrafelé piros színű, folyamatos vagy villogó fényt adó lámpát és fényvisszaverőt helyeztek el, és

b) lakott területen kívül kerékpáros fényvisszaverő mellényt (ruházatot) visel.

Tilos

a) főútvonalon 12. életévét be nem töltött személynek kerékpározni;

b) elengedett kormányval kerékpározni;

c) kerékpárhoz oldalkocsit, valamint - kerékpárutánfutót kivéve - egyéb vontatmányt kapcsolni;

d) kerékpárt más járművel, illetőleg állattal vontatni;

e) kerékpáron oldalra kinyúló, előre vagy hátra egy méternél hosszabban kinyúló, a vezetőt a vezetésben akadályozó vagy a személy- és vagyonbiztonságot egyébként veszélyeztető tárgyat szállítani;

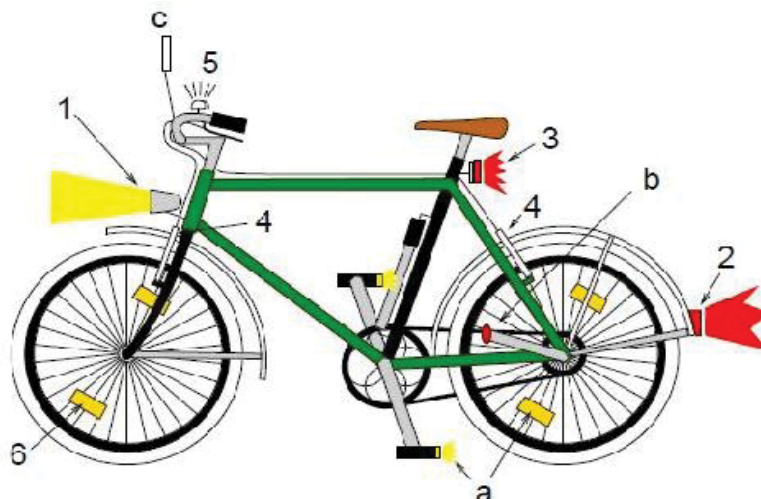
f) kerékpárral állatot vezetni.

A vonatkozó KÖHÉM rendelet által előírt kötelező kerékpártartozékok:

1. Fehér vagy borostyánsárga színű első lámpa.
2. Vörös színű hátsó lámpa.
3. Vörös színű hátsó prizma.
4. Két, egymástól független fék.
5. Csengő.
6. Borostyánsárga színű küllőprizma legalább az első keréken.

A KÖHÉM rendelet által javasolt kerékpártartozékok:

7. A pedálon és a küllők között borostyánsárga színű prizmák.
8. Karos szélességjelző prizma.
9. Visszapillantó tükör.
10. Sárvédő.

Kerékpárosokra vonatkozó útburkolati jelek:

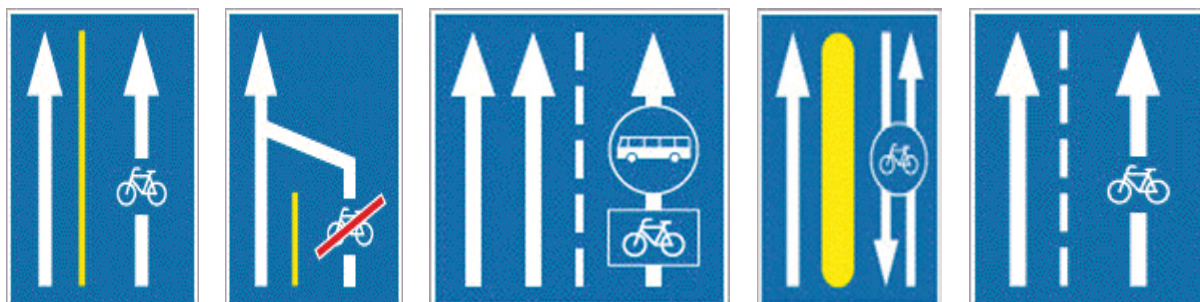
„Kerékpárosok közlekedésére kijelölt úttest” :

Az úttesten, burkolati jellel kijelölt kerékpáros nyom jelzi a kerékpárosok részére az úttesten történő haladásra ajánlott útfelületet. Az így megjelölt úttesten fokozottan számolni kell kerékpárosok közlekedésével.

Kerékpárra vonatkozó táblák:

„Kerékpársáv” :a tábla a kerékpársáv úttesten történő elhelyezkedését és a közlekedők haladási irányát jelzi;

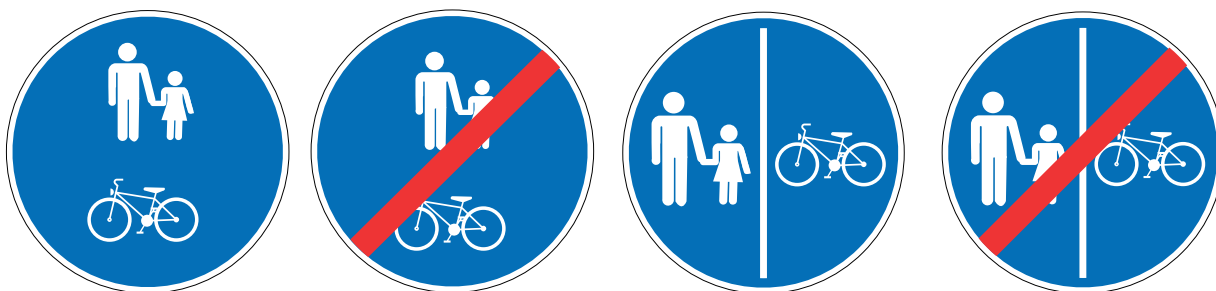

„Kerékpárosok által is használható autóbusz forgalmi sáv” : a tábla azt jelzi, hogy az autóbusz forgalmi sávon a kerékpárosok közlekedése is megengedett.

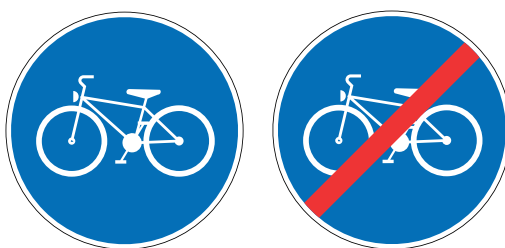
„Út melletti kerékpárút”

„Nyitott kerékpársáv” a tábla a kerékpárosok egyirányú közlekedésére kijelölt kerékpársáv úttesten történő elhelyezkedését jelzi;

„Gyalog- és kerékpárút” a gyalogos, a kerekes szék és a kétkerekű kerékpár közlekedésére kijelölt út. Ha a gyalogos és a kerékpáros forgalmat burkolati jel választja el (második ábra), a gyalogos és a kerékpáros csak az útnak a részére kijelölt részén közlekedhet;

„Kerékpárút” és „kerékpárút vége”

BELÜGYMINISZTERIUM

